

ARGIA

UNIBERTSITATEA

Ekaineko
azterketen beroa,
uda hozteko
modukoa

GREGORIO ORDOÑEZ

«PP

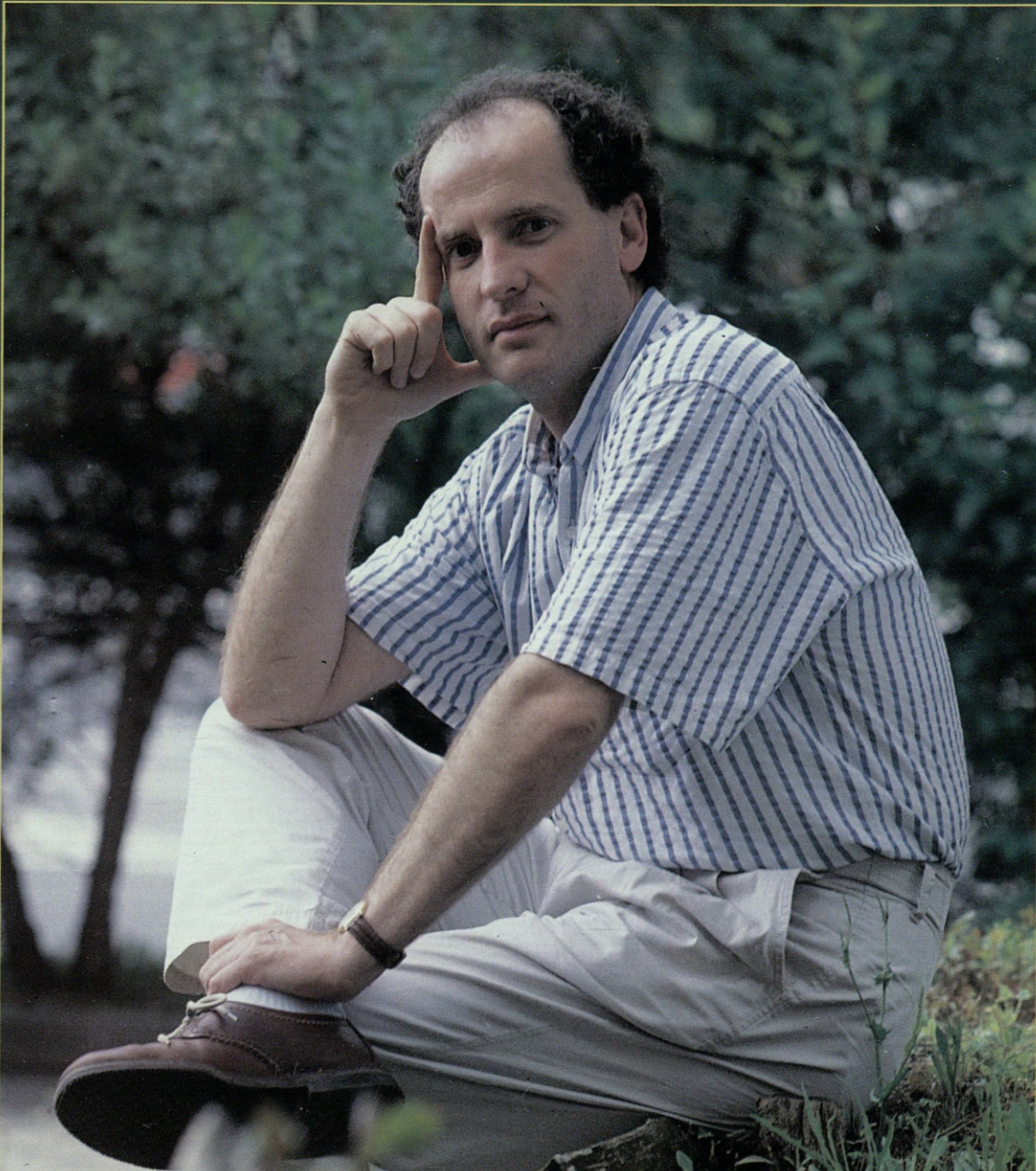
txapelik gabeko
EAJren bertsio
hobetua da»

GIZARTEA

Ekainaren 28ko
Gay eta Lesbianen
Harrotasun
Egunean
errealitate
desberdinak

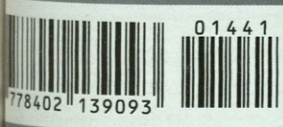
EZKURRA

ETA SOROA III,
AURREZ AURRE
Botileroen final
aurreko dejadak

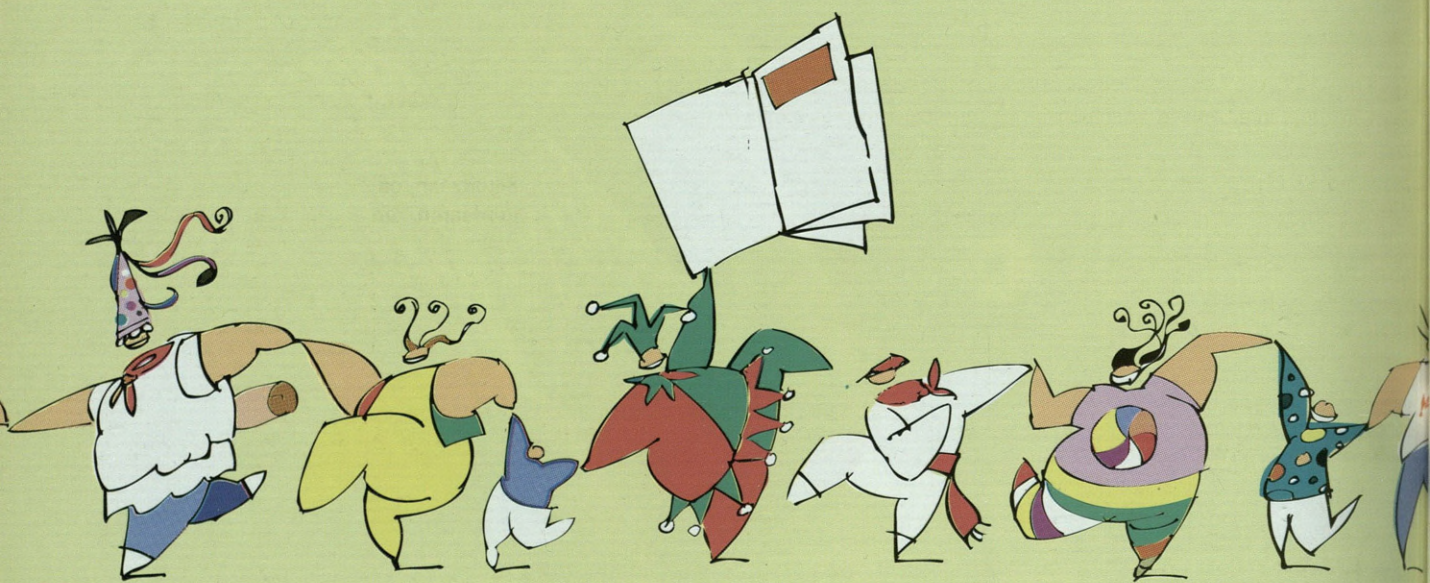
MARTXELO OTAMENDI

«EGUNKARIA»REN LEIHO ZABALEAN

Uztailak 4 IURRETA

EUSKALDUNON JAIJA 93

eman arnasa

EUSKALDUNON
Egunkaria-ri

Ikasiak hartu beharrez

IKUSTEN dihardut egun hauetan Abel Gancek 1927an Napoleonen gainean egin zuen filma. Mutua bainan irudi ederrez josituta. Eta iruditzen zait honegatik badugula euskaldunok zer ikasia. Alde batetik gizon honengan igartzun delako borondate bortitza bat nola gauzatzen den, eta bestalde erabat bere garaiko historia hurbilera nola egokitu zen ikusteko.

Iraultza izan zen, desberdintasunak oro moztzen zituen, aristokraziaren kontrakoa. Eta horrek ekarri zuen Frantziaren ahultzea nazioartean.

Napoleon ejerzitoko ofiziala zen, eta Korsikan jada bere frantziar nazionalismoa erakusten zuen, ingleszaleen kontra jarritz, eta ihes egin behar izan zuen uhartetik txalupa txiki batean, belatzar bat ipinita, hondeien jostagarri.

Bere lehen ekintza garrantzitsua Marseille ondoan izan zen. Inglesek hartua zuten gotorleku bat, eta frantziar ejerzittoa agintetik gabe, geldirik zegoen. Napoleonek aurkeztu zuen bataila emateko plana, mapa

batean, ingelesak itsasora bidaltzeko, eta zorotzat hartu bazuten ere, azkenean eraso egiteko baimena eman zioten, eta ingelesak bidali ere.

Parise nahasturik zegoen bitartean, soingurutze (terrore) garaia zen, eta elkarren kontra denak hasiak ziren ere. Ikaragarriko batzarrak egiten zirelarik Asanblea Nazionallean.

Napoleoni ejerzitooan eskaini zioten posutu bat, frantziarren kontra jarduteko, eta harek erantzun: «200.000 atzerritarrek gure mugak indarrez iragaten dituztenean ez dut gustoko frantziarren aurka aritzea».

Honek eragin zehatza izan zuen Parisen, eta jendea konturatu egin zen iraultza jausi ez zedin ezinbestekoa zela esportatzea, mugetatik haraindi, eta hartara Napoleoni eman zioten Italiako indarren agintea...

Eta Frantzia Napoleonen inguruan batu egin zen, bera omen zen iraultza, batez ere arriskua begibistan ipini ziena.

R.G.
(Soraluze)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri liratekeen beste edozeini buruz, **ARGIA**ko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak, ahal dela, ez ditu mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzeko tituluarekin batera. Gutun hauek **ARGIA**, 1 eta 2 pabilioiak, Industrialdea, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

H I R U G A R R E N B E G I A

Ikaratzeko moduko taktika

GERONEK sekula erabili ez dugun arren, oso eza-guna zaigu eguraldi on eske mojegana arrautza dozena hartuta doazenen ohitura. Lantzean behin erreparatu diogu ohiturari, ez eskaintza berari buruz oldozten, dozenaren izaera bereziari buruz baizik. Deigarria izan zaigu, txikitandik, gure herrian behintzat oso zabaldua den usadioa: klaratarrei eramatekoa hamahiru arrautzak osatutako dozena da. Ez dakigu dozena ez ote den nahikoa erregututako izpiak lortu ahal izateko, edo zenbakiaren magia berezi batek estaltzen duen eskaeraren misteriora.

Sasi-gogoeta azken alean Atotxari emandako

agurraren haritik dator. Gustura irakurri ditugu zelai zaharraren inguruko pasadizuak, baina batek bereziki bizitu ditu gure begi-niniak. Aparteko tokia eta partaideen hitzak ematen zitzaizkion Realak jokotutako partidua bati, Milaneko Interren aurka UEFA txapelketako norgehiagokari hain zuzen ere. Ez ahanzteko modukoa omen. Orduko partiduen gogorra eta emozioa berroritu ondoren, baloiari (eta beste zerbaite edo norbaiti ere itxuraz) ostikoka jardundakoen izenak ematen zitzaizkigun. Paper laruan gordetako argazki eta zerrendetan irauten dutenen loriagarri. Sarrerak ere irakurlea zetorrenaren

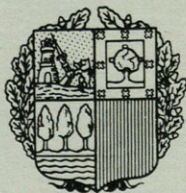
handiaz abisatzen zuen: «*Realak egun bartan zelairatu zuen ikaratze moduko hamaikakoarekin egin dugu topo*». Ondoren izen gaindiezinak zetozen. Ikaratzekoa, bai alajaina! Eroririk ibiliko ziren italiarrak azkonen moduan euren aterantz zetorrena ikusita. Hura txuri-urdira erauntsia! Inoiz baino korrika gehiago egin eta beti Realeko jokalariren bat bakarrik, aurkakorik gabe. Ikaratzeko modukoa... Batez ere hamaikakoa, klaratarren dozena bezalakoa baitzen itxura batean, hamabi lagunek osatutakoa. Hau marka! Entzuna genuen **Ormaetxeak** taktika eta sistema aproposak erabiltzen zituela, baina ezeza-

guna zitzaigun aldizkariak leporatzen dion 5-3-3 bitxia. Italiarren bat oraindik ere partidua hura galtzearen arrazoiak bila ibiliko da.

Marka da, halaber, hemen behin baino gehiagotan aipatutako *eraso osasunzaleak* tradizio kontua izatea. Izan ere, 68ko kontuen gehigarrian datorren atal batean, «Berri bixi bixiak», garai hartan «Zeruko Argia»-k jasotakoak datoz, eta haxe topatu dugu azkenekoan: «*Egunero bi pakete erretzen dituanak, bere bizitza zortzi urtetan moztendu*». Kalkulagailua hartu, eta gure ordua ez dela hain urruti...

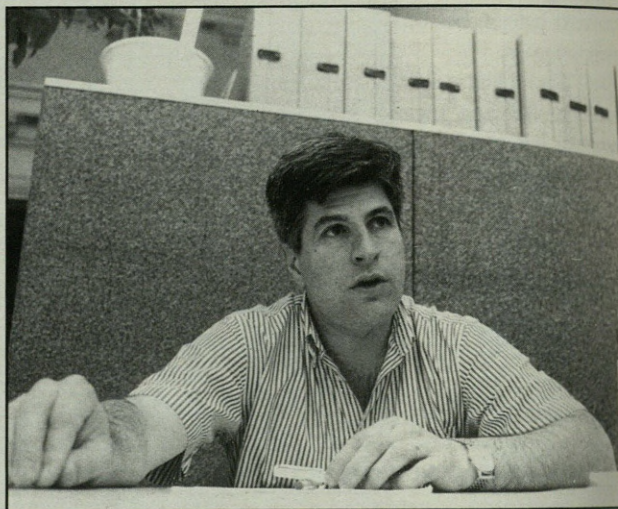
MIKEL ELORZA

- 7.** Politika kronika. AITZIBER YARZA.
- 8.** Gregorio Ordoñez, PPren EAeko bozeramailea eta Gipuzkoako lehendakaria: «PP txapelik gabeko EAJren bertsio hobetua da». AITZIBER YARZA.
- 12.** Politika ttanttika.
- 14.** Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 16.** Latvieraren bizi borroka. TXILLARDEGI.
- 18.** Nazioarte ttanttika.
- 20.** Albiste ekonomikoen hedapena, bi ahodun ezpata da. MYRIAM GARTZIA.
- 22.** Ekaineko azterketen beroa, uda hozteko modukoa. RITXI LIZARTZA.
- 26.** AURREZ AURRE: Ezkurra eta Soroa III, Eskuz Banakako Txapelketako finalisten botileroak. Final aurreko dejadak. AMAGOIA IBAN.
- 31.** Ekainaren 28an izango da Gay eta Lesbianen Harrotasun Eguna. Ikurrinik gabeko harrotasuna. MYRIAM GARTZIA.
- 34.** Martxelo Otamendi: «Administrazioarekin dagoen izotza udan urtuko deneko esperantza dut». ALBERTO IRAZU.
- 40.** Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** «Saldaberri», Xaximiku taldearen disko berria argitaratu da. JOXI GOIKOETXEA.
- 44.** Krisiaren kulturak ba ote dakar kultur krisirik? PATXI SARRIEGI.
- 48.** Iñaki Elizalde udan partean estreinatuko du bere lehen filmea. Gizartearen gaitz gordinak «Gernika»-ra datoz itzulian. IÑIGO HERCE.
- 51.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura ttanttika.
- 58.** Aukeran.
- 66.** Zorioneko akordioaren zain. IÑAKI ZABALETA.

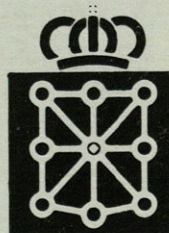

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

68KO MAIATZA: Urte esanguratsua izan zen 1968koa, mundu zein Euskal Herri mailan. Oro har, urtea ardatz izan bazen ere, 60etako hamarkada osoa izan zen garrantzitsua. Euskal Herriari dagokionez, Txabi Etxebarrieta eta Meliton Manzanasen heriotzen ondorengo salbuespen egoerek irekitan jarri zuten euskal lapikoa. Agintari frankistek, ETA Espainiaren batasunaren aurkako mehatxu gisa hartzen zuten eta, behin-betirako, behar bezalako eskarmentua prestatu zuen, 1970eko abenduan hasi zen Burgoeseko Auzia alegia. Baina nazioarte mailan epaiketak izan zuen oihartzunarekin, mundu guztia izan zen euskal desberdintasuna eta frankismoaren gehiegikeria lekuko. Euskal Herriak gutxitan izan duen moduko bozgorailua bihurtu zen epaiketa. **GEHIGARRIA.**

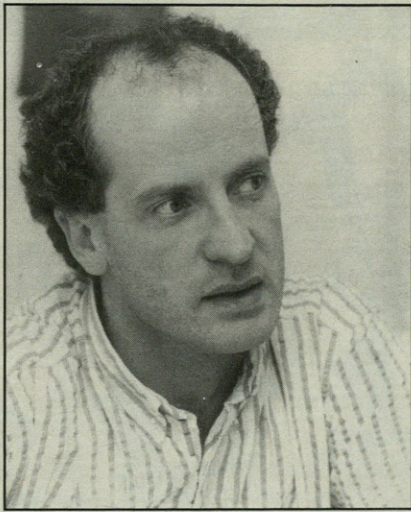
GREGORIO ORDOÑEZ: Politikan sartu zenetik tira bira ugariren erdian izan da. Oraingoan, hauteskunde hauetarako jarriak zituen bi helburu bete dituela eta pozik ageri da, Gipuzkoatik ordezkari bat lortu baitu eta Donostian HBk baino boto gehiago lortu. Boto igoera PPK abertzale moderatuen botoa biltzea lortu duelako eman dela dio. Alderdiak Gipuzkoatik Kongresurako zerrendaburu izatea eskatu zion, baina ez dago Gipuzkoatik urrunduko duen ezer onartzeko./8

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

AURREZ AURRE: Martin Ezkurra eta Soroa III dira ziurrenik momentu hauetan Retegi II eta Galarza III ongien ezagutzen dituzten pertsonak. Beraiek dira Eskuz Banakako Lehen Mailako Txapelketako finalisten botileroak. Ezkurrak urteek ematen duten esperientzia du, Retegi II.arentzat osagarria. Soroari dagokio Galarza III.aren aldaketaren ardura nagusia. Biek final desberdinak nahi dituzte. Aurrez aurre, begi desberdinekin ikusitako partiduan./ **26**

MARTXELO OTAMENDI: OJD erakundeak «Euskaldunon Egunkaria»-ri egunero 11.500 aleko hedapena onartu berri dion honetan, Martxelo Otamendi izendatu dute bertako zuzendari. Hainbat urtetan Euskal Telebistan lan egin, han hemenka makina bat artikulu idatzitakoa, Galtzaundi forum-aren bultzatzailetakoa... erronka gogorari heldu dio, tolosarrak. Uda gainean dugun honetan, dena den, itxaropentsu azaldu zaigu Otamendi./ **34**

KULTURGINTZA: Arte galeria, zinema areto, antzoki, disko eta liburu salmenta, musika kantaldi eta bertso jaialdiez arduratzen direnengana jo dugu azken aldian denon ahotan dagoen krisiak aipaturiko arloetan eraginik izan al duen jakiteko asmoz. Kontsumitzailearen ikuspegitik krisi ekonomikoak kultur eremu ezberdinetan duen eragina, eta bide batez, kultur kontsumoaren joera berriak aztertu ditugu./ **44**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.
Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaiz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegui, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

us.

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

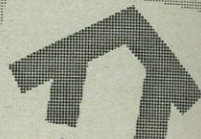
SUPER ANDONAEGUI: C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jatebaseren aldean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loliola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Uquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Mozorroturiko akordioak

UDAREKIN batera akordio eta hitzarmenen garaia iritsi zaigu. Baina akordio hitzak esanahi bakarra zuela uste bagenuen ere, oraingoa ikusita, hitz polisemikoa ere badela agertu da. Ihauteri garaian ez bagaude ere akordio hitza gauza oso ezberdinak mozorretzeko balioa du.

ESTATUTUAREN garapenerako txostenean azaltzen diren 55 transferentzien inguruan akordioa lortu dute EAJ, PSE-EE, PP eta UAK. Akordioaren orokortasuna behin eta berriro aipatu izan da, EA, HB eta EUEk akordioan ez dutela parte hartu ahaztuz. Baina txostenean parte hartu duten alderdi ezberdinetako kideen

adierazpenak entzunda ere ezin dai-teke esan indar handiko akordioa denik. Txostenen honen helburua, emateke dauden 55 transferentzia horien inguruan akordioa lortzeaz gain, estatutuaren ahalik eta irakurketa bateratuena egitea ere bazen. Jesus Egigurenen ustez, *«helburua % 100ean bete da»*, baina hau zehazterako orduan azaltzen dira arazoak. Egigurenen esanetan, *«txostena estatutuaren garapenaren itxiera da»*, baina EAJko Jose Antonio Rubalcabarentzat, berriz, *«txostenak ez du Estatutua agortzen, testu bizi eta dinamiko baita»*. PPko Leopoldo Barreda ere EAJrekin ados azaldu da.

Akordioa lortu bada ere bakoitzak

Estatutua bere erara ulertzen jarraitzen du. Madrilen aurrean honek ez du pisurik izango, Madrilek ere argi asko baitaki euskal alderdien artean ere gaiaren muinean akordiorik ez dagoela. Ezadostasuna mozorrotzea lortu du oraingoa akordioak.

GUZION ahotan izan den beste akordioak ere Madrilgo haizeak eka-rrri du. Hauteskunde kanpainen zehar EAJk Madrilgo gobernua osatzeko beharko litzatekeen akordio baten aurrean zer egingo lukeen ez zuen argitu, baina hauteskundeak igaro dira eta aukeratzeko ordua iritsi da. Gobernua osatzeko hitzarmena alde batera utzi du EAJk, baina agintaldirako akordio baten aukera badago.

EAJk orain arteko jokoa jarraituz gero, ez luke arazo handiegirik izan-gero PSOE eta CIUekin batera akordio bat lortzeko. EAEn jarraitzen duen jokoa egitearekin nahikoa luke, agian; Hauteskunde edo une garrantzitsu batzuetan PSE-EEekin dituen arazo eta tirabirak nabarmenduz, urte osoko akordio eta elkarulertze giroa ahaztarazi. PSOEkin akordio bidez Madrilen aritzeak joko honekin jarraitzeko beta emango lioke, gober-nuko kide izanik joko honetan aritzeko aukera gutxiago izanik. Ikus-tear dago oraindik zer erabakiko duen EAJk, baina, CIUekin batera aritzeak eta aipatu jokoan aritzeko aukerak, akordiorako bidea uzten dio, eta puntu zehatzetan oinarritu-tako akordio baino zerbait gehiago ere ikusiko dugu agian datozen lau urteetako politikan.

Txuma Olaberri Atarrabiako gaztea Arreta Intentsiboko Unitatetik atera zen, baina egoera larrian jarraitzen du oraindik. Bere amak prentsaurrekoa eman zuen Nafarroako erakunde, komunikabide eta politikarien ardurarik eza salatzeko. Nieves Ordoñezek azaldu zuenez, *«berri honetan denek berdin sufritu arren bi motatako berritar daudela ikusi dut»*.

Aitziber Yarza

Gregorio Ordoñez, PPren EAEko bozeramailea eta Gipuzkoako lehendakaria:

«PP txapelik gabeko EAJren bertsio hobetua da»

Hamabi urte badira politikan sartu zenetik. Garai hartan 22 urte besterik ez zituen eta aitortzen duenez, HBren aurka joatea izan zen horretara bultzatu zuen arrazoia. Gaur egun, hala ere, beste arrazoi sakonagoak topatu ditu. Hauteskunde hauetan bere helburua lortu du, Gipuzkoan ordezkari bat lortzea.

ARGIA. Zein balorazio egiten duzu hauteskunde bauetaz EAE mailan?

G. ORDOÑEZ Estatu mailan eman den tristura, ilusio eta esperantza bilakatu da hemen. Oso garrantzitsua izan da guretzat alderdi bezala existitzen hastea. Hamabi urtetan zehar basamortuko trabesian ibili gara. 1993tik aurrera beste garai bat hasiko da, hauteskunde hauetan hirugarren indarra izan gara eta edozein gauza lortzeko esperantzak ditugu. Euskal alderdi bezala nortasun karta lortu dugu, dagoen euskotarraren a besteko euskal alderdia da PP.

A. Zer dela eta uste duzu

gertatu dela hau?

G.O. Ez dago arrazoi bakar bat, eta gainera bakoitzak nahi duen bezala ulertzen ditu emaitzak. Ez dira hauteskundeak nahastu behar, ez da gauza bera hauteskunde orokorrak edo udaletakoak izatea. Argi dago estatu mailan eman den PP-PSOE borrokak mesede egin digula. Horregatik, abertzale moderatuko sektore batek PPri eman dio botoa. EAJk PSOEren makila moduan jokatu du eta zigor bezala, guri eman digute botoa. Lehenengo aldiz botoa eman duten gazteek ere aukera ez abertzaleen alde jo dute, eta batez ere guggu. Herri honen gehiengoak orain arte abertzaleen alde

eman izan du botoa, baina horrek ez du esan nahi herri honen gehiengo abertzalea denik. Partehartzea igotzen denean, botoemaile ez abertzale gehiago daude. Baina oso triste da botoak abertzale edo ez abertzaleen artean banatzea. Beste arrazoi bat da mugak jendeari bost axola zaizkiola. Boto erabilgarria egon da; bihotzarekin emandako botoa izan beharrean, agian buruarekin edo poltsikoarekin pentsatutako zerbait izan da.

A. Hauteskunde autonomikoetan emaitza hauek errepikatuko direla uste al duzu?

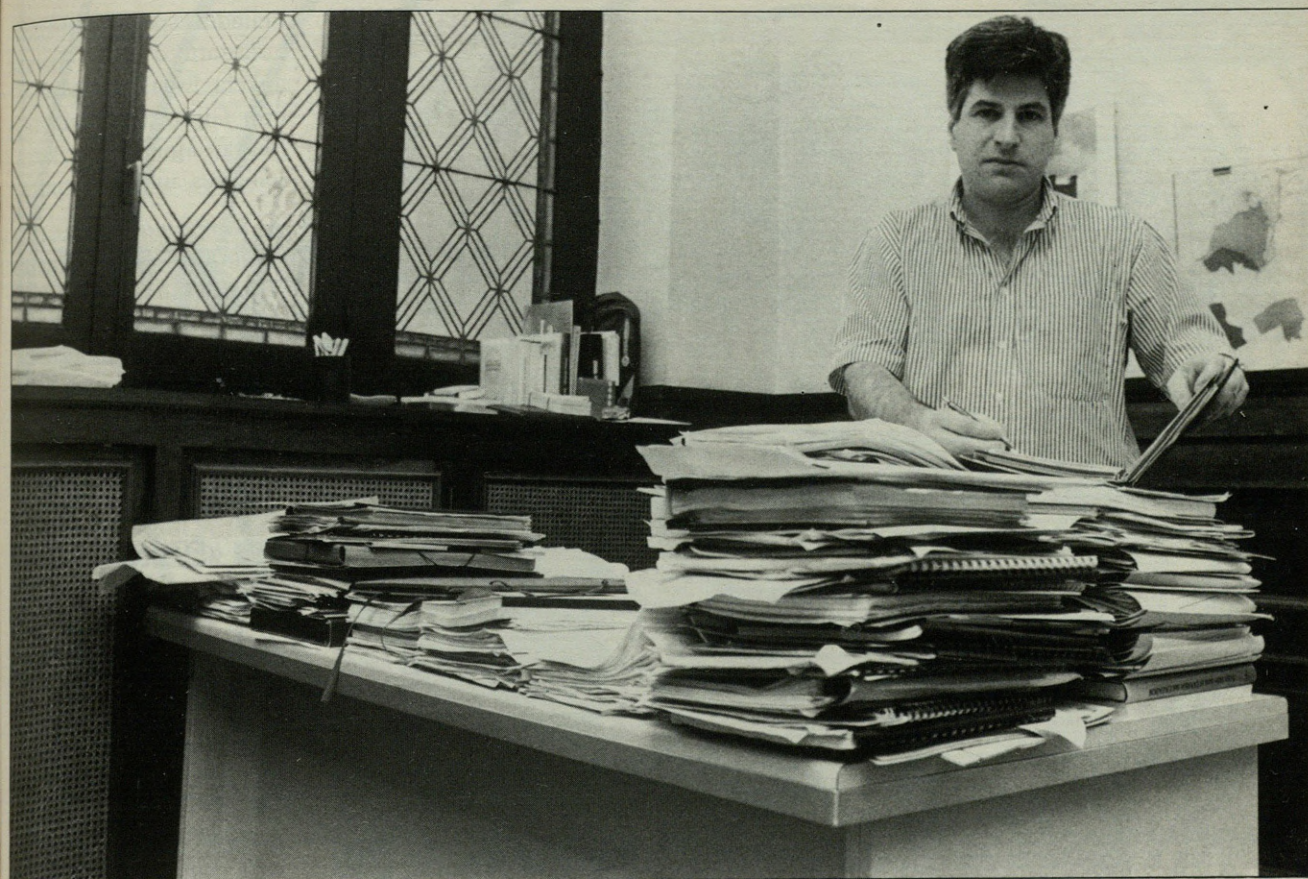
G.O. Joera bat azaldu dute hauteskunde hauek, hala ere, ezin da esan emaitzak

bere horretan errepikatuko direnik. Autonomikoetan partehartzea txikiagoa da eta aukera abertzaleak igo egiten dira. Hala ere, orain sei parlamentari baditugu, hurrengoan 10 izango ditugu, edo agian 12. Baina hauek baino lehenago Europako Legebiltzarrerako hauteskundeak daude, eta hemen emaitza onak lortuko ditugu. Europar hauteskundeetan oraindik ere zentzu gutxiago du abertzaleei botoa ematea. Gezurra da, ez da herrien Europa existitzen, ezta nazioen eta Estatuaren Europa ere. Herriarren Europa besterik ez dago.

A. Zer dela eta geratzen da jende ez abertzalea askotan etxean botoa eman gabe?

G.O. Batetik, beldurra dago, batez ere Gipuzkoako herri txiki batzuetan. Hauetan zero boto jasotzen ditugu eta hau beldurragatik gertatzen da. Ezinezkoa da PSOE edo PPri boto eman nahi dion inor ez egotea. Ondoko herrian botoak

«Guk Euskadiri egiten diogun ekarpen handia abertzale asko integratzea da» ●

«Espainian irabaztea edo Gipuzkoan irabaztearen artean aukeratzeko emango balidate, agian, Gipuzkoan irabaztea aukeratu nuke».

izatea eta bertan ez izatea ez dut posible ikusten. Ni oraindik ezkutuan biltzen naiz zenbait jenderek.

Baina batez ere erosotasun kontua da, hauteskundeak berain kontua izango ez balira bezala. Baina ez nuke abertzale eta ez abertzaleen artean banaketarik egin nahi. Hasi nintzenetik, niretzat, EAJren bertsio hobetua da PP, baina txapelik gabe. Autonomia, identitatea, euskara eta behar dena defenditu nahi dut. Euskararen aldeko diskriminazio positiboa eman behar da, bestela hil egingo delako, baina erritmo naturalago batean. Iraganeko irudiaren amaitu behar zen eta uste dut lortu dugula. Guk Euskadiri egiten diogun ekarpen handia, abertzale asko integratzea da. Ez dut PSOEko botoemaileak lortzeko esperantza handirik,

botoemaile abertzaleak berreskuratu edo lortzean dut esperantza.

A. *Historian zehar Donostia, Gipuzkoako beste herriekin alderatuz, eskuiniarragoa izan da. Atzera bueltatzen ari al da?*

G.O. Nire ustez, ez da eskuiniarra izan. Probintziako foralismo eta integrismoarekin alderatuz, Donostia hiri kosmopolita, irekia eta liberala zen. Donostia bere izpiritu kosmopolita eta bere liberalismoa berreskuratzen ari da, aukera integritaren aurrean. Ez zen normala PPK lehen zuen ordezkaritza txikia izatea. Orain berriro ere berreskuratzen ari gara, izpiritu liberala dagoelako. PPK lehen ez zuen donostiarismo hori ordezkatzeko, PPren aukera lehen nazionalista baitzen, Espainiakoa baino nazionalista,

itxia. Eta orain alderdiari orain bira eman zaio plan-teamendu sozial, autonomiko eta politikoari dagokionez. Ezin da esan alderdi hau aberatsa, anti-euskalduna dela. Hau esaten ari dena gezurretan ari da.

A. *Zezen plazaren kontua donostiarismo horren barruan kokatu al daiteke?*

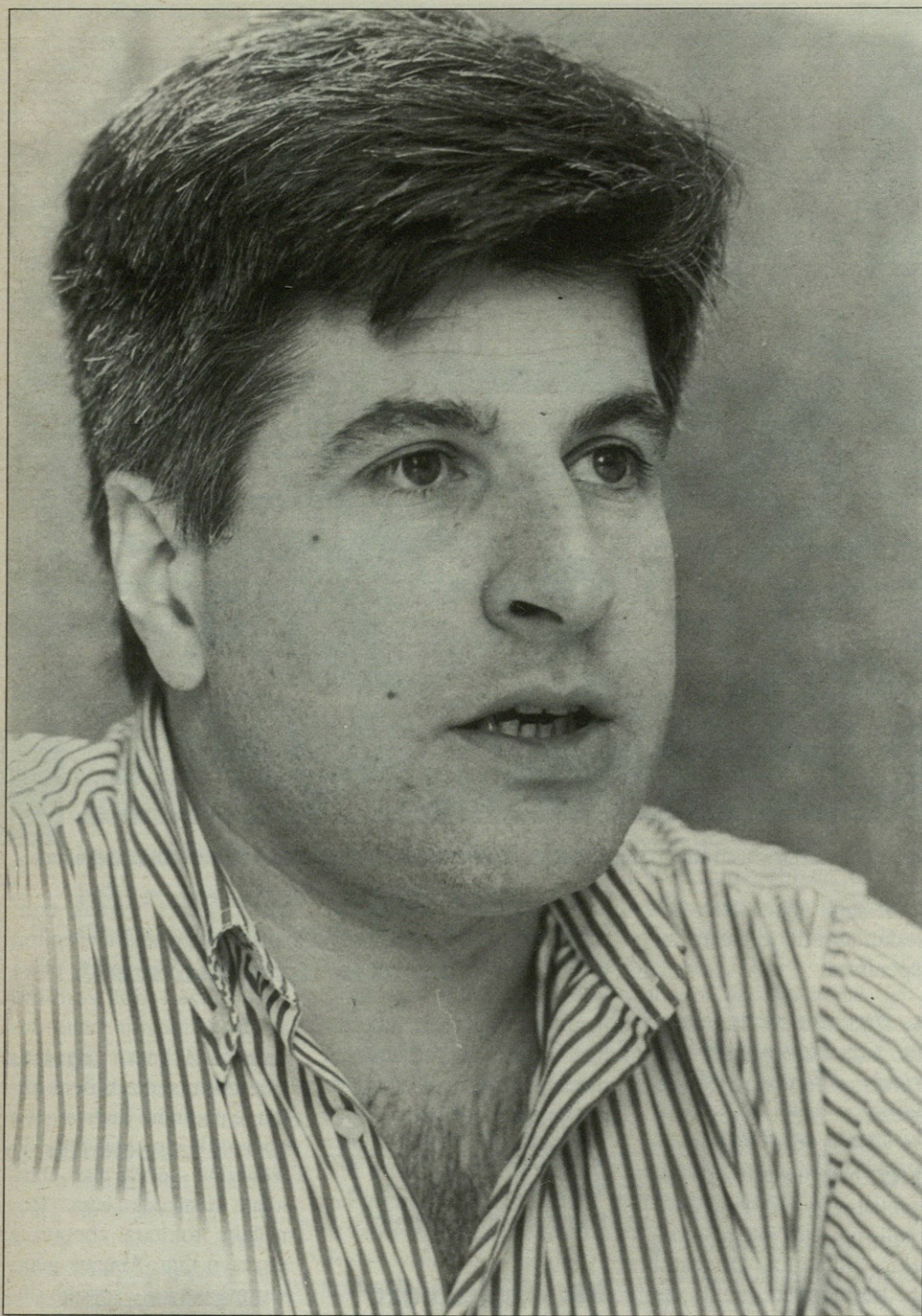
■ **«Gipuzkoako herri txikietan ezinezkoa da PSOE edo PPri botoa eman nahi dion inor ez izatea» ●**

G.O. Ez dut uste. Nik akats handi bat dut, banakakoaren independentzian besterik ez baitut sinesten. Nik gure zinegotziek egiten di-

tuzten gauza guztiak txuri urdinez pentsatuz egitea nahi dut. Nik zezen plaza defenditzen dut zerbitzu sektorea indartu nahi dudalako. Askotan leporatu zait aberatsentzat den hiri bat egin nahi dudala. Nik aberatsak etortzea defenditzen dut, pobre gisa etxe-koak nahikoak gara. Horrelako tokitara aberatsak etortzen dira. Aberats gutxi etorrita lan asko sortzen dute. Hau ez da Benidorm, hemen ez baitira asko sartzen.

A. *PPren igoeraren bul-tzatzaile sentitzen al zara?*

G.O. Umila izan beharra dut, eta denon artean lortutako zerbaite dela uste dut. Hala ere, egia da urte askotan nahiko bakarrik egotea suertatu zaidala eta udal-txean egindako egunero-ko lanak eta gauzak argi esateko dudak erak lagundu

«Donostia bere izpiritu kosmopolita eta bere liberalismoa berreskuratzen ari da aukera integristaren aurrean, horregatik PP indartzen doa».

du; baina zorionez, igoera talde lana da. Gainera jubilazio politiko baten aukera ikusten dut, ni baino askoz ere hobe moldatzen den jende gaztea badagoelako.

A. *Kanpainan estatu mailan irabaztea Gipuzkoako ordezkaria lortzea bezain garrantzitsua dela azaldu zenuen. Zer diozu orain bat lortuta eta bestea lortu gabe*

izanik?

G.O. Ikuspegi lokalistatik begiratuta, edozeren gainetik Euskadin sinesten duenarentzat emaitza hauek izaugarritzko garrantzia dute. Espainia mailan hauteskundeak irabazteko denbora izango da. Espainian irabaztea edo Gipuzkoan diputatu bat ateratzea aukeratzeko emango balidate, modu hotzean ikusita,

oraindik Espainian irabaztea aukeratuko nuke. Baina aukera Espainian irabaztea edo Gipuzkoan irabaztea balitz, agian Gipuzkoan irabaztea aukeratuko nuke.

A. *Kanpainan zehar EAEko Estatutua erabat garatuko duzuela azaldu duzue. Kanpainako kontua baino zerbait gehiago al da?*

G.O. Gu prest gaude EAEri konpetentzia guztiak emateko, beti ere Konstituzioak eta herritarrengandik hurbi-

■ «Euskararen aldeko diskriminazio positiboa eman behar da, bestela hil egingo baita» ●

lago dagoen instituzio batek konpetentzia hori hartu ahal izateak suposatzen duen muga errespetatuz. Gure autonomia probintziatar eta udaletxeetara ere luzatzen da. Gu, distantziak mantenduz, foru tradizioaren oinardekoak gara. Forua herritarrengandik sortzen da, eta horretara bueltatu nahi dugu, baina 2000. urteko bertsio batez.

A. *Foralismoari buruz hitz egiten hasi zarenez, zer iritzi duzu Alli leibendakariaren nafartasunari buruzko ideiaz?*

G.O. Ni Nafarroan bost urtez bizi izan nintzen eta ongi ulertzen dut bere kontzeptu hau. Espainia herrien batu-keta bat da eta Nafarroak bere historiari harro egoteko arrazoiak baditu, eta instituzioak edukitzeko arrazoiak baditu. Gai honetan, beste batzuetan ez bezala, ados nago berarekin.

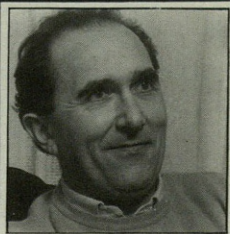
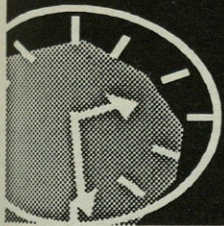
Aitziber Yarza

OM 1224
FM 99'8

ENTZUN!

14.30 - 16.00

KALE KANTOIAN

Laxaro
Azkune

BISECTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

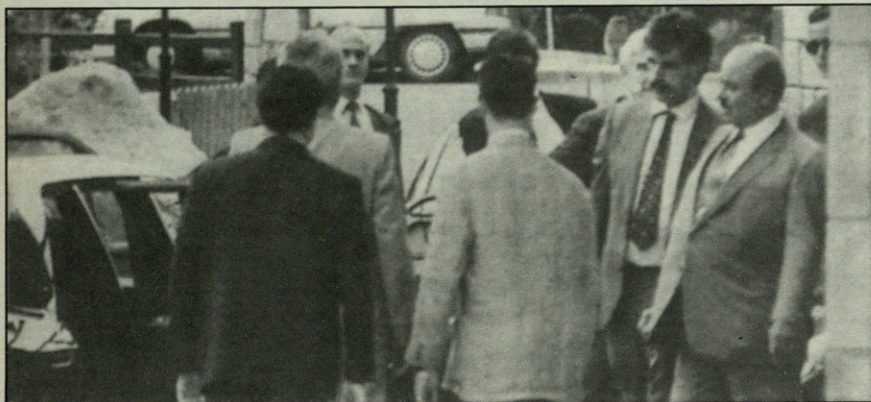
Radio
POPULAR

HERRI
Irratia

G I P U Z K O A

E Z P A L A K

■ KASHOGUI EUSKO JAURLARITZAKO ORDEZKARIEKIN

ARABIAR eta israeldar enpresari talde bat bildu zen joan den astean Administrazioko ordezkariekin. Eusko Jaurlaritzako bozeramaile den Sainz de la Mazak adierazi zuenez, Lehendakari-tza Sailaren barnean dagoen Kanpo Ekintzarako Idazkaritza nagusiak EAEko errealitatea azaltzeko, Zamudioko parke teknologikoa erakusteko eta hemengo merkatuarekin harremanak izan ditzaten bultzatzeko gonbidatu ditu. Guztiz isilean burutu den bilera honen gainean eta Kashoguik justiziarekin dituen arazoei buruz galdetuta, Sainz de la Mazak *«Eusko Jaurlaritza ez da Interpol»,* azaldu zuen.

■ IU-K EPAITEGI GUZTIAK HUTSIK TOPATU ZITUEN

EIBAR eta Donostiako bi epaileren aurkako salaketa jarriko du IU-EBk, beraien lanpostuetan ez egoteagatik. IU-EBk Eibarko PSE-EEko alkatea eta beste hiru zinegotziren aurkako salaketa jarri nahi zuen, ekainaren 6an propaganda banatu zutelakoan. Baina IU-EBko ordezkaria Eibarko goardia

epaitegira joan zenean salaketa jartzeko asmoz, itxita aurkitu zuen. Orduan, bertan zeuden ertzainei epailea non zegoen galdetu zien, eta hauek *«beriotza edo atxilotetaren bat gertatuz gero baino ez deitzeko agindua»* eman ziela azaldu zioten IU-EBko ordezkariari.

Hau ikusirik, Donostiako goardia epaitegira abiatu zen, baina hau ere itxirik aurkitu zuen. Bertako polizia nazionalei galdetuta, *«epailea 24 orduko goardietan bi orduz bakarrik egoten da»,* adierazi zioten. Azkenean, egun horretan ezin izan zuen salaketarik jarri ahal, baina hurrengoan PSE-EEko zinegotzien aurka ezezik, bi epaileen aurka ere salaketa jarriko zuela azaldu zuen IU-EBk.

■ YNESTRILLAS ASKE GERATZEAREN AURKAKO ERREKURTSOA

FISKALAK Ynestrillas aske uztearen aurkako errekurtsua aurkeztuko du, baita Fernando Salas abokatuaren aurka egindako hilketa saioak egin izanaz Duce absolutu zutelako ere. Fiskalak Duce eta Ynestrillas talde armatu bateko kide direla azaldu du, eta talde armatua eta terrorismo ideiak sakon aztertu ditu.

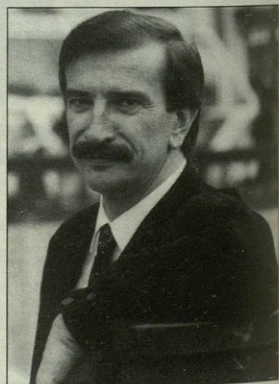

«Nik oso argi dut ez naizela Jainkoa —letra larriz—, ez jainkoa, ezta bertako jainko txikia ere. Hemen, behin-behineko ordezeko bat besterik ez naiz eta berau bezala aritu behar naiz».

Juan Cruz Alli, Nafarroako Foru Elkarteko lehendakaria. Deia, 93-VI-13

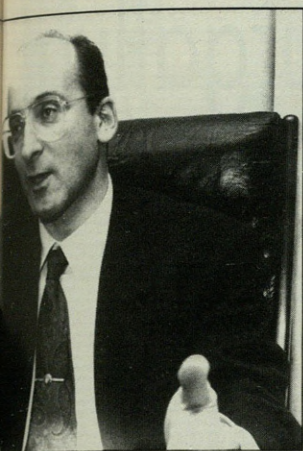
«EAJ eta EA, banandurik, elkar hondatzen ari gara».

Jose Angel Cuerda, Gasteizko alkatea. El Diario Vasco, 93-VI-16

«Joseba Uzunruizaga zinegotzia ez da nire bizkarzaina, baina niri ezert ez gertatzearen kezkatua dago».

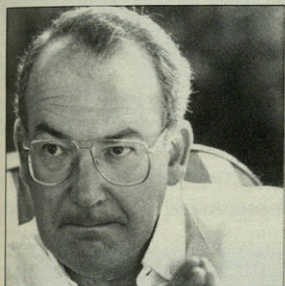
Josu Ortuondo, Bilboko Alkatea. El Correo Español, 93-VI-13

G O R D E T Z E K O A K

UNIDAD ALAVESA ETA BERE BATZARKIDEEN LANA

UAk Emilio Izquierdo, Arabako Batzar Nagusietan UAren ordezkarria, alderditik bota du, lanik egiten ez duelakoan. Emilio Izquierdoren ustez, berriz, hau guztia gezurra da, eta UAko buruak epaitegira eramateko asmoa azaldu du. Azkenean, Izquierdok Batzar Nagusietan betetzen zuen postua utzi du, baina oroitarazi du Mosquera, Pizarro eta Garinek PP utzi zutenean eskainua ez zutela utzi. Kanporaketaren atzean lana baino beste arrazoi batzuk egon daitezkeela suma daiteke.

«Jada EAJ ezin da eskuineko alderditzat hartu, eta ezin daiteke esan alderdi burges bat denik».

Jose Antonio Ardanza,
EAEko lehendakaria.
El Mundo, 93-VI-13

«Hauteskunde kanpaina hau desertutik bizi izan dut, Jordanera hurbiltzeko asmorik gabe. Desertua askoz ere esperientzia aberatsagoa da».

Xabier Markiegi, EEko kide ohia eta Eusko Legebiltzarrean parlamentari independentea.
Deia, 93-VI-17

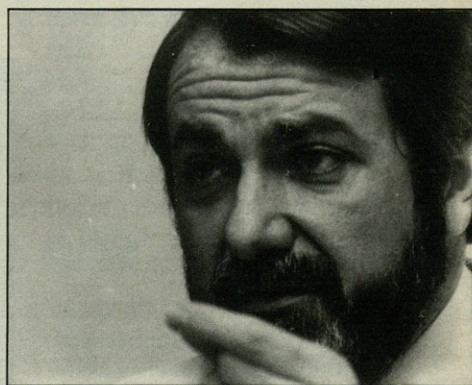
«Autodeterminazioa lortzeko, erasoekin amaitu behar da eta Abertzaleen Kontseilu bat sortu».

Jokin Apalategi,
historialari eta euskaltzalea.
Egin, 93-VI-16

JOSE ANTONIO AGIRIANO

PSOEko kideak, hauteskunde orokorrak oraindik ere pil pilean daudenean, hasiak dira jada hauteskunde autonomikoetan pentsatzen. Ramon Jauregik bere hurrengo erronka EAEko lehendakari izatea duela azaldu zuen, eta Jose Antonio Agiriano ere, EAEn Gobernuako ordezkarria, horren alde azaldu zen. Agirianoren esanetan, *«berri hau prest dago jada hauteskundeetan ageri den edozein gebiengo onartzeko, eta lehendakari sozialista bat izatearen aurkako jarre-ra gero eta txikiagoa ematen da»*. Gobernuaren ordezkarientzat gainera, EAJkoa ez den lehendakari bat normalizaziorako beste faktore bat litzateke. ●

JAIME MAYOR OREJA

EAEko PPko lehendakariak oso bestela ikusten du egoera. Mayor Orejaren ustez, *«Euskadiren normalizazioa lehendakaria alderdi batekoa edo bestekoa izatea baino askoz ere gauza sakonagoa da»*. Mayor Orejaren esanetan, *«zenbait alderdik Euskal Herrian izan ditugun emaitza bikainak ez digute bizi dugun egoera zaila abantzarazi behar, askotan errealitate ekonomiko eta industrial dramatikoa baita»*. EAEko PPko lehendakariaren aburuz, *«erreflexio hau batez ere PSOErentzat da aplikagarria, bera baita gobernatzen duena eta, borregatik, ardura gebien duena. Normalizazioa, arazo ugari konpontzean etorriko da»*. ●

K A R T A J O K O A N

en bido...

...ordago!

Neurri desberdinetako neurgailua

EEBB-EK abenduan Somaliara 35.000 soldadu bidali zituztenean, hauen borondate onaz ohartzeko aukera ugari izan genituen. George Bush, EEBBetako lehendakari ohia- ren azken erabaki garrantzitsua zen eta EEBBek munduaren polizia izaten jarraitu behar zutela adierazi nahi izan zion Clintoni. NBERen onespenearekin burututako partehartzea zen eta bere helburua, gerrak banatzen uzten ez zuen laguntza humanitarioa somaliar behartsuenei helaraztea.

EEBBetako soldadu gehienek egin dute alde jada, baina oraindik milaka batzuk geratzen dira. Joandakoen ordez, NBEko indarrek hartu dute haien

lekua, hots, munduko armada desberdinek eskainitako soldaduek, kas- ko urdinak alegia. Oinordeko polita utzi zioten EEBBek NBERi. Egun so- maliar — Aidid jenerala, gerra jaun- txoa buru— eta kasko urdinen arteko enfrentamenduak gero eta handia- goak dira.

Talde gerrilarien erasoak medio kasko urdin bat baino gehiago hil

izan da Somalian. Baita somaliarrak hauen balen pean. Baina gertakizu- nik larrienak Aidid jeneralaren gizo- nek 23 kasko urdin pakistandarrak hil zituztenetik aurrera etorri dira. Eran- tzun gisa, nazioarteko indarrek bon- baketa eta bestelako erasoei ekin zie- ten, populazio zibilean heriotza ugari eraginez. Kasko urdin pakistandarrak hauengatik protestaka ari zen mani- festaldi baten aurka tiro egin eta 20 hildako utzi zituzten bertan, haur eta emakumeak tartean.

Somaliako egoera biziki gaiztotu da NBEko indarrentzat eta ikusteko dago nola aterako diren zurrunbilo- tik. NBEk, gainera, pakistandarren

— **Serbiar eta kroaziarrentzat gerrak izan du zentzurik** ●

Vienan burutu da Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Konferentzia.

Badaude zenbait datu kezagarri pentsarazten dutenak ezer gutxi erabakiko dela bertan. Erabakitzekotan, NBERen Segurtasun Kontseiluari giza eskubideen alorrean ahalmen gehiago ematea erabakiko da. Datu kezagarriak ere badaude. Batetik, GKEri (Gobernuz Kanpoko Erakundeak) ez zaio kasurik egin ia, eta kontuan hartu behar da hauek giza eskubideen alorrean han eta hemen egiten duten lan gutzia. Horrez gain, Dalai Lamaren kasua adibidez, zapalkuntzaren ordezkari diren buruzagiei ere ez zaie lekurik utzi. Estatuak dira giza eskubideak zapaltzen dituztenak, eta konferentzian ere estatuak izan dira nagusi.

Haitiko agintariek ere astebete zuten «Haiti demokrazia bidean jartzeko» edo NBEk jarriko dion enbarguari aurre egiteko. Dagoeneko bete da epea eta 1991n Jean Bertrand Aristide lehendakaritzatik estatu kolpez bota zutenek, orduko legezkotasunera itzuli edo euren mantenduko diren pentsatu beharko dute. Kolpea gertatu zenean OEAK (Amerikar Estatuak Erakundea) zein NBEk gertakizuna 'gogor' gaitsetzi zuten, baina orduko kolpeemalleak daude boterean oraindik.

erasoa ontzat emateaz gain, Aidid jenerala soldadu pakistandarren aurkako erasoaren errunduntzat jotzen du eta berau atxilotu eta zigortzeko asmoa agertu du behin eta berriro. Bere bozeramaileen ahotan, horrelako hilketarik ezin da zigor barik utzi.

Baina Bosnian ez al dituzte, bada, kasko urdinak hiltzen? Ugari dagoe-

neko, baina hango kasko urdinei erabateko zuhurtasuna agintzen zaie. Gertakizun berdintsuen aurrean, NBEk horren jarrera desberdinak mantentzen dituen bitartean nekez irabazi ahal izango du sinesgarritasun handigarrik.

SOMALIAKO kasua, dena den, ez da kasu bakarra. NBEk parte hartzen

duen leku garrantzitsu gehientsuenetan, bere jokaerak zalantza ugari-rako lekua uzten du. Bosniakora itzuliz, behin eta berriz ikus liteke gatazka hari itrenbiderik emateko —EK ere berdin— gai ez dela. Areago, serbiarren lur konkisten aurrean amore eman duela. Horren adierazgarri da iragan astean Genevan, serbiarrek eta kroaziarrek erabakitakoaren aurrean mantendu den jarra-ra.

Hilzorian zegoen Vance-Owen plana, eta orain Owen berak onartu duen lege, plan berriarekin guztiz hila da. Hark Bosnia 10 zatitan banatzea proposatzen zuen moduan, Milosevic eta Tudjmanek negoziatutako plan berriak, Bosnia hiru zatitan banatzen du, musulmanei —gehienak direnei— lur zatirik txikiena eskainiz. Hots, inongo estatu proiektu bideragarri egiteko moduko lur eremua. Ezin esan, gerra, 'garbiketa etnikoa' eta gainerako sarraski guztiek serbiar eta kroaziarrentzat ezertarako balio izan ez dutenik.

TERMINOLOGIA

Desagertu. Gauza nabiz pertsona begi bistatik estali, ikusezin biburtu.

Iaz, Amerikako aurkikuntza edo dena delakoaren V. mendeurrena ospatu zuten zenbaitzuek. Beste batzuek sufritu. Eta ospakizuna zela eta eduki genuen, eskuarki, Amerika osoko herri indioen berri izateko aukera. Zenbat ziren, nola zeuden, etorkizuna... Itzali zen 92 dohaintsua eta, antza, itzali dira herri indioak. Alabaina, NBEk 1993. hau munduko herri autoktonoen urtea izendatu du. Urtearen erdira heldu gara jada, baina herri autoktonoen inguruko berri gutxi ikusten dira gora eta behera. Giza eskubideen urtea denean, sikiera, entzun egiten da, nahiz eta gero gutxirako balio duen. Baina herri autoktonoak... Gauza gehiegi aldatu beharko liriateke herri autoktonoen egiazko urte bat benetan burutzeko. Egungo nazioarteko ordenko taulan ez dira herri horiek agertzen, eta agertzekotan ere, aspaldiko munduaren bitxikeria gisa ageri dira. Herrien museoan distiraz ager daitezten.

Lukas Martinez

Latvieraren bizi borroka

Hamarkada askotan SESBeko parte izan ondoren, Letoniak 1991n aldarrikatu zuen independentzia. Populazioaren erdia dira letoniarrek eta gainerakoak SESB ohiko jatorrikoak. Horrek hizkuntza arazoa biziki biztu du azken urte hauetan. Artikulu honetan, Jose Luis Alvarez Enparantza «Txillardegik», bertako egoera soziolinguistikoa eta legeriaren inguruko zenbait puntuz bere ikuspuntua eskaintzen digu.

EKAINAREN hasierako, 6-7, lehenengo orrialdean zekarren «Le Monde» egunkariak Latvia-ko hauteskundeen berria. 50 urtez sobietar diktadura jasan ondoren, latviarrek (letoniarrek, nahiago baduzue; baina berek *Latvia* diote) Riga-ko *Saeima* hautatzeko aukera zeukaten. Ehun deputatuak osatzen dute Rigako parlamentua.

Lehenengo puntu azpimarragarria: Latviar nazionalizazioa lortu ez duten etorkinek (600.000 *russophones*, Pariseko egunkariak zerabilen hitza erabiltzekotan) ez dute parte hartu bozketa horretan. Boto-eskubidea izateko, latviar naziotasuna lortu behar da; eta hori lortzeko latvierazko azterketan pasa behar da. Latviar agintarien azalpena garbia da: «*C'est déjà bien que cinquante russophones environ puissent déjà voter*». Euskaratu beharrik ez dagoela uste dut: «*Ongi da, izan, jadanik 500.000 errusieradunek bozkatu ahal izatea*».

Ez dakit irakurlea honen garrantziaz jabetzen ote den. Eta Latviari buruzko *rappel* labur bat egingo dut.

Latviako azkeneko errol-daren arabera (1989koa), haxe zen egoera demografikoa orain dela lau urte: jendaketa osoa 2.736.784 bizilagun; latviarrak 1.416.704 (% 51,77); errusiarrak 935.150 (% 34,17); bieloerrusiarrak 122.050 (% 4,46); ukrainiarrak 94.085 (% 3,44).

Errusiar, bieloerrusiar eta ukrainiarren mintzabidea errusiera izanik, batera agertzen dira normalean «*russophone*» delakoak (sobietar jatorriko eslabiarrak oro). Beraz, hitz batez, latviarrak, bertakoak, % 51,77 (1.416.704) dira eta etorkin sobietar ohiak % 42,07 (1.151.285).

Latviarrak, behinola Eustakiok esan zuen bezala, «*beren herrian arrotz*». Eta latviarrak bidez mintza daitzeko komunismoaren izenean gertatutako inbasio des-herritzaileaz.

Egin dezagun Latviako

hirien zerrenda osoa: Riga (hiriburua): 875.200 biztanle (% 35,6); Jelgava: 70.000 (% 46,9); Jurmala: 63.000 (% 42,5); Ventspils 51.000 (% 40,9); Liepaja: 111.000 (% 35,6); Rezekne 35.700 (% 30,8) eta Daugavpils: 123.000 (% 5,3).

Berariaz eman dut horretara zerrenda hori. Rigan bertan heren bat besterik ez dira gaur latviarrak; baina gainerako hiri guztietan ere, etorkinak dira nagusi. Mugaren ondoko Davpils da harrigarriena: etorkinak % 94,7 baitira.

1940 baino lehenago egoera ez zen batere horrelakoa: Latvia latviarra zen; eta bizi-mailaz Suedia eta Danimarkaren parekoa (Jurnalako hondartzan ongi ulertzen denez).

Hizkuntza legea

Baina latviarrak ez dira batere kikildu.

Eta nik borroka sozio-linguistikoaz hango datuen bi-

dez dakidana kontatuko dizuet.

Alde batetik Hizkuntza-Lege berria laburbilduko dizuet (1992ko martxoaren 31koa):

Lehenengo puntua: «Latviako hizkuntza ofiziala Latviera da». Kitto. Ez elebitasunik, ez ezer. Quebec-en bezalaxe.

— 4. artikulua: «Errepublikako instituzio eta erakunde guztietako funtzionarioek latviera ezagutu eta erabiliko dute beren beharren arabera. Jakintza-maila hori Gobernuak finkatuko du».

— 6. artikulua: «Latvia-Errepublikako instituzio eta erakundeek oro latviera erabiliko dute, bai beren gorabeherak aurrera ateratzeko, bai lan-bileretan ere. Bilera horietan pertsonaren batek, latvieraz ez dakielako, batzarkideen akordioa lortuz gero, eskubidea izan dezake beste hizkuntza batez hitz egiteko. Baina horretara bada, bileraren arduradunak bere gain hartuko du aldebereko latvierazko itzulpena segurtatzea».

— 7. artikulua: «Administrazioari bidaliko zaizkion dokumentuak, latvieraz idatziko dira».

— 8. artikulua: «Administrazioak hiritarrei heleraziko dizkien dokumentuak, latvieraz idatziko dira».

Latviarrak populazioaren % 51 dira eta gainerakoak errusiarrak, ukrainiarrak eta bielorrusiarrak.

— 11. artikulua: (Orain hain zuzen, epea amaitzean, indarretan jarriko dena: uztailaren 1ean prezeski). Irakur dezagun (eta Buesa eta Ardanzen salaketaz kopia-tuko dugu hitzez hitz): «In the State-financed institutions of higher education, the basic language of instructions is Latvian, beginning with the second year of studies». Lehenengo urtean, hitz batez, ikasleek oro menderatu behar dute latviera; unibertitate osoa, ikastaro honetantxe, latvieraz izango baita. (Aurrerago aipatuko ditugu lege hau beteko ez dutenen kontrako multa-saila).

— 13. artikulua: «Latviako irratitelerak latvieraz izango da (beste nazionalitateetako emisio bereziak salbu); eta, nolabehere, beste hizkuntzetan denean latviera bizkoiztua izango da eta latvierazko azpi-letreroz hornitua».

— 16. artikulua: «Errepubliko

kako leku izenak oro latvieraz izango dira».

Ondorengo artikuluek, entrepresen izendapenak, Administrazioaren zigiluak, eta Latvian ekoiztutako produktuen azalpenak latvieraz izan behar dutela zehazten dute. Eta abar.

Harrigarriena, halere, joan den uztailaren 1ean argitaratutako multa-saila da (1992-VII-1; 201. legea). Hauta ditzagun pasarte batzu:

— 26. «Estatuko funtzionari batek latviera beharrezko

■ «Latviako hizkuntza ofiziala Latviera da»; kitto! ●

mailan erabiltzen ez badu... multa: 3.000 rubloraino».

— 27. «Batzarre edo gertakari publikoetan, aldibereko latvierazko itzulpena ez

bermatzeagatik, 5.000 rubloraino».

— 30. «Administrazioari dokumentuak latvieraz ez bidaltzeagatik, 5.000 rubloraino txosten horien arduraduneri».

— 33. «Hiritarrek bidalitako txostenei latvieraz ez erantzuteagatik, 1000/3.000 rubloraino».

— 37. «Hizkuntza ofizialaren ezaguera-mailaz gezurra esateagatik, 3.000/6.000 6.000 rubloraino».

Zer egingo lukete Latvian latvieraz ez dakien Hezkuntza Sail-buru batez? Hori ere «*via baltica*» da. Baina hau ez digute kondatzen.

Eta nola jokutzen dute latviarrak 'hiritartasunaren' aldetik? Zer egin behar dute etorkinek Latvian eskubide politikoak lortzeko?

Neure begien aurrean dauzkat duela bi urte eta iazko zirriborroa. Biotan gauza bertsuak irakurtzen dira:

— «Latvieraz mintzatzeko

moduko maila lortzea; mintzatzeko maila legedi bereziaz arautua (...)».

— «Gutxienez 16 urtez, eta etendurarik gabe, Latvian etxe-bizitza izandakoa izatea (...)» (1991-X-15).

Zirriborro berriko 18. artikuluan hau irakur daiteke: — Latviera mintzatzeko mailan menderatzea (...)».

— Naturalizazio-eskabidea aurkezterakoan, gutxienez 16 urteko epea frogatzea, etendurarik gabe Latvian bizi izandakoa erakustea (...)».

Gure hizkuntzaz «egun on» ere esaten ez dakiten harroputz batzu ikustean, hart aratsean Vagacepedilla de Cornejatik Errigoitira iritsi, eta gure agintari harroputz, topatzea... zinez, Latvian ez lukete onartuko.

Guk, berriz, hori eta gehiago jasaten dugu isilik. Eta 'diskriminatzaile' zantarrak garelako sinetsita.

Txillardegia

HISTORIA ETA GERO

BALDUINO METROAN

HILAREN 17an brusselar herritar askok ezin zuten zuten sinetsi: Balduino erregea euren aldamenean, ia ia igerri ere egiten ez zen babesarekin. Belgikako erregea etxetik jaitsi eta Brusellako zentruko norabidea hartu zuen, metroko lehiatilara iritsi eta enplegatua aho zabalik erregea zela ikustean. Gero metroan abiatu zen lasai-lasai. Errege jauregitik gertuen dagoen metro sarrerara iristean jaitsi zen eta kitto. Horrelako bidaia bitxiaren zergatiak galdetu ondoren, bere aita zen Leopoldo II izena daraman etorbidearen berritze lanak bertatik ikusi gura zituela eta hori modu ona irudi zitzaiola.

ISABEL II.AREN ABIADA ZALETASUNA

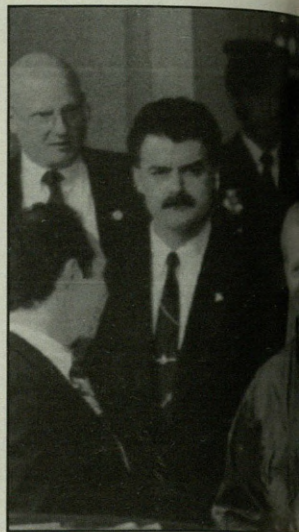
BERE autoa gerarazi zuen poliziak ez zuen ezusteko makala hartu. Gehiegizko abiadura zeramala eta, autoa gelditu ondoren, isun papera jadanik prestatzen hasia zenean, hara non eta gidaria Isabel II, Erresuma Batuko

erregina. Orduko 60 kilometrotik gora joatea debekatuta zen tokian, erreginak 90ekoa zeraman. Jakin ez dakiguna, dena den, zera da, erreginak bere herritar beharrekin bete zuen, alegia, isuna ordaindu, ala 'inmunitateak' abiadura kontuak era babesten dituen.

COLLOR DE MELLO TELEBISTARA

EZIN ukatu zorte ona bederen ez duela izan Fernando Collor de Mello, Brasileko lehendakari ohiak. Ustelkeria arazoak zirela eta urrian lehendakaritza postutik bota zuen Legebiltzarra. Baina kontua ez da hori bakarrik, orain Brasileko telebistako talde batek bere bizitza telebistara eramango du, satira politiko gisako saio batean. Bota eta gainera brasildarrek berekin trufatzeko aukera izango dute. Latinoamerikan —eta beste leku batzuetan ere— ustelkeria ez da batere kontu berria, baina berari suertatu zaio guzti hori publikoki pairatu beharra. Gizarajoa.

ELEMELE

«NBEko Somaliako politikak, etorkizunean horrelako indarren lana arriskuan jartzen du».

James Baker, EEBBetako lehendakari ohia.

«Arazoa eskubide zibil eta politikoei dago, ez sozial eta kulturalen. Horregatik Kuba ezin da beste herrialde batzuekin parekatu».

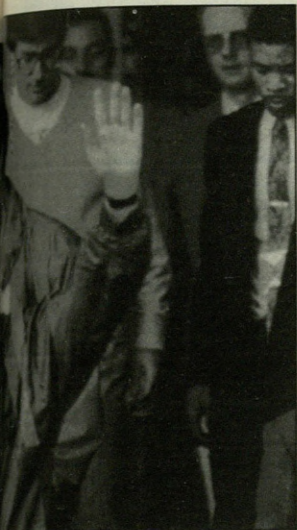
Roland Prats, Kubako Korrante Sozialista Demokratikoko barne oposizioko buruzagia.

«Egungo gizarte modernoaren arazo gehienak deskristautzetik datoz».

Joan Paulo II aita santua.

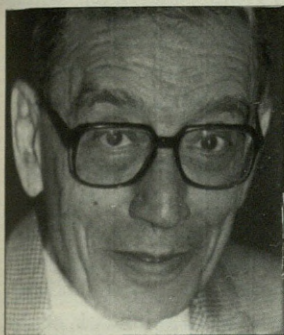

O I H A R T Z U N A K

MUNDUKO GASTU MILITARRAK JAITSI EGIN DIRA

MUNDU mailan 1992an egin ziren gastu militarrek beheranzko joera mantendu zuten. Hori da Stockolmeko Bakearen Aldeko Nazioarteko Ikerketarako Institutuak bere «1993ko liburua»n agertzen duen ondorio nagusienetakoa. 1992an 1987an baino % 15 gutxiago gastatu zen armagintzan. Bi arrazoi nagusi izan dira jaitsiera horretan. Bat, lehendik negoziatzen ari ziren zenbait desarme akordio gauzatu zirela 1992an eta, bestea SESB ohiko gastu militarren jaitsiera, finean jaitsiera guztiaren erdia izan baita. Alabaina, gatazka militarrek aurrera jarraitzen dute: mundu mailan 30 gerra daude eta horietan 5 urte berean piztutakoak.

«Giza eskubideak eta aurrerapen ekonomikoak aurrez aurre jartzea akatsa da».

Butros Ghali, NBEko idazkari nagusia.

«Oraingo neurriekin Frantzia babestua ala arrazanizdunaren artean erabaki behar da».

Alain Marsaud, Frantziako UDFko diputatua.

«Legebiltzarrak abalmen bereziak eskaini behar ditu; borrela bakarrik ekidin abal izango da bemendik bilabetera diktadura bat ezarri beharra».

Leonid Kuchma, Ukrainiako lehen ministroa.

MONARKIKO ETA KOMUNISTA OHIEN GOBERNUA KANPUTXEAN

AZKENEAN badirudi egoera baretzera doala Kanputxean. Maiatzaren 23 eta 24eko hauteskundeen ondoren, Norodom Chakrapong printzeak Kanputxearen ekialdearen banaketa saiaketak porrot egin eta gero koalizio gobernu osatuko da. Gobernuak, hauteskundeak galdu dituen (51 diputatu) gobernu ohiko Hun Sen lehen ministroa eta hauteskundeak irabazitako (58 diputatu) FUNCINPECeko Ranarid printzearen artean zuzenduko dute. Hauteskundeeen parte hartu ez baina onartu egin dituen Khmer Gorrien taldeak proposamena onartu du, baina argi utzi du Norodom Sihanuk printzea eta behin-behineko estatuburuak benetako botereak eskuratu behar dituela.

Mikel Pulgarin, «Estrategia Empresarial» aldizkariaren zuzendaria

«Albiste ekonomikoen hedapena bi ahodun ezpata da»

Ekonomia jada ez da alde batera uzteko kontua. Krisia, Lopez de Arriortua, langileen borrokak... Gero eta maizago hartzen dute egunkarietako lehenengo orrialdea. Mikel Pulgarin «Estrategia Empresarial» duela gutxi sortu berria den aldizkariaren zuzendaria da. Berarekin aritu gara errealitate ekonomikoak dituen hainbat gorabeherari buruz.

ARGIA. Zer iruditu ziztzaizun Lopez de Arriortuaren prentsaurrekoa?

M. PULGARIN. Espektakularra izan zen, hau da, edukia baino, prentsaurrekoak sortu duen espektazioak pisu handiagoa izan du. General Motors utzi eta 100 egun beranduago ematea, Zornotzan burutu nahi duen proiektu garrantzitsua, General Motors-ekin duen aferara oraindik konpondu gabe eta «Super-Lopez»-en inguruan sortu den espektazioa izan dira prentsaurrekoaren mamia. Arriortuak ez du informaziorik eman, bere teoriak aurkezteko prentsaurrekoa izan zen, teoria aski ezagunak bestalde.

A. Zein da gizon honen teoriaren miraria?

M. P. Berez ez dira teoriak.

Arriortuak, enpresari asko aplikatzen saiatu diren programak azaldu ditu. Hau da, produktu hobeak lortu prezio merkea eta kostu gutxiekin. Eta horretarako, hornitzaileak enpresan inplikatzeko saiatzen da, eta abar. Hornitzaileek partehartze hau onartzea posibleagoa da General Motors edota Volkswagen bezalako multinazionaletan, baina fakturazio txikiagoa duten enpresetan ez. Ez du filosofia berri bat asmatu. Nik uste dut bere helburuak askoren helburuak direla, baina denek ez dituzte helburu hori

betetzeko aukera berdinak. Ez da bera egin nahi dena eta egin ahal dena.

Bestetik, Zornotzako lan-tegiari buruz ez zuen ezer argitu. Nire ustez prentsaurrekoa hainbat elkarrizketa eskaera konpontzeko egin zuen, elkarrizketa orokor bat eskainiz.

A. Dena den, bauxe izan daiteke informazioak eragiten dituen frustrazio eta ilusioen adibidea.

M.P. Duela gutxi arte, informazio ekonomikoa iluna, ulergaitza eta interesik gabekoa zen irakurle gehie-

nentzat. Krisiaren testuinguru honetan, enpresak ixten dira, langabezia hasten da, eta abar. Jende askok jasan du krisia eta horregatik, enpresa munduarekin zerikusirik duen dena interesgarria bihurtu da eta eragin zuzena du jendearengan. Berri ekonomikoek izugarritzko protagonismoa hartu dute komunikabideetan, berri politikoei ere lekua uzten dioten ekonomia. Hau bi ahodun ezpata da. Alde batetik, berri ekonomikoak gehiago zabaltzen dira baina bestetik, ematen zaion garrantziak eragiten du albiste nagusiek izaten duten manipulazioa. Hori da informazio ekonomiarekin gertatzen ari dena. Sektore publikoari ere interesatzen zaio albiste ekonomikoen hedapena, honen osagai politikoa ere garrantzitsua delako. Nire ustez, albiste ekonomiko garrantzitsuenek ez dute tratamendu egokiena jaso, baina ez dut uste nahita egin denik, ez dut uste engainatzeko asmotan egin denik. Egia da batzuetan espektatibak

■ «Arriortuak ez du ezer asmatu, enpresari zenbait aplikatzen saiatu diren teoriak dira, baina batzuek aukera handiagoak dituzte beste batzuek baino» ●

zabaldu dituztela, hori bai, proiektuak zehaztu gabe zeudenean.

A. Enpresek, nola baliatzen dituzte espektatiba hauek eta krisi egoera hau?

M.P. Multinazionalek, batez ere, euren inbertsioak bideratzeko dinamika bat jarraitzen dute. Askotan, uste dute inbertsio hauek eragile batzuek izango dituztela, solairuak oso merke aterako zaizkiela, eta abar. Ez da euren ustea bakarrik, inbertsioa egiteko baldintza bezala jartzen dituzte abantaila hauek. 8 edo 10 bat toki aukeratzen dituzte, eta gero eskaera eta eskaintzarekin jokatzeko dute. Askotan zehaztuta dute inbertsioaren tokia, baina aldez aurretik, beste puntu batzuk ukitzen dituzte inbertsioa bideratzean abantaila handiagoak izateko.

A. Nola ikusten da «Estrategia empresarial»etik euskal ekonomia?

M.P. Euskal ekonomiaz hitz egitea, enpresaz hitz egitea da, eta sektore publikoaz ere, sektore honen inbertsioa oso garrantzitsua

Mikel Pulgarinen ustez, «Euskal Herriak baditu zailtasun handiagoak krisia gainditzeko».

delako. Eusko Jaurlaritzak eta Diputazioak oso erakunde dinamikoak dira beste elkarte autonomo batzuekin konparatzen baditugu. Udalek, diputazioek eta Eusko Jaurlaritzak bideratzen dituzten aurrekontuak biltzen baditugu, 2 bilioi pezetaren emaitza dugu.

Bestetik, gaur egun nazioarte mailako krisi egoera batean gaude eta Euskal Herriari berdintsu gabiltza. Hala eta guztiz ere, zailtasun handiagoak ditugu, herrialde honetan nagusi direlako, adibidez, sektore tradizionalak. Krisia gainditzeko zailtasun handiak dituzten

enpresak untzigintzan, siderurgian, metalen manipulazioko sektoreetan lerotzen dira. Badaude hobe dabilten sektoreak ere: hirugarren sektorea, esate baterako, garrantzi handia hartzen ari da.

Myriam Gartzia

LEIHATILATIK

EAEko industriaren konpetitibitatea

ALBERTO Alberdi eta Francisco Javier Sasigainek lan interesgarri bat plazaratu dute Eusko Jaurlaritzako Ekonomia sailaren «Ekonomiaz» aldizkariaren 23. zenbakian, euskal industriaren —EAEkoaren— lan kosto eta produktibitatea Espainiako eta Europako Elkartekoekin alderatuz. Bi azterlari horien ikerketen arabera, EAEko industriaren lan kosteak Estatukoena baino handiagoak dira %10-20an, baina Europakoena baino %21 apalagoak. Industrian, profesionalek kualifikazio handiagoa dute EAEn Estatuan baino, baina lanbide hezkuntzan Europaren hamarrena ere ez dugu inbertitzen.

EAEko industrietako produktibitatea Estatukoaren parean dabil —kimikako kasuan %20 azpitik— baina Europako herri aurreratuenetakoa baino %22 apalagoa da. Lan kosteari dagokionez, ordea, Espainiakoa baino %23 garestiagoa da baina Europako herri aurreratuenen parekoa.

Euskal Autonomi Elkarteko industria konpetitibitatearen arabera sailkatu dute Alberdi eta Sasigainek beren azterketan. Lau sektoretan azaltzen da EAEko industria Europakoarekin konpetitzeko moduan, lan koste bakanakoa Europako enpresek baino %15-30 apalagoa dutenetan: Energia

eta ura, Makina erreminta, Autogintza eta Ehungintza. Erdi mailan, beren konpetitibitatea Europakoan antzekoa eta Espainiakoen baino hobeak direnak azaltzen dira: Mineral eta metalak, Mineral ez metalikoak, Kimikoa, Builegoko eta prezisiozko makinak, Paper eta grafikagintza, Kautxu eta plastikogintza eta beste manufakturak. Europako eta Espainiako industrien atzetik goaz Produktu metaliko, Makinaria eta material elektriko-elektroko eta Janari-darietan.

Pello Zubiria

EKAINEKO AZTERKETEN BEROA, UDA HOZTEKO MODUKOA

A maitzear daude unibertsitate eta ikastetxeetan ikasleek urtero egin behar dituzten azterketak. Tentsioa, beldurra, lo falta, nekea, urduritasuna nonnahi. Bederatzi hilabeteko lana ordu eskas batzuetan erabakitzeke. Tira, badira hamaika trikimailu urtean zehar batere ikasi ez duenak azterketetan ere beste horrenbeste ikasteko. Bestalde, 1993ko hau azken ekaina izan da Zorroagako kanpusarentzat.

Azterketa garaian urte osoko tentsioak bildu egiten dira. Edozein leku da on azken begiratua emateko.

NORK ez du izan inoiz tentaziorik dakiena baino gehiago dakiela frogatzeko? Nork ez du amets egin urte osoa liburu artean eman duenak adina jakiteko? Nor ez da saiatu ekainean ehundaka fotokopia eginez urtea aurrera ateratzen? Azterketa garaia oso berezia izaten da, areago ekaina, udako beroaren atean, burua ikasgela ilun eta tristeetatik urrun dagoela. Azken azterketak dira eta urduritasuna nagusitu da unibertsitateetako bazter guztietan. Lo aurpegiak, nekeak, oihuak eta ikasleak apunteei begira nonnahi, horixe da egun horietako joera.

Azterketen eraginez, beraz, kopia-dendek maiatza eta ekaina izaten dituzte hilabeterik lanpetuenak, Hernaniko denda bateko arduraduna den Arantxa Fuertesek esan digunez. *«Martxoa eta apirilean ia ez dugu lanik izan, baina maiatza eta batez ere ekaina hasieran % 70 igo da lan kopurua. Itota gaude eta ezin diogu ia lanari erantzun».*

Mota askotakoak dira ikasleek eskatzen dituzten kopia lanak: *«Ugaltzen ari dira azterketetan erabiltzeko kopiak txikiagotzea*

Zorroaga, fakultate gatazkatsu baten komeriak

DONOSTIAKO Zorroa-
gako fakultateari atek
ixteko garaia iritsi zaio.
Ibaeta aldean egiten ari
diren kanpus berriak be-
reganatuko ditu Pedago-
gia, Filosofia eta Psikolo-
gia adarrak. Beharrezkoa
zen, beraz, balorazio bat
egitea Zorroaga euskal
unibertsitatearen eremuan
izan denari buruz.

Bertako ikasle izan eta
irakasle den Kepa Korta-
rekin mintzatu gara, eta
bere iritzi ezkorra eman
digu. «Kanporako irudia
eta errelitate oso beste-
lakoak izan dira; ikasle
borrokak izan dira, baina
ez Filosofia fakultatean
iritzi kritikoa landu dela-
ko, bertan kaleko bizitza
islatu delako baizik».

Fenomeno hori intere-

satuki puztu dela iruditzen
zaio Kepari, «kanpotik
ekarritako irakasle zuri
espainolei interesatzen zi-
tzaien fakultatean gataz-
kak izatea, diziplina eza
eta eurak progre izateko
aitzakiapean, eskolari-
k eman gabe soldata osoa
jasotzeko. Askotan asig-
naturako irakaslea eza-
gutu ere ez genuen egiten
ikasle nintzenean. Horre-
la, unibertsitate erdipur-
diko bateko fakultate txar-
ra bihurtu dute, fun-
tzionari izaera oso bere-
ganatua dute eta oso zaila
izango da guzti hori gai-
netik kentzea».

Hala ere, Kepa Korta
gehien kezkatu izan duena
proiektu intelektualik eza
da: «Ez da inoiz izan eta ez
dut uste kanpus berrian

izango denik, ez baitago
ekimenik, ezta irakasle
inplikaziorik ere». Ikas-
leen inplikazioaz berri-
z: «Konposizio soziologiko
ikusirik, ez da harritzekoa
izan politikoki borren ak-
tiboa izatea, dirudun jen-
derik ez zen eta. Baina

nire ustez, ez dago esate-
rik unibertsitate hau
abangoardiakoa denik, ez
ikasleen kezka ideologiko
edo filosofiko mailan. Gai-
nera, irudi hori indartu
egin dute unibertsitate
pribatutik, seriotasunik ez
zuela frogatzeko».

eskatzen dizkigutenak, bai-
na normalena besteen
apunteak egun batean ko-
piatzen saiatzen direnena
izaten da normalena»

Fotokopien erresuma

Lasu deigarrienetarikoa bat
guregana etorri zen gaz-
tearena izan zen, arratsal-
de batean lau mila fotoko-
pia eskatu zizkigun. On-
doren aitortu egin zigun
urte osoan ez zela eskolara

joan eta ekainean asigna-
tura gehienak gaintitu
nahi zituela».

Ikasleei dagokienez, gero
eta gehiago dira ikasketak
egin bitartean lanean dihar-
duten ikasleak. Beraz, es-
kolak ezin jaso eta lagunei
apunteak eskatzen dizkiete
azterketetara aurkeztu ahal
izateko. Horietakoa dugu
Mikel Etxaniz, Historia ikas-
lea Leioako kanpusean.
«Euskaltegi batean basi-
naiz egun osoz lanean, eta
borrela ez dago fakultatera
joaterik; beraz, lagunei
apunteak eskatu eta aste
gutxi batzuetako lanarekin
asignatura gehienak au-
rrera ateratzen saiatzen
naiz».

Askotan, ordea, alferke-
riaz ere gertatzen dira apun-
teak uzteko eskaerak, ikasle
batzuen apunteak oso onak
direlako beste askorenen
aldean.

**Hainbat
fakultatetan,
kopiatzea
galerazteko ia
polizi-neurriak
jartzera iritsi dira** ●

NORA

Doneztebe
Lesaka
Bera
Hondarribia
eta
Bidarraina

NOIZ

Uztailan
Abuztuaren
Irailan

DEITU

948 / 63 77 96 ● 948 / 22 22 46 ● 948 / 28 89 22

Ikasten eta lanean diharduten ikasleek hilabetean egin behar dute urte osoan egiterik ez dutena.

Apunteak urrea baino garestiago bailiran zaintzen dira zenbait lekutan. Eza-gun da Donostiako ESTEko fakultatean Enpresal Zientzietan askotan apunteak besteei uzteari uko egin iza-

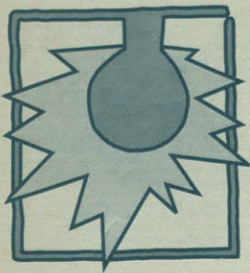
na. «Nik ez dakit zer sartzen dioten jendeari buruan —diosku bertako ikasle izan den Aitor Oiartzidek—, baina izugarritzko konpetentzia sortu da gure artean. Jendeak ez dio ondo-

koari apunterik utzi nahi, azterketak gainditzeko bidea lan munduan etsaia izango denari erraztea delako. Batez ere zientzia adarreko ikasketetan gertatzen dela iruditzen zait, oro har letra adarretakoe-tan bestelako konplizitatea sumatzen dut eta».

Apunteen merkatua

Apunte egokiak izatea lan askoren ondorioa da, gutxi egiten dutena. «Eskolak, bibliografia eta norberaren lana dago apunte horietan —dio Aitorrek—, eta hori dela eta saltzera ere iritsi dira zenbait. Batzuetan, borrenbeste lan egin eta gero, apunteak lapurtu ere egin izan dira».

Irakasleen aldetik ere, gaur egun, ospea duten ikasketetan polizi-neurriak

ARGIA

Orain ARGIAren harpidedun eginez gero, SUSA argitaletxearen 4 liburu dohainik izango dituzu

Gartzelako poemak — J. Sarrionandia —(poesia)
Odolaren usaina — Mikel Antza —(ipuinak)
Speed gauak — Edorta Jimenez —(nobela)
Hitz etena — «Txikia» —(olerkiak)

IZEN DEITURAK	
HELBIDEA	
HERRIA	
HERRIALDEA	
Tfnoa	
BANKU EDO AURREZKI KUTXA	
SUKURTSALA	
SUKURTSAL ZKA	
KONTU ZENBAKIA	

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): Hego Euskal Herria: 10.300 pzt. / Ipar Euskal Herria: 685 libera / Espainia: 10.300 pzt. / Beste atzerriak: 13.450 pzt. / Airez: 21.300 pzt.

ARGIA: Industrialdea 1-2. LASARTE-ORIA 20.160 Tel. 37 15 45 Fax. 36 10 48

ezartzera ere iritsi dira, klaustroaren erabakiz. «Azterketa egitera ikasgelara sartzeko kanpoan itxaron behar dugu; ondoren, banan-banan deitzen digute eta nortasun agiria erakustean, gure izena eta serieko zenbaki bat duen azterketa orria ematen digute. Ezin dugu orri horretaz aparte beste ezer eraman gainean, ez apunterik, ez libururik ez beste orririk. Burua altxatzeagatik jendea kalera botatzen ikusi izan dut», kontatzen digu Aitor Oiarbidek haserre.

Osasun aldetik, badirudi pilulak baztertu samar gelditu direla gaur egun hartzen diren beste produktuen aldean. Donostiako botikari batek esan digunez, «buru argia izaten eta ikasten laguntzeko gazte askok Txina aldeko gingseng produktua eskatzen digute, baina badira besteak: alfalfa kapsulak, bitamina kapsula kontzentratuak, kafeina duten produktuak... Badi-ra, ordea, oraindik ere zentraminak bilatzen dituztenak, anfetak eta abar, eta gebienak kalean erosten dituzte.»

Irakasleen osasun egoerak eta arazo pertsonalek ere zeresanik izan dute azterketa garaian, eta horien eraginez gainditu orokorrak ere eman izan dira. «Oso erabaki kaltegarria da guretzat —dio Donostiako Magisteritza eskolako ikasle izandako Arantxa Martinezek—. Hori iaz gertatu zitzaigun, irakasle baten emaztea hil berria zelako, eta alferrikakoak izan ziren gure ikasketak ordu guztiak. Ni ez nengoen erabaki horrekin ados eta ikaskideen gaitzespena jaso nuen. Lan ziztrin bati esker gainditu genuen. Nik oborezko matrikularen bila nindoan,

Ikasleen amarruak, irakasleen amorruek

SEGURUENIK, kopia-tzen saiatzea azterketak egitea bezain zaharra da. Irakasleen artean inkesta bat egin dugu bakoitzak ezagutu dituen kopiatzeko modu bereziak aipatzeko.

Igerri dugun lehen gauza da ikaslea salatzea oso zaila egiten zaiela, saiatzen direla ezikusirena egiten. Hori dela eta, nahiago izaten dute abisua emanez material klandestino guztia ezkutatzeke aukera ematea.

Leioan Kazetaritzan irakasle den Edorta Aranak esan digunez, «gauzarik bitxiena Bic boligrafo baten aurpegietan orratz batez idatziriko formulazioak izan dira, argitara jarrita bakarrik ikusi daitezke. Egileak merezi luke Guinness liburuan sartzea, hor horrenbeste informazio bildu ahal izateagatik».

Edorta eta Jose Ramon Zubiaur, Donostiako EUTGko Filologia sailtan irakaslea, bat etorri dira

esatean gaur egun fotokopia txikituak direla sistemarik arruntena. «Zugarrizko informazio pila biltzen da, eta normalean izugarri ondo antolaturik daude; irudi du egileak ez lukeela material borren beharrik, kontzeptuak oso garbi eduki behar baitira ia artelan diren txuleta horiek egiteko». Besterik ere entzun izan du. «Eman izan da ikasle baten orde, beste batek azterketa egitea. Niri ez zait hori gertatu, baina bai notarako zelan bat eskatu ostean, ikasle batek beste bati berea eskatu eta niri ematean, aurreko ikasturtekoaren izena zuen orrialdea kendu ere ez egitea».

Gasteizko institutu bateko irakasle den Mikel Hernandezek esan digunez, «niri gauzarik bitxi-ena ate ondoan nengoela gertatu zitzaidan. Ikasleei begira nengoela, ate azpitik paper bat sartu zuten eta oina ukitu zi-

dan. Makurtu nintze-nean, ate ondoan zegoen ikaslearentzako azterketa egina zela ikusi nuen».

Ikasketa ertainetan Ordizian irakasle den Iñaki Muruak gonazpian pape-rak zeramatzen ikusi izan ditu behin edo behin, gonaren bi oihalen artean folio osoa josirik. «Baina formula-txuletak barrapatuz gero, buruz ezin gorde eta, formulak ondo garatzen gaitasuna erakusten duenari gainditua emateko arazorik ez dut».

Irakasle gehienek aurkitu duten soluziorik hoberena galderetan datza: informazio zuzena eskatu beharrean, informazio hori erabiltzen gai diren ikusteko galderak egiten dituzte eta, kopiatu arren, badakite informazioa menderatzen duten ala ez.

burrengo urtean beka izateko, eta nabiko hori oso kaltegarria izan zen. Gainera, batere saiatu ez zirenak ere emaitza bera ateratzen izana oso mingarria izan zen».

Pilula kontsumoa gutxitu egin da; orain bitamina kontzentratuak eta gingsenga nagusi dira ●

Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle kanporatuen aferak —soluziobidean zegoela zirudienean, oraindik ere ez da aurrerapausorik izan— ere izan du eraginik ekaineko azterketetan. Izan ere, egun hauetan jakin denez, Leioako kanpuseko mila eta bostehun ikasleek ez dute azterketarik izango, eta horren orde lanen bidez gainditu ahal izango dituzte irakasle kanporatuek emainiko gaiak. EHUko Kazetaritza Saileko Kontseiluak, ordea, salatu egin zuen Gobernu Batzordeak harturiko erabakia, jarrera horrekin

bere erabakitzeke esparrua gainditu egiten zuelako.

Harrigarria dirudi, baina ekaineko horrenbesteko iskanbila sortu azterketen inguruan eta, hala eta guztiz ere, gero eta kexu gutxiago entzuten dira ikasketak azterketen ereduaren bidez gainditzeari buruz. Beraz, badirudi, sistema hau dela onartuena —ez apika egoiena— eta, tarteka aurkako iritzirik entzuten bada, azken unean itolarrian dagoen norbaiten hasperena besterik ez dela.

Ritxi Lizartza

A U R R E Z A U R R E

Ezkurra eta Soroa III, Eskuz Banakako Txapelketako finalisten botileroak

FINAL AURREKO DEJADAK

Eskuz Banakako Lehen Mailako Txapelketako finalaren ateetan, Retegi II eta Galarza III beren prestaketarako azken urratsak eman dituzte. Lehenak Martin Ezkurra izan du laguntzaile, bigarrenak Soroa III izenez ezaguna den Juan Miguel Soroa. Botilero hauen betebeharra ez da makala izango aurten atzeratuta datorren final honetan. Bakoitzak bere estrategiak eta pentsaerak ditu, baina biek dute garaipena buruan.

ARGIA. Zein da botileroaren eginbeharra?

MARTIN EZKURRA. Ez dakit. Pilotariaren laguna izan, konfiantza pixka bat izan elkarrekin... Ez dakit beste lan handirik ba ote duen. Askotan kanpotik

Argazkian ezkerrean dagoen Soroa III.aren ustez, Retegi II.aren lesioak ez du finalaren emaitza baldintzatuko.

hobeki ikusten da barrutik baino, eta aholku on bat edo beste eman daiteke, baina han lana pilotan ari denak egin behar du.

Botileroa askotan behar izaten da, bera agian urduri samar egoten da eta pixka bat laguntzeko eta animatzeko hor egon behar duzu, aurkakoa nola daukan ikusteko. Bestelako garrantzi handirik duenik ez dut uste.

JUAN MIGUEL SOROA.

Nik ere ez dakit zer garrantzi duen botileroak. Jakin badakit Galarzarekin oso txikia dela. Esaten dute botileroarena gehienbat tradizioa dela, norbaitek joan behar duela, eta ni Galarzaren laguna naizenez, hara joaten naiz. Han egongo ez banintz, berdin jokatu luke.

Horrekin ez dut esan nahi Retegik Martinekin duen harremanak garrantzirik ez duenik. Nirea esan nahi dut, eta nirea da ez dudala garrantzi handiegirik.

A. Retegik eta Galarzak kasurik egiten al dizuete abolkuak ematen dizkizuenean?

J.M.S. Esan berri dudarekin ez dut esan nahi kasurik egiten ez didanik. Nik esango nituzke gauza asko beste batek egingo balitu, oso erraza baita esatea. Gero, egin egin behar dira. Egia da kanpotik gehiago ikusten dela, baina gero barruan egin behar dira.

M.E. Hala ere, hau botilero hartzean Galarzak abantaila handia izan duela iruditzen zait. Honekin hasiz geroztik Galarzak beste modu batera jokatu du, oso desberdina. Lehen pixka bat noraezean ikusten zen, baina gauzak asko aldatu dira. Soroak asko aldatu du Galarza. Ez da lehen bezala aritzen, hasieratik menperatu nahian pi-

lotakadak ematen. Orain bere jokoa egiten du.

Galderari erantzunez, esan behar da Retegi oso burugorria dela, eta bere erabakiak aldaraztea oso zaila dela.

A. Kasu egitea pilotari ba-koitzaren nortasunaren arabera da beraz.

J.M.S. Egia da pilotari ba-koitza desberdina dela, eta

hori aztertu beharko litza-teke botileroa aukeratzean. Gero, ikusi behar da pilotari bat hasten denean gaztea dela, eta urduritasun handia daukala. Gero ikasten joaten da, eta azkenean guzti hori onuragarria izaten da txapelketetan.

Oso garrantzitsua da, nire ustez, oso ongi ezagutzea norberaren pilotaria. Martinek Retegi ezagutzen duen

Martin Ezkurak urte asko daramatza Retegirekin, -baina Julianek ez du inoren beharrik, bere kasa aritzen da».

JUAN MIGUEL SOROA

SOROA III bezala ezaguna pilotazaleen artean, 1960ko urriaren 26an jaio zen, Uitzin. Ezkurak ahal izan ez zuen bezala, berak pilotari profesionala izateko aukera izan zuen. Baita lortu ere. Bigarren Mailako txapela irabazia du eskuz banakakoan. Ladis Galarzak izan duen botileroetan hirugarrena, Galarza bere ardurapeko lehen pilotaria da. Lagunminak ere badira. Ez du gogoratzen noiz hasi zen lan horretan, hiru edo lau urte inguru badirela dio. Bere prestaketa fisiokoak eta Galarzaren jarraipenak eskatzen dion dedikazioak eta Lekunberriko postetxean duen lanpostuak osatzen dute bere egunerokotasuna.

bezala nik Galarza ezagutzen dut. Zerbaitek garrantzia badu, horrek du.

A. Botileroek ere izango dituzue akatsak. Posible al da emandako aholkuengatik pilotari batek partidua galtzea?

M.E. Ez dut uste. Batez ere inor ez doalako bere jokariari kalte egitera.

J.M.S. Oso zaila iruditzen zait. Agian jokalaria gazteren batekin, baina Galarza eta

Retegiri alferrik esango diezu nahi ez dutena egiteko.

A. Botileroek erabakitzen duzue atsedena aldageletan edo kantxan bertan hartu behar den. Zerk bultzatzen zaituzte baten alde edo bestera egitea?

M.E. Kantxan bero handia egiten du. Hango tabakoa, erretzen den guztia. Arnasa hartzeko ere, aldageletan sartzeak asko laguntzen du. Atsedena une batekoa besterik ez da, baina jende artetik ateratzeak beti animatu egiten du. Erritmoa ere aldatu egiten da.

J.M.S. Normalean izaten da berotuta zaudela, pixka bat itxoiten baduzu, agian beste modu batera ikusten duzula partidua. Askotan esaten dute, 'momentu honetan horrela joko nuke, baina gero, hoztu naizenean...'. Zu hotzean zaude, eta barruan dagoena nekazuta dago, oso berotuta, eta buruak ez dabilkio hain azkar. Zure hoztasunetik, hori da ikusi behar duzuna. Gogaituta baldin badago, ahal baduzu, animatu ere egin behar duzu atsedendietan.

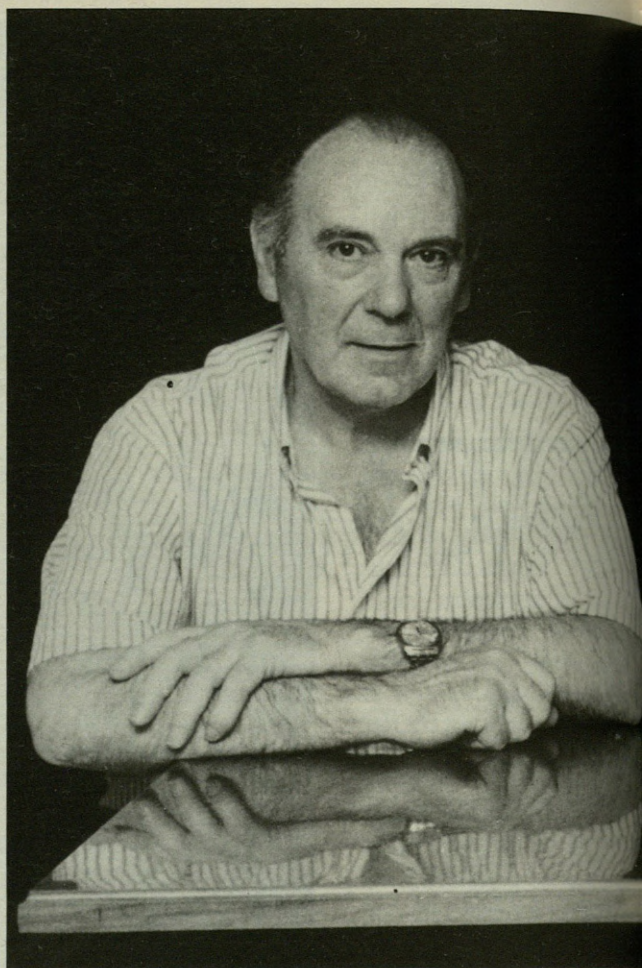
A. Sasi-psikologoak aritzen zarete.

J.M.S. Kontua ez da pilotariak zer pentsatzen duen asmatzea. Hori partiduan zehar ikusten da, gainera ezagutzen dituzu bere erreakzioak.

M.E. Jokalari berak ere badaki zertan ari den, baina askotan ezin du aldatu. Berak ere badaki haize pixkat hartu behar duela.

A. Zuek ia lanik ez duzuela egiten esan arren, materiala aukeratzean ere baduzue zer esanik. Ala horretan ere ez duzue eraginik?

M.E. Egia esan, egungo materiala frogatzea alferrikakoa da. Pilota guztiak oso

txarrak dira. Ez dago lehenago pilota politik. Denek bote eta bote egiten dute.

Nire ustez, ostegunean aukeratu beharrean, pilotak igande bertan aukeratu beharko lirake. Partidua hasi baino bi edo hiru ordu lehenago. Bestela, pilotak

tatu zen. Lehen, txapelketetan ateratzen ziren pilota guztiak domatuak ziren. Orain pilota berri berriak ateratzen dira. Kasualitatea da on batzuk ateratzea. Nire ustez, pilotak espreski egin behar dira txapelketetako, 50 edo 100 aukeratu txapel

■ «Martinek Retegi ezagutzen duen bezala, nik Galarza ezagutzen dut; zerbaitek garrantzia badu, horrek du» ●

J.M. SOROA

asko alda daitezke. Arretxan aurkako partiduan ere, Julianek atera zituen bi pilotetako bat nahiko polita zen, baina besteak ez zuen ezertarako balio. Aukeraketa egitean ona zirudien, baina igandean oso eskasa suer-

ketarako eta gero egin. Horrekin esan nahi dut pixka bat domatu egin behar direla, boteak emanez eta frontisean erabiliz. Egun, aukeratzaleek ezer gutxi egin dezakete, ez baitakite nolakoak izango diren par-

Ezcurraren aburuz, «Galarza lehen pixka bat noraezean ikusten zen, baina gauzak asko aldatu dira. Soroak asko aldatu du Galarza».

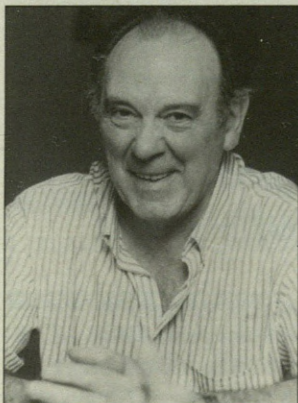
tidua heltzen denean.

J.M.S. Hori egia da. Jendea txorakeria bat iruditzen zaio, baina pilotaren temperatura oso garrantzitsua da. Pilotak oso delikatuak dira. Aukeraketetan dugun zeresanari itzuliz, Retegik eta Galarzak bada-kite zer pilota behar dituzten. Ez da gazteekin aritzea bezala. Urte asko daramatzate elkarren kontra aritzen. Azkenean, guk zer egiten dugun? On bakar batzuk besterik ez daude, eta norbaitekin komentatzea nahi izaten dute.

A. Zeintzuk dira aurka-koarengan ikusten dituzuen ahultasun nabarmenenak?

M.E. Nahi baino gutxiago. Gero eta indartsuago dago Galarza, eta ez dakit ahulderik ba ote duen ere egun.

PROFILA

MARTIN EZKURRA

Nabarmenak ez behintzat.

J.M.S. Zail da esatea. Are gehiago ezer berririk esatea, oso ongi ezagutzen baitute elkar. Urte asko dira elkarren aurka ari direla goi mailan. Oso pilotari handiak dira eta, azkenean, nor ibiltzen den bestea baino ahulago, partiduen gora-behera izango da, alde zuretik ezin dena jakin. Uste dut Galarza oso zentratuta dagoela eta Retegik ez di-tuela 25 urte, eta horretan ere badagoela alde pixka bat. Galarzaren adina da aproposena pilotan aritzeko, heldutasun garaian dagoelako. Kirol hau oso go-gorra da, eta urte batzuk behar dira prestaketa bezain garrantzizkoa den espe-rientzia eskuratzeko.

M.E. Retegi ondo prestatu da, baina urteak ez dira alferrik pasatzen.

A. Beti esan izan da Retegi II eta Galarza III.aren arteko neurketetan moral alde-tik irabazten zuela hasie-ratik Retegik.

M.E. Lehen Galarzak agian orain baino gehiago joka-tzen zuen. Indar gehiagore-kin ematen zion pilotari, baina orain duen seguru-tsunik ez zuen. Agian egia da

Retegik morala jaten ziola zertxobait.

J.M.S. Partidu aurretik hainbat gauza idatzi zein esaten dira nonnahi, baina komunikabideek eta aurre-ko giroak ez du hainbesteko

■ «Egia esan, egungo materiala frogatzea alferrikakoa da; pilota guztiak oso txarrak dira» ●

MARTIN EZKURRA

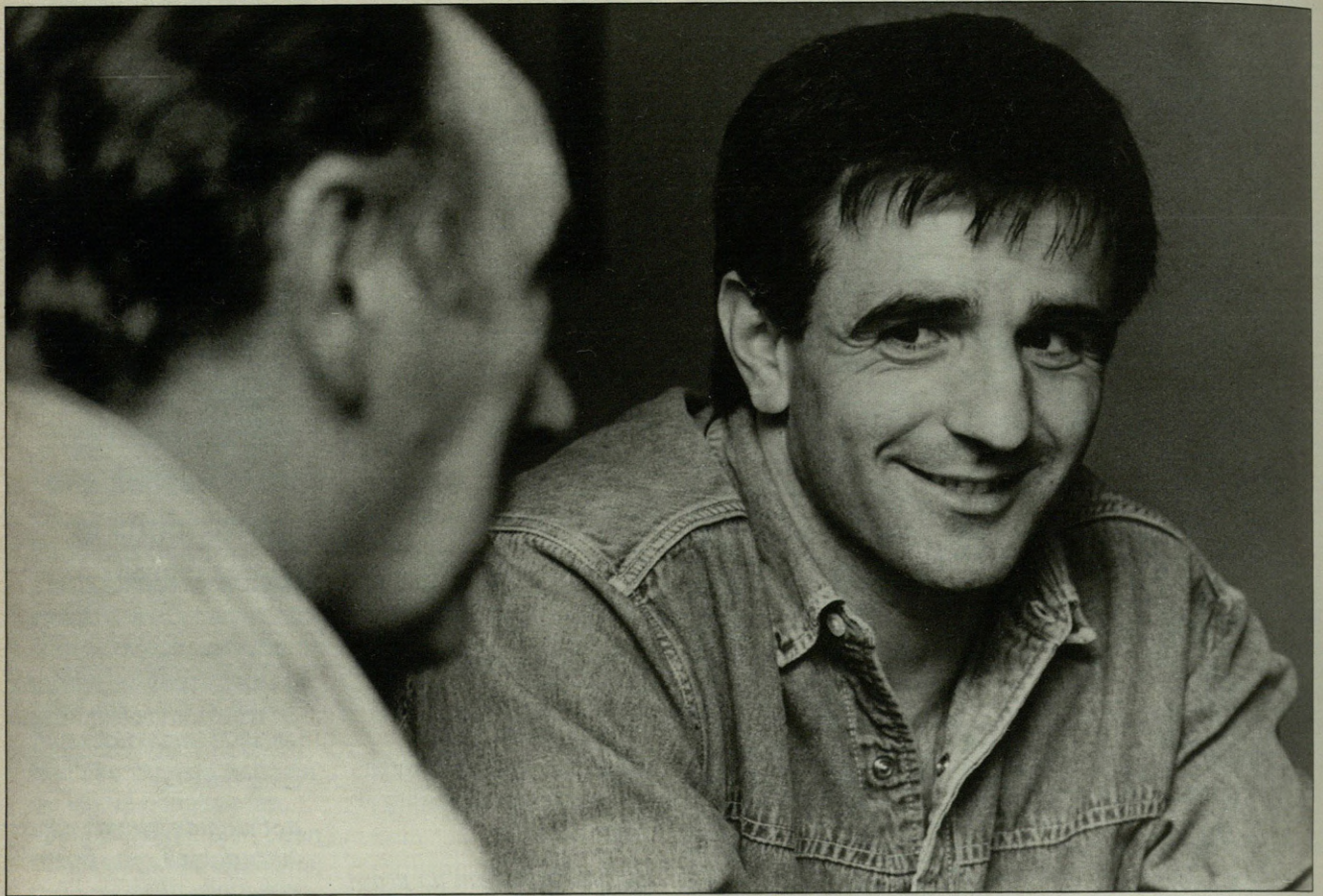
eraginik. Hala ere, dudarik ez da garai batean baino moral handiagoa duela gaur egun Galarzak.

A. Entrenamenduak egiteko pilotari biak oso desberdi-nak direla diote.

J.M.S. Galarzari ez zaio esan behar noiz joan behar duen entrenatzera eta nola eta zenbat denboraz aritu behar duen bertan, baina berak ere askotan nahiago izaten du botileroa bertan egotea, elkarrekin egoteko.

M.E. Julianek ez du inoren beharrik. Bere kasa aritzen

IGOAN jaio zen, 1929ko urriaren 14ean Martin Ezkurra, kondairaren arabera Jesukristo heldu ez zen herriskan. Garai haietan Nafarroan pilotari gutxi zela eta, ez zuen pilotari izateko aukerarik izan. Gehienez jai egunetan jokatzen zuen herriko frontoian, gaztetatik mendira joan behar izan baitzuen lanera, ikasketak alboratuz. Diru pixka bat egin bezain pronto, Iruñera joan zen bi-zitzera, jateke bat ireki asmoz. Lortu zuenean, «Mendi» izena jarri zion, egun oraindik mantentzen duena. Ja-tetxea ireki eta denbora gutxira, eta hau duela 27 urteko kontua da, Retegi I pilotariak bere botileroa izan zedin eskatu zion. Berarekin Bigarren Mailako txapel bat eta Lehen Mailako 6 irabazi zituen. Retegi II. arekin Bigarren Mailako 2 eta Lehen Mailako 10 txapel irabazi ditu, eta Urzainkirekin Bigarren Mailako beste bi.

Soroak garrantzi handia ematen dio bi finalisten adinari: «Galarza oso zentratuta dago, eta Retegik ez ditu 25 urte. Uste dut horretan ere badagoela alde pixka bat. Galarzaren adina da aproposena pilotan aritzeko, heldutasun garaian dagoelako».

da. Bere osabarekin gehiago ibili beharra zegoen, alferxeagoa baitzen, baina honek bere orduak eta guztiak oso ongi daramatza. Pilotarako jaio zen, edo egin zen, eta zuzen daramatza lan denak.

A. Zer eragin izango du Retegik izterrean izan duen lesioak finala irabazteko aukeretan?

M.E. Zangoek beti eman diote lan handia Juliani. Aurten inoiz baino hobeto zebilen, bai eskuetatik, bai zangoetatik. Zorte txarra izan du. Nire ustez gehiegi entrenatzen da. Agian pixka bat behartu du eta horregatik eman dio zaintiratua. Beti pasatu egiten da entrenamenduetan. Gehiegi.

J.M.S. Nire ustez, Retegi sendatzen denean jokatu behar da finala. Horrela, lesioak ez du zerikusirik izango emaitzan. Kaltegarria

da bientzat, espero baino gehiago itxoin beharko baitute. Bestalde, biek nahi ez zuten zerbait suertatu da, eta egin behar dena da lehenbailehen jokatzera, biak ondo direla.

■ **«Nire ustez Retegi gehiegi entrenatzen da; agian zangoa gehiegi behartu eta horregatik du lesioa» ●**

MARTIN EZKURRA

A. Finalaren emaitzarekiko aurrikuspena aldatu al zai-zue lesioaren ondoren?

M.E. Aurten esperantza handia nuen irabaziko genuela, baina lesioarekin ez dakit. Oso ongi zihoakion

orain arte. Posible da guztiz berreskuratzea zangoa, baina oso zaila da Galarzari irabaztea. Pilota motelekin aritzen da kontrarioa atzean mantenduz, eta oso zaila da aurrelari batentzat hori haustea. Baina esperantza ez da galdu behar. Handia litzateke Retegik 39 urterekin irabaztea, baina oso zaila ikusten dut.

J.M.S. Oso zaila da aurrikuspena egitea. Urte bat gehiago da. Lehengo urteetan oso zaila izan da, bai irabazi duenean, bai galdu duenean, eta aurten ere bai. Badakit Retegi ateratzen bada oso ongi aterako dela, eta Retegi oso ongi ateratzen denean edozeinentzat dela gaitza berari irabaztea. Lan handia egin eta gogor jokatu behar da. Ez da pronostiko garbirik.

A magoia | ban

Ekainaren 28an izango da Gay eta Lesbianen Harrotasun Eguna

IKURRINIK GABEKO HARROTASUNA

Datorren astelehenean kalean izango da EHGAMEK, Euskal Herriko Gay Askapenerako Mugimenduak eta Lesbianen Kolektiboak antolatutako manifestaldia. Honezkero hasiak dira prestakizunak. Oso gutxi dira talde hauetan militatzen duten gay eta lesbianak, eta errealitate baten protagonistak izan arren, badaude hainbat 'giro' militantzia honetatik kanpo gelditzen direnak.

Bi emakume edota gizonen arteko amodioa debekatuta dago.

GIZONEZKOEN taberna batean gaude Mikel Renteria eta biok. Bi pisu ditu tabernak. Behekoan, barra inguruan, gizon taldeak eta beste bakarti batzuk dabilta. Dauden tele-

bista pantaila bietan, futbola eta filme pornografikoak. Goiko pisuan, «gela iluna» dago, aurpegia ikusten ez den tokia, itzalen mundua, harreman sexualen txoko berezia. Emakumezkoen

debekatuta, noski.

— Hego Euskal Herrian 30.000 inguru gara eta Bizkaian 15.000.

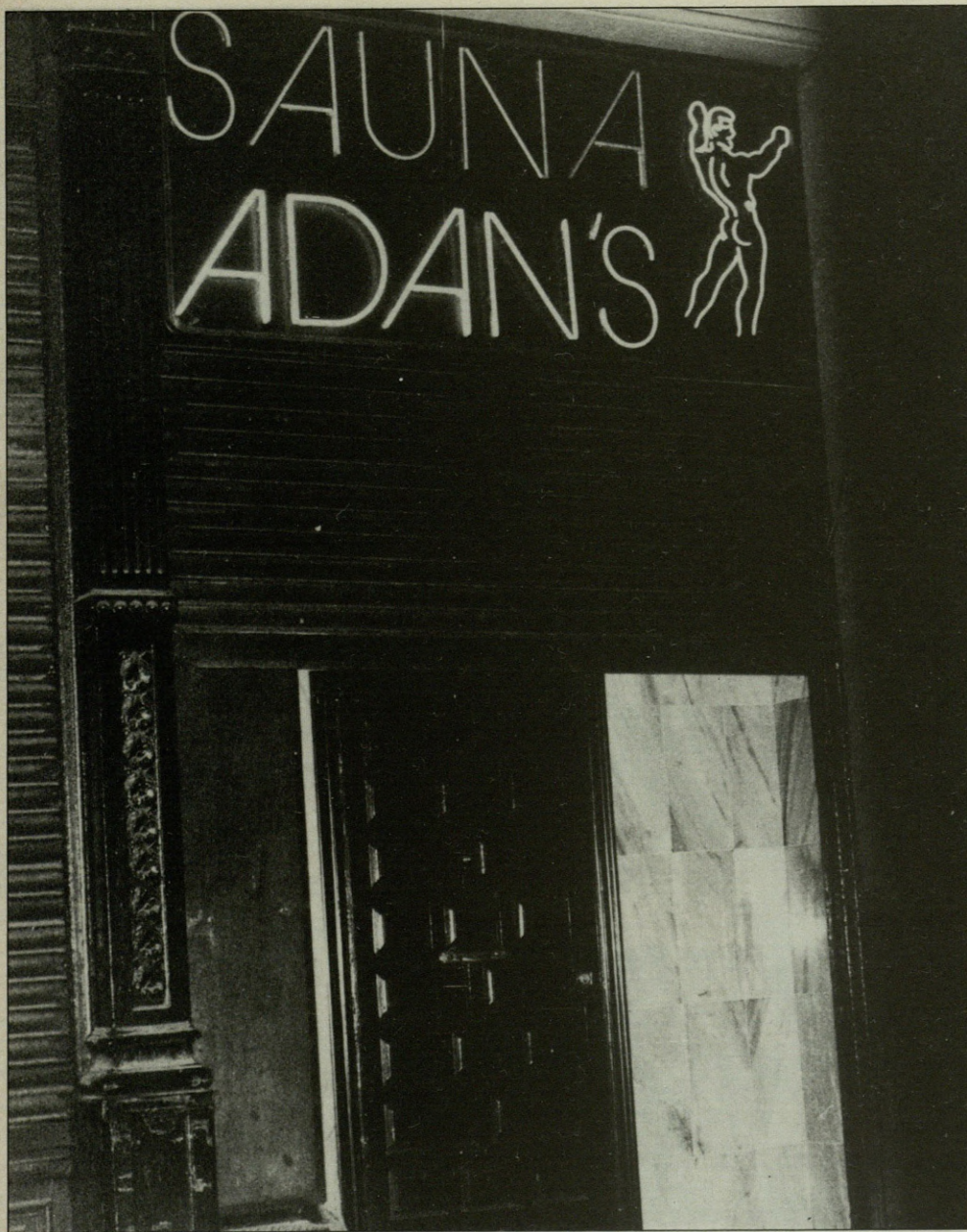
— EHGAMEko partaide?, galdetu diot harrituta.

— Ez neska, marikak.

Mikel EHGAMEko partaide da. Bere iritziz, homosexualen munduan beste errealitate batzuk existitzen dira militantzia gain. «EHGAMEko partaideak guxtiengo bat dira. Gehienak, ghetto honetan mugitzen gara baina gainerakoei ez zaie gehiegi axola Txoko, landatik egiten dena». Txokolanda EHGAmen lokalada. 15 minutu pasatu dira gela ilunetik jaisten ari den gizona igo denetik. Larrik —inguruko gizonen zokabaina gehien jabeak— zabalduko duen lokal berriaz hitz egiten hasi gara. «Esaten dute «chapero» —prostituzioan aritzen diren gizonen zokabaina, gazteak eskuarki— mairu dexente izango dituela» esan du baten.

— Askok ematen al da «chaperoena», galdetu dut.

— Gero eta gehiago, eta delinkuente asko ere, zu mozkortu zain daudenak, gero dirua lapurtzeko. Eta alkoholismo maila handia

Sauna Adams-en emakumezkoen sarrera debekatuta dago. Gizonezkoen tabernetan bakarra da; dena den, emakume gutxi dabil inguru honetan. Bestalde, gizonezkoen tabernetako 'gela ilunetan' ezin dira sartu.

dago gure artean! Marjinalitatean ibiltzearen ondorioak dira, erantzun dit Mikelek.

Las Cortes kaletik —Bilboko prostituzio kalea— oso gertu daude lokal hauek, baina gay gehienak honaino hurbiltzen dira. «Ghettoa? Noski ghetto bat dela, baina ez dago besterik eta kalean inposatzen duten indarkeria heterosexuala egunero jasaten dugu. Gauregun, malgutasun handiagoa egon arren, bi gizonezkoen arteko maitasuna debekatuta dago. Niri

pertsonalki ez zait gustatzen giro hau baina...», jarraitu du Mikelek.

Gaur egungo gazteek modu desberdinez bizi dute homosexualitatea. «Horregatik ez dute hainbeste militatzen. Ez dute beren homosexualitatea ikurrin edota borroka bat bailitzan bizitzen, errazago izan dute. Gizon helduen militantzia ezak beste arrazoi batzuk ditu».

Askotan izan dira kritikatuak emakumeen jai pribatuak eta ghettoak, gizonenak baino gehiago ziur

aski. Bilboko Convento da emakumezkoen tabernetan gehien ezagutzen dena.

«Lesbiana naiz»

Duela hamar bat urte Concha Delgadok Canela taberna zabaldu zuen, eta gero Convento bihurtu zen. «Tabernara gizonezko zein emakumezkoak sartzen dira, ez dut uste ghetto bat denik alde horretatik, baina egia da hainbat emakumeren biltoki bihurtu dela». Lesbianen Kolektiboko partaidea da Concha, «ados nagoelako ideiekin», baina gizonezkoekin gertatzen den bezala, Conventotik edo El 28tik, emakumezkoen beste tabernatik, pasatzen diren guztiak ez dira kolektiboko militanteak. «Adibidez, gero eta jende gazte gutxiago dabil kolektiboan, nahiz eta egon badauden».

Honen adibide Ana Jaurerri dugu. Ez da kolektiboko partaidea eta emakumezkoen tabernak ez ditu gustuko, «beharrezkoak izan arren. Ez dut nire lesbianismoa ikurrin bat bihurtu nahi, eta ekainaren 28a beltzen den bakoitzean bi aldiz pentsatzen dut joan ala ez joan. Bestetik, kolektiboko emakumeekin hitz egiten dudanean, entzuten dudana ez zait gehiegi gustatzen». Maite Prietok,

EHGAMen eta Lesbianen Kolektiboan parte hartzen dutenak gutxiengoa dira homosexualen artean ●

Emakumezkoen tabernak eta jaiak «ghetto» bezala hartzen dituztenak ere badira lesbianen artean. Hala ere, beharrezkotzat jotzen dituzte.

Anaren lagunak, beste era batera azaldu digu bere jarrera: «Zenbat aldiz esan duzu heterosexuala zarela? Nire lagunak badakite ni lesbiana naizela, baina badakizu zein txarto pasatzen den, basieran, esatean? Zergatik eman behar ditut nik azalpenak heterosexualek ematen ez dituztenean?».

Desberdintasun nabarmenak daude gizonezko eta emakumezko tabernen artean. Emakumezkoen tabernak oso argizatuak ez badaude ere, ez dute gela ilunik edota filme pornografikorik. «Ez gaituzte horretan bezi. Orokorrean, emakumezkoek ez dute gau batean maitasuna egitea bilatzen, bikote harremana da gebienen helburua», azaldu digu Maitek. Mikelek ere desberdintasunak ikusten ditu. «Zentzu honetan

emakumezkoak atzeratua goak daude, errepresio sexuala jasan baitute. Onartu behar da gizonezkoen tabernak kutreak direla, baina gay denok onartzen ditugu diren bezala».

— Aupa, ni Mari Pili naiz, eta zu? aurkeztu da High, gizonezkoen tabernan topatu dugun gizona:

— Kazetaria da, azaldu dio Mikelek.

Gizon honek erreportaia ez egiteko eskatu dit. «Zer da 5.000 edo 20.000 pezeta gehiago irabazteko? Joan zure nagusiarengana eta esaiozu, 'ez naiz gai, ezin dut egin'. Hartu zazpi hila eta etorri egunero. Orduan ulertuko gaituzu, sartu zaitez gure azaletan. Bitartean alferrik zabiltza».

Myriam Gartzia

Argazkiak: Maite Bustillo

ZINKUNEGI

O P T I K A

HERNANI, 4

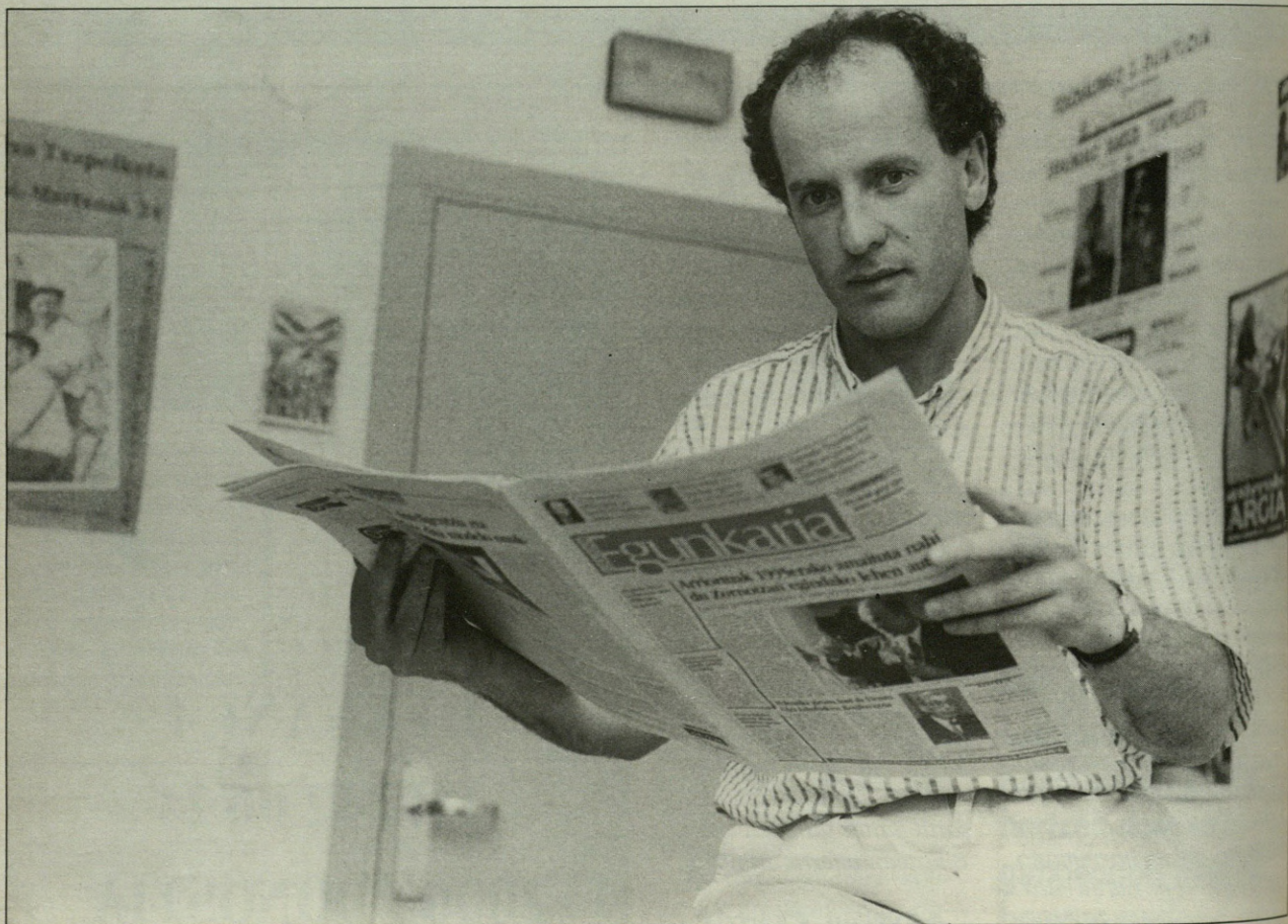
Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

«Administrazioarekin dagoen izotza udan urtuko deneko esperantza dut»

Tolosako inauterien ondoren egin zioten Martxelori «Euskaldunon Egunkaria»aren zuzendari berria izateko proposamena. Mozorroa oraindik eskegi gabe, bere erantzuna baiezkua izan zen. Telebistan aritua, han hemenka hainbat artikulua idatzia, Galtzaundi forumaren bultzatzailetakoa... kurrikulum luzea du tolosar honek. Baita hitz jario ederra ere.

ARGIA. ETB-1eko hainbat saiotan lan egin zara, «Txoria dut maite», «Astero», «Babel», «Egonean Giro», «Rockibilli» eta «Flamingo Berria» besteak beste. Horien artean zein izan zen zuretzat apusturik gogorrena?

«Ameriketara joandako euskaldunei denbora dextente kostatu zaie beren euskal gizartetxoa, beren esparru hori sortzea».

M. OTAMENDI. La-
tzena kameraren aurrean
jarri eta aurkezle lanetan
aritzea suertatu zitzaidanean
izan zen; kameraren aurrean
asko sufritzen bainuen, eta
sufritu ezezik, sufrimendu
hori transmititu ere egiten
nuela uste baitut. Ez nuen ez
estudioa ez kamera kontro-
latzen, eta telebistan ez ba-
duzu kamera menderatzen,
akabo. Ni ez negoen gustu-
ra, eta nire ingurukoei ere
iristen zitzaien egoneza hori.

A. Gaur egun, ikusle be-
zala, nola dakusazu ETB-1?
Bat al zatoz gaur egungo
ereduarekin?

M.O. Ikusiko den telebista
nahi dut. Kontuan hartu
behar da daukagun ikusle-
goa daukagula, eta denak ez
direla fisika nuklearrean li-
zentziatuak. Bestetik, dauz-
kagun telebista jokabideak
dauzkagu. Lehen premisa,
telebista ikusle aldetik
errentagarria izatea da. Bes-
te alde batetik, telebista pu-
blikoak balore batzuk zain-
du behar ditu: jendeak eska-
tzen duena eta telebista pu-
bliko batek eskaini beha-
rrekoaren arteko oreka,
Euskal Herriko kultura
—berez dituen defizit guz-
tiek— landu eta babestea,
lerro informatibo orekatua-
goa... Badago joera bat, gau-
za ororen gainetik, kultura
eskatzeko, baina gero kul-
tura saioak oso jende gutxik
ikusten ditu. Zentzu horre-
tan, kultura inguruko saioak
bultzatzeko ahalegina egin
behar dela iruditzen zait.
Baina oreka gorde behar da,
eta zaila da lehentasunak
jartzea. Bestetik, lerro infor-
matibo orekatuagoa behar
du, telebista publikoa eta
ofiziala ez dira elkarren si-
nonimo, baina gero eta
gehiago ematen ari da sino-
nimorako bidea.

A. ETB-2ren kontra bain-
bat kritika jaurtiki dira.

M.O. Gaur egun ETB-2ren
sormen irizpideekin bat ez
datozen saio asko daude.
Euskaraz ez dakiten euskal
herritarak euskal mundura
eta kulturara erakartzea bal-
din bazen xedea, garbi dago
egun ETB-2k ematen dituen
saio batzuek ez dutela hori
bilatzen. Ez «Entre amigos»
ez «Luna de miel» saioek,
esaterako, ez dute batere

zerikusirik ez Euskal Herri-
ko egoerarekin ez kultura
defizitekin ere. Hori zuzen-
du beharra dago.

A. Estatu Batuetako BBS
katearen Idaboko telebista
lokalean ere aritua zara.
Nolako esperientzia izan
zen?

M.O. Oso aberasgarria.
Naturari buruzko errepor-
taiak egiten jardun nuen, ni

«Euskaldunon
Egunkaria»ren helburuak
azpiegitura ekonomikoa
sendotu eta diru iturriak
bermatzea, eta
Administrazioarekin
dagoen izotza urtutzea dira,
eta baita noski, produktua
hobetzea ere».

NORTASUN AGIRIA

35 urte ditu ● Bere lagunek mutilzahar
amorratutzat daukate ● «Pelos» goitizenez
ezaguna ● Bere burua rockero frustratutzat
jotzen du ● Bere ametsik handiena
Donostiako Belodromoan kontzertua
ematea litzateke, Eric Clapton, Phil Collins,

Elton John eta Joe Cooker-ekin batera ● Saskibaloian aritua ●
Monaco, Lisboa eta Jerez-etik Formula 1eko kronikak irratiz
egindakoa ● Tolosako udal euskaltegiko zuzendaria izana ●
Tudurik zuzenduriko «Karlismen kronika» filmearen kartelean ageri
da ● Saltsa-maltsaria, sukaldean ondo moldatzen da ● Ayrton
Senna eta Greg Lemond-en autografoak ditu

oso asfaltozalea naizen arren. Egia esan, ETBn diharduen kazetari baten-tzat, Idahoko telebista txiki hartan ez zegoen zer ikasi asko, bai ordea zer ikusia. Gero New Yorken ere egon nintzen, hango telebistako produkzio eta post-produkzio kontuak aztertzen. Hango mahainguru eta albistegi ugari ere ikusi nituen, beti ere gonbidatu gisa.

A. Idahon, bertako euskal komunitatearekin egin zenuen topo. Zein oroitzapen duzu egun hango euskaldunetz?

M.O. Ustekabe handia izan zen niretzat Idahon horrelako euskal komunitate indartsua topatzea, denera

18.000 euskaldun inguru izango baitira estatu hartan. Ni kasualitatez iritsi nintzen hara, eta bat-batean nire burua euskaldun askoren artean ikusi nuen. Iruditzen zait hara joandako euskaldunei denbora dextente kostatu zaiela beren euskal gizartetxoa osatzea, beren esparru hori, eta hori lorturik, gaur egun ez datorrela belaulaldi berrien lekukoa. Gaur egun Euskal Herrietik ez doa apenas gazte jenderik eta gutxiago Idahora artzain lanetan aritzera. Bertako gazteak ere komunitatetik urruntzen ari dira, eta ondorioz, kanpoko arnasa berri hori ere ez datorrenez, ez da komunitatearen berritzea gertatzen ari.

A. Beren esparrua sortu dutela diozu. Nola bizi dute beren euskaltasuna? Hizkuntzari, esaterako, eutsi al diote?

M.O. Hizkuntzari dagokionez, oso bitxia da han eta hemen gertatzen dena ikustea. Hemen arrazonamendu

euskaldunak dira, hemen-dik joanak, eta zaharrek ingelesek nekez dakiten bezala, han jaiotako askok ere euskaraz badakite. Bestalde, hara aspaldi joandakoen-tzat, hau Espainia edota Frantzia da, haietako askok ez baitzuten abertzaletasuna

■ «'Euskaldunon Egunkaria' orain 25 urteko ikastolen mugimenduaren parekoa da, denok aurrera atera beharreko proiektua» ●

politikoek eragin handia izan dute hizkuntzari eus-teko orduan, eta haientzat, berriz, euskara komunika-zio hizkuntza soil da. Haiek

ezagutu ere egin. Azken hamabost urteotan joandakoen artean, berriz, bestelako kezak ikusten dira: euskaraz ikasten ari dira,

«ETBk telebista publikoaren baloreak zaindu behar ditu: jendeak eskatzen duena eta medio publiko batek eskaini beharrekoaren arteko oreka, Euskal Herriko kultura —berez dituen defizit guztiekin— landu eta babestea, eta lerro informatibo zabalagoa. Badago joera bat, gauza ororen gainetik, kultura eskatzekoa, baina gero kultura saioak oso jende gutxik ikusten ditu. Zentzu horretan, kultura saioak bultzatu egin behar direla uste dut, baina oreka gordez».

hau Euskal Herria da beraiantzat... Idahon, esate baterako, bertako hezkuntz sisteman homologaturiko euskal haurtzaindegi bat jarri nahi zuten, sei urte bitarteko umeei erabat euskaraz arituko zena.

A. Tolosako Galtzaundi taldeko partaidea zara. Nola baloratuko zenuke Galtzaundi forumak orain arte eginiko bidea?

M.O. Oso baikor ikusten dut. Gure asmoa, batipat, euskal prentsari begira forum bat sortzea zen, eta euskal gizarteko goi mailako jendea bertara hizlari moduan eramatea. Horren birtarte euskaraz funtzionatzaren duen edo horretarako

gai den prentsari esparru propioak irekitzen hasia genuen helburu, euskararentzat gune hori sortzea. Bestalde, *of de record* deitzen zaion mundu hori martxan jarri nahi genuen, hizlari eta kazetariekin egiten den afarian egon daitekeen konplizitate horretan, txutxumutxu giro hori sortuz. Gaur egun erdal komunikabide asko ez daude batere larri euskaraz ez jakiteagatik, baina seguru horrelako gehiago eginda orain baino gehiago larritzen hasiko direla.

A. «Euskaldunon Egunkaria»-ren zuzendari izendatu berri zaituzte. Nola hartu zenuen proposamen hori?

M.O. Izatez nahiko ipurterea naiz. Alde horretatik, erronka berri honetan hasia nire izaerarekin bat dator. Orain arte idatzizko prentsan horren gertutik lan egin gabea nintzen gainera, eta banuen gogoia. «Egunkaria»-k, bestalde, badu espektatiba bat bere inguruan euskaltzaleen artean. Lehengo batean esan zidaten «Egunkaria» orain 25 urteko ikastolen mugimenduaren parekoa dela, mundu guztiak aurrera atera beharreko kontua. Ezin zen ezetz esan.

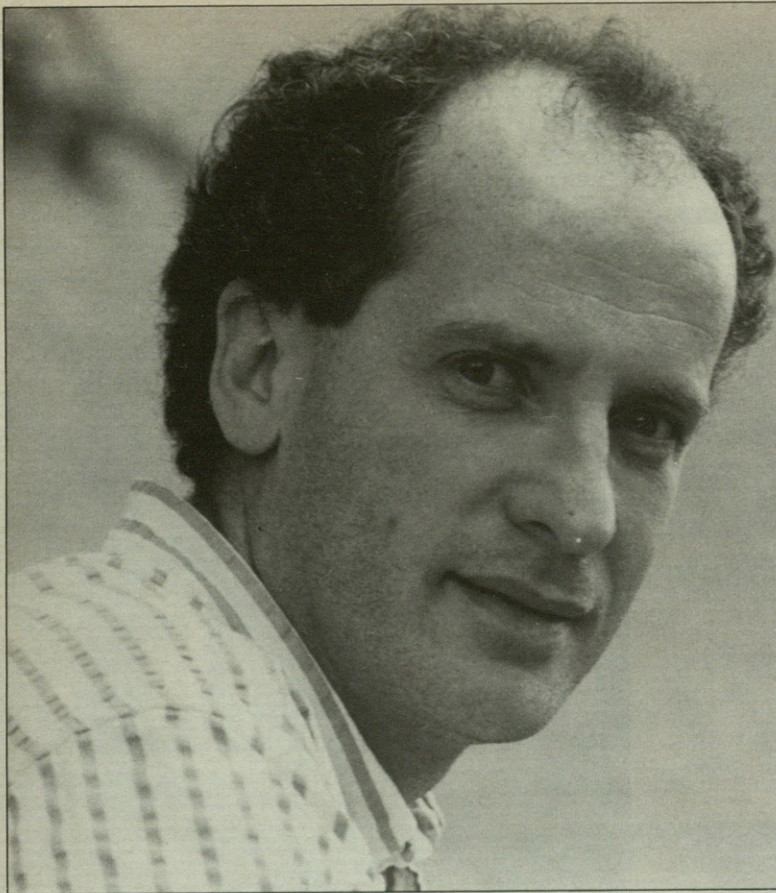
A. OJD erakundeak emandako datuen arabera, «Egunkaria»-k 11.500 ale pasatxo saltzen ditu egunero. Nola baloratzen duzue? Zentzu horretan, zeintzuk dira «Egunkaria»-k produktu zein bedapen aldetik datozen urteotarako jarri dituen lehenbaitak?

M.O. Oso zenbaki polita dela iruditzen zait, hurrengo helburuetara abiatzeko abiapuntu ona. «Egunkaria»-k sekulako lanak izan zituen ateratzeko, eta atera da. Gaur badirudi hor dagoela

eta ez daukala batere meriturik, notizia ez dela «Egunkaria» egunero kalean egotea, egunen batean egongo ez balitz litzatekeela notizia. Eta meritua izugarria da. «Egunkaria» finkatua dago, laster hiru urteko bizitza izango du. Gure helburuak azpiegitura ekonomikoa sendotzea eta diru iturriak bermatzea, eta gaur egun Administrazioarekin dagoen izotza urtea dira. Hori finkatzen den neurrian produktua hobetzea dugu helburu: gehigarriak direla, kolorearen kontua dela... Bestalde, euskaldun asko daude oraindik euskaraz irakurtzeko gai direnak eta oraindik «Egunkaria»-ren erosle ez direnak, euskal kulturaren agenteen artean ere antzematen da hutsune hori. Gure asmoa horiek gureganatzea da, eta milaka batzuk badirela iruditzen zait.

«Hauteskunde garaian, zenbait hautagai eta alderdiren aldetik, 'Euskaldunon Egunkaria'ri halako errekonozimendua egin dioten adierazpenak izan dira. Badirudi konponbidearen hastapenak urratzen hasteko moduan gaudela».

«Egun erdal komunikabide asko ez daude batere larri euskaraz ez jakiteagatik, baina seguru hemendik aurrera orain baino gehiago kezkatzen hasiko direla».

A. Mari Karmen Garmendiak, oraintsu, «Egunkaria» oso tresna baliagarritzat jo du. Administrazioarekin dagoen etena zertan da gaur egun?

M.O. Hauteskunde garaian, zenbait hautagai eta alderdiren aldetik, «Egunkaria»-ri halako errekonozimendua egin dioten adierazpenak izan dira. Badirudi konponbidearen hastapenak urratzen hasteko moduan gaudela. Hauteskundeak pasatu dira, orain uda dator, jendea lasaiago dago eta harremanetarako ere urtaro egokia goa da, esperantza dut lehen aipatu izotz hori udan hasiko dela urtutzen.

A. Administrazioaren barruan, baina, «Egunkaria»-ri buruzko bi iritziz kontrajarri daudela dirudi.

M.O. Ez dakit Administra-

zioaren barruan zer dagoen, eta ez dagokit gainera hori esatea. Harreman arinagoak ipintzea da nire zeregina, eta zentzu horretan seguru asko balorazioak ez dira oso mesedegarriak. Gure aldetik borondate guztia dugu Administrazioarekin akordio batera iristeko, uste dut haiek guganako errezelo

«Egunkaria» jaio zenetik? *Ari al da euskarazko publizitatea pixkanaka normaltzen?*

M.O. Krisi garaian jaio ginen, eta horrelakoetan lehenbizi jaisten dena publizitatea izaten da. Hor bi dira gure erronka nagusiak, publizitate txikia eta publizitate handiagoa erakartzea.

■ «Egun ETB-2ren sormen irizpideekin bat ez datozen saio asko daude kate horretan, hori zuzendu beharra dago» ●

handiagoa dutela guk haienganako baino. Akordioa diskrezioaren bidetik lortuko dela iruditzen zait, behingoz lortu beharra da goelako.

A. Publizitateari dagokionez, zein bilakaera ikusi da

Publizitate txiki hori, gehigarrien bidez eta, oso modu eranginkorrez harrotzen ari garela uste dut. Gainera, euskaraz iragartzeko gogo handia ikusten da. Publizitate handiari dagokionez, jarrera irekiak ikusten ari

gara, eta oso hitz onak jasotzen ari gara, Madrilen adibidez. Badugu esperantza udazken parterako horietako batzuk «Egunkaria»-n ere iragartzen hasiko direla.

A. Uztailaren 4ean, Iurretan, «Egunkaria»-ren festa egingo da.

M.O. «Egunkaria»-ren familia biltzea dugu helburu... gure irakurleak, gure proiektuan sinesten duen jende guztia elkartzea. Dirulaguntzarena ere garrantzitsua den arren, jende guzti horrentzat festa polita egitea da gure xederik handiena. Autopozerako, autosatisfakzio eta autoestimarako eguna. Zentzu horretan, festa iragarritzat telebistan emango den iragarkia oso berritzailea izango da.

Alberto Irazu

Ltxura baino gehiago...

FOTOKONPOSAKETA

INPRIMATEGIA

ANtZA

Maisuen Eskutik

Industrialdea 1-2 20160 LASARTE-ORIA

Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45 Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

Gainditu beharreko markak

DUELA sei urte hasi ziren eta aurtan, berriro ere, Donostiako Amara Berriko eskola publikoko 700 haurrek, marka guztiak (bakarra dena: euskararen erabilpen maila jasotzea) hautsi dituzte, 26 orduz luzatu duten irratsaioaren bitartez. Aurrera daramaten irakaskuntza proiektuaren zutabee-tako bat bilakatu den irratsaioak, oraingo fruituez gain, etorkizuneko erronka handiari (euskara «lehen mailako» komunikazio tresna bilaka dadin) aurre egiteko sasoiari jarriko ahal ditu gazteok! Datozen belaunaldien marken (bereizgarrien) artean, gelditu gabe haztera eramane beharreko euskararena indartu dadin balio dute, bide-nabar, 26 orduok.

Gure burua gorde nahi badugu, ahal dezanak eta ahal duenean, berdin eta gairi ditzen eginak daude, bestalde. Adibide eta eredu, beraz.

HERRI kulturari azalean antzema-tan zaion gaixotasuna (edo hiltzen ari denaren marka, agonia) aztertu eta ondorioak ateratzen jardun zaizkigun adituak egungo itomena nola gaindu-tu eta etorkizunari begira mintzatu zaizkigu. GITEren (Gizarte Ikasketeta-rako Talde Eragilea) ardurapean antolatutako ekitaldiotan ez da solu-

zio biribiletan asmatu, ez zen hori helburua; daramagun bidea marka-tzeaz gain, egungo joerak nola hauts daitezkeen aztertu da, baina.

Jon Sarasuak, bertsolariaren errima libreenean, kultur ekologiaren ga-rrantziaz adibide egokia asmatu zuen: «*Badirudi natur ekologiaren plan-teamenduak nagusitu direla, aniz-tasuna eta heterogeneotasuna erres-petatu beharrak kontuan hartuz. Kulturari, ezaugarri horiek ez dira, ordea, kontuan hartu. Hain zuzen, kultur administratzaileen joera eta*

jokabidea lau ideia nagusiren gaitu da; eta horien artean bi dira nagusi: homolo-gazio sindromea eta kanpoko eskapara-tearena». Administra-

Administrazioek herri kulturarekiko dituzten jarrerak beharretatik urruntzen ari diren susmoak gero eta indarrenago entzuten dira ●

Duela urtebete Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Donostiako Udalak batetik, eta Baiona, Miarritze eta Angeluk osatzen duten barrutiak bestetik, sinatu zuten elkarlanerako akordioa, datozen hilabeteetan abiatuko da, Miarritzen antolatu den kultur egitarauaren bitartez. Uztailean, Jesus Etxeberriaren honetara Donostian egindako prentsaurrekoan atzera begirako erakusketa zabalduko dute. Irailean, Maitaldia deituriko dantza garaikidea eta eskultura biltzen dituen egitaraua. Abenduan berriaz, Euskal Herriko, Okzitaniako eta Kataluniako artistekin osatutako erakusketa ibiltaria. Didier Borotra Miarritzeko alkateak, Jakes Abeberri, Udaleko Kultura arduradunak eta Maria Jesus Aranburu Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura diputatuak emandako prentsaurrekoan, ekitaldi hauek, turismoa eta ekonomia kontuan hartzen dituen proiektu zabalagoan kokatu zituzten.

TERMINOLOGIA

Arrazoi. 1. Zerbait, ustez, zuzen eta bidezko egiten duen zio edo zergatia. 2. Ezagutu eta ulertzeko nabiz pentsatzeko abalmena.

Arrazonamenduaren erreinua behar luke unibertsitateak, norbaitzuk sarritan (alferrik, baina) gogoratzen digutenez. Irakasle kaleratuen akordioa errektoretzarekin lotu ondoren (ia denon ahotan arrazoizkoa dena) atzera bota da Gobernu Batzordearen aginduz. Arazoa ulertzeko ahalmena porrotera bidaliz. Irakasle kaleratuen aferarekin zerikusia baitu, irakasle erdaldunak «ezarri» dituzte gero, euskarazko azken azterketak zuzentzeko. Hori bai, itzultzailea lagun. Eskerrak norbaitek, arrazoi osoz, selektibitateak zentzu guztia galdu duela gogoratu digun. EHUKo Ordenamendu Akademikoaren errektoreordeak dio. Itsuen herrian...

zioek herri kulturarekiko agertzen dituzten jarrerak —behin eta berriz kritikatuak izan direnak—, Euskal Herriaren beharretatik urruntzen ari diren susmoak gero eta indarrenago entzuten diren honetan, baikortasunerako aukera handirik ematen ez duten arren, Jon Sarasuaren hitzak hartuko ditut berriro. «*Gure papera logika berri hori lantzea eta funtzionatzea da*», egun bizi dugun egoera gainditzeko markaren adierazgarri moduan. Bide hori nola urratu (eta galduta ditugun metroak nola aurreratu) asmatu beharreko ondorioa litzateke.

Agoniak, bestela, herri honetan luzaroan eramaten ari garen lutu beltzaren trajea kentzeko aukerarik ez baitigu uzten.

J.J. Petrikorena

UHAITZANDIKO URAZ BUSTI

Zuberera, zinez eri

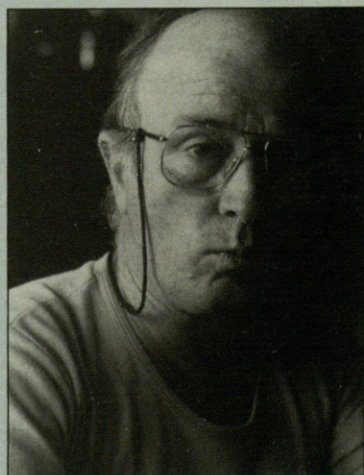
HAMABOST mila gara Zuberoako biztanleak eta bizkitartean, Euskal Herriaren erdia bagina bezainbat arrabots, azantz eta zarata egiten dugu haurrideen baitan. Hobe segur, intsentsu goxoa da beti arrakasta. Baina ez gaitu horrek itsutu behar. Zenbat gara Zuberoan euskaraz egiten dugunak? Eta goiti ari zaigu ote hemen euskara?

IDAZLEAK ugari ditugu: hamasei izen gutienez aurkitzen ditut, horietarik lauek hamarna liburu bederen idatzirik baitute. Baina horrek ere ez gaitzala lilura ez ilusi: sei dira (kasik erdia beraz) pastoral idazleak, lau kantugileak, biga elizkizunetan ari direnak eta biga soilik nobelan dihardutenak, batuan idazten dutela gainera, bestalde zubereraz ari baldin badira ere. Egia da pastoraletik halaber ez direla genero batean mugatzen: ipui, kantu, olerkiak ontzen dituzte guti edo asko. Baina batzuk, berriz, batuan, hori baita bekatu hilkorra!

Gogorra baldin bada euskal idazlearen eginbidea, zer erran zuberotarrarena? Norentzat idatzi behar ote du? Zein euskalkitan? Zubereraz soil-soilik, batzuen iritziz. Baina zenbat gara euskaraz irakurtzen dugun zuberotarrak? Eta zenbat zubereraz leitzen duten besteak? Pastoraletik eta elizatik kanpo, arras guti. Batuaz bederen irakurle batzuk baditugu kazetetan, elaberrian eta abar... Halere erranen dizute erdi zubereraz idatzi duzula, edo nafarro-lapurderaz, gehienentzat euskara batua gipuzkera batua baita, kasurik hoberenak, Euskaltzaindiak nahi duena ez izanarren, euskara baita behintzat. Aldiz beste batzuen hizkuntza berri bat, prusiera edo horrelako zerbait, belarrietan eta denetan min egiten didana.

DENA dela, ez dugu besteetara jorratzera joaiterik: Zuberoa dugu, ni beldur, euskararen aldetik gazkienik doan eskualdea. Publikoan ez du hainbat tokirik, pastoraletan ezik. Baina hauen erran-nahiaz go-goetak egin behar genituzke, zeren euskara beheago eta gure antzerki herrikoia gorago ikusten dugu. Zein ote dira emailen helburuak eta xedeak? Zein da eragina? Ikusgarri eder bat baizik ez dea pastora? Sinesterik gabe kanta daitaiken meza bat bezala? Irautekotan, humeak egin behar lituzke!

Esperantza bat halere: aburu-ikerketetan aitamen gehiengo zabalak nahi du eskolan euskaraz ere ikas dadin. Eskari honi nola erantzungo dio gobernua? Bestalde beharrik hori ditugu Ikastola eta Gau-Eskolak. Baina gutiengo dute hunkitzen. Dena ere on, ez hargatik aski.

JEAN LOUIS DAVANT

«Saldaberri», Xaximiku taldearen disko berria argitaratu da

Folka sendatuko duen botikaren bila

Bide berriak arakatu ditu Xaximiku taldeak orain dela gutxi plazaratu duen «Saldaberri» diskoan. Folka abiapuntu, erritmo berriak landu, musika tresna ezberdinak erabili, eta armonizazioak beste modu batera egitea izan dira bere asmoak. Taldeko partaideekin izan gara, eta Xaximikuk izan duen bilakaera nahiz folk musikaren egoera eta norabide berriak aztertu ditugu.

ORAIN dela lau urte plazaratu zuen Xaximiku folk taldeak bere lehen LPa. Iaz, Ikastolen Elkartearen eskutik kaset bat grabatu zuen «Euskaraz bizi» kanpainaren barruan, eta duela gutxi argitaratu du IZ konpainiak «Saldaberri» euren disko berria.

Hamar kantu berri bildu dituzte. Herrikoia den bat ezik, taldeak berak konposaturikoak denak. Kantari eta gitarrajole gisa jarduten duen Olatz Kortak idatzi ditu zenbait testu, eta Jon Maia, Mikel Mendizabal, Andoni Egaña eta Joxe Jaber Mendizabal bertsolariak egin dituzte gainerakoak. Maitasuna, bizitza eta Euskal Herriko egoera dira landu dituzten gaiak.

Hamar piezok, eta «Euskaraz bizi» kasetako bi doinu ere agertzen dira konpakto formatoan. Euren lehen LPa baino alaiago eta freskoagoa bazen kasetak, beste zenbait berrikuntza ere jorratu dituzte azken

diskoan. Euskara bultzatzea zen zintaren helburu nagusia, eta hurrei zuzenduta zegoenez, horretarako egokia den musika konposatu zuten. «Saldaberri» lanak, berriz, mami ezberdina dauka eta kantuen hitzen arabera moldatu dituzte doinuak.

Horrela, baladak, balsakutsua duen kantu bat, eta beste zenbait estilo bildu dituzte. Jon Ander La-

lanean baino denbora gehiago izan dute moldaketak egiteko. «Euskaraz bizi» bi hilabetetan gauzatu zuten —kantuak sortu, moldatu eta grabatu—. «Gustura gelditu ginen baina proiektu oso azkarra izan zen», aipatu digu Jon Ander Larrañagak.

Izenburuak adierazten duen bezala, aldaketa dakar lan berriak. Bide ezberdinak arakatu dituzte erritmo eta

■ **«Musika lasai eta gatzik gabetzat hartzen du jendeak folka, eseri eta entzuteko; eta horrela da, baina zerbait gehiago ere bada» ●**

OLATZ KORTA

arrañaga gitarrajole eta kantariak esan digunez: «Musika egiteko garaian serioagoak izan gara. Kantuak landuagoak dira bai musika bai letra aldetik». Piezak asko lantzeaz gain, aurreko

musika tresna aldetik, eta armonizazioak beste modu batera egin dituzte salda berria lortu arte. Hiru urte pasatu dira taldean partaide aldaketak izan zirenetik, eta hiru urte hauetan egin duten

lanaren emaitza da «Saldaberri».

Lehenengo diskoa plazaratu ondoren taldearen jardura eten egin zen, eta orain dela hiru urte inguru Olatz Kortak, Karlos Aranzegi, Txomin Agirregomez-korta, Arantxa Montoia eta Martin Aranzegirekin elkartu ziren Jon Ander eta Isitxo Larrañaga, eta Xaximikuren egitura berria osatu zuten. Olatz Kortak esan digun bezala: «Taldea finkatu arte ez dugu aurrerapausorik egin. Entseiatzen aritu gara eta zuzeneko emanaldiak eginen». Hau dela eta pasatu dira lau urte bi lanen artean. «Badago urtero diskoa plazaratzen duen talderik, baina guk gure bideari jarraitzen diogu. Denborak esango du. Zuzeneko emanaldietan emango diogu irtenbidea gure jarduerari, eta ondoren erabakiko dugu beste disko bat grabatuko dugun ala ez. Bitartean, kantu berriak sortzen jardungo dugu», gehitu digu Jon Ander Larrañagak.

Orain arte, zuzeneko emanaldietan, Euskal Herrian aritu dira gehienbat, baina duela bi urte Bruselan jo zuten. Izan ere, harre-egiten diote entzuleek kanpoan euskal folkari.

Azken hiru urteetan egin duten lanaren emaitza da «Saldaberri» disko berria.

«Kanpoan, edozein estilo entzutera joaten da jendea, ez hemen bezala. Atsegin zaizkie erabiltzen ditugun musika tresnak; sinpleak baitira, efektu arrarorik gabe. Beraientzat ezezagunak dira gure obiturazko instrumentuak, eta erraz lortzen da komunikazioa», diosku Larrañagak.

Hala ere, beste zenbait estilotakoak baino gutxiago aritzen dira zuzenean folk

■ **«Folk hutsean gelditzen bazara gutxi daukazu» ●**
J.A. LARRAÑAGA

taldeak. Nabarmena baita rockaren nagusitasuna. «Kontzertuak antolatzeke orduan ikusten da guzti hau. Garai batean Oskorri eta Ganbarak, esate baterako, sekulako arrakasta izan zuten, eta orain, berriz, rockaren garaian gaude. Agian, kolonizazio bandiegia dago alde guz-

tietatik», da Kortaren iritzia. Bere ustez jendeak musika lasai eta gatzik gabetzat hartzen du folka, «eseri eta entzuteko. Eta borrela da, baina zerbait gehiago ere bada. Dena den, pixkanaka aldatzen ari da pentsaera hori».

Jotzeko aukera gutxi

Gaur egun ez dira asko folk hutsa jorratzen duten taldeak. Rock, pop eta beste hainbat iturritatik ere edaten baitute gehienek. Larrañagaren ustez: «Folk hutsean gelditzen bazara gutxi daukazu. Guk ere bilakaera izan dugu. Nabiko irekia izan behar duzu». Azken aldian sortu diren taldeen artean Sorotan Bele izan daiteke guzti honen adibide garbia. «Kanpoan musika hori landu eta arrakasta izan duten taldeak ikusita, Euskal Herrian eta euskaraz kantatuz aukeratu dute bide hori. Hau dela eta, ez dute arazo handirik izan arrakasta lortzeko».

Folk estiloa lantzen duten talde gutxi sortu dira Euskal Herrian azken urteotan, eta sortzen direnek aukera urriak izaten dituzte beren musika ezagutzera emateko. Zuzenean jo gabe, beren lana erakutsi gabe, erre egi ten dira taldeak, eta ondorioz gazteek taldeetan jotzeari uzten diote: «Gazteen ilusioa ez da entseiatzen bakarrik asetzen. Kantaldiak egitea da bidea». Ez dute oso osasuntsu ikusten folkaren egoera: «Botika berri bat behar du folkak. Bilakaera bat behar du sendatzeko».

Joxi Goikoetxea

Krisiaren kulturak ba ote dakar kultur krisirik?

Krisi ekonomikoak ba al du eraginik kultur eremu desberdinetan? Galdera hauxe egin diegu arte galeria, zinema areto, antzoki, musika kantaldi, disko eta liburu salmenta, bertso jaialdi eta abarrez arduratzen direnei. Haien erantzunak eta ondorioak bildu eta gaur egungo kultur kontsumoaren joera aztertu dugu.

Arte galerietan nabarmena izan da krisiaren eragina. (Argazkia: Xouse Simal).

ARTE mundua da krisialdiak gehien jo duen kultur arloa, garaikidea batez ere. 70eko hamarkadaz geroztik bi krisialdi jasan eta gero, azken bi urteotan bereziki sumatzen ari da arte galerietan koadro erosketa eta bisitari jaitsiera handiena.

Honekin batera, krisi psikologikoa ere gehitu zaiola dirudi. Roberto Saenz de Gorbea Bilboko Windsor Kulturgintzako zuzendariak adierazi digunez, «*bi mailatan kokatu behar da krisiaren eragina; erosle ertaina nahiz profesionala gero eta zuhurrago agertzen ari da, batetik, eta honekin batera, artearekiko sentsibilitatea murrizten ari dela dirudi*». Izan ere, eta azken urte hauetan arte merkatua puztua egon zitekeen ustea baieztuz, Saenz de Gorbeak gehitu digunez, «*agian honek ere ondorio positiboa*

baduela pentsa daiteke, espekulazioa desagertzeko bidean egon daitekeelako eta, ondorioz, merkatua garbitzen edo ari delako».

Arte garaikidean sumatzen da gehienbat krisiaren eragina, oro har, jenero honetako obrak baitira harrera zailenekoak. Baina, beste faktore bat ere egongo litzaiteke Jose Luis Mayor Iruñeko Pintzel arte galeriako zuzendariak azaldu digunez: «*Aurreko urteetan, egoera ekonomiko hobean bizita ere, bere posibilitateen gainetik bizi izan dira asko eta asko; oso urte eroak izan dira eta orain ari gara, nolabait, guzti horren eragina jasaten, orain diruari askoz geiago begiratzeko zaiolako*». Eta halaxe ere konfirmatu digute beste hainbat arte galeriatan.

■ **«Arte erosle ertaina nahiz profesionala gero eta zuhurrago agertzen ari da» ●**
R. SAENZ DE GORBEA

Disko eta liburu saltzaileak kexu agertzen dira. Produktu garestiak desagertzeko bidean leudeke. (Argazkia: Alex).

Musika munduan ere krisaldiak dituen alderdi desberdinez hitz egin daiteke. Kantaldiei dagokienez, badirudi zenbat eta handiagoak izan, krisiaren eragina orduan eta apalagoa dela, eta areto txikiagoetan, batez ere, atarietako aspaldiko jende uholdeak ahazten hasiak direla adierazi digu Jesus Mari Esnalek, Itziarren dagoen Txitxarro dantzalekuaren arduradunak.

Baikorrago agertu zaizkigu, besteak beste, Iñigo Argomaniz, Get-in kontzertu antolatzaile gisa aritzen den enpresaren arduraduna eta Joxe Angel Arbelaitz, A&M Kultur Promotoraren arduradun nagusia. Honen ustez, «kantaldietako azpiegitura zenbat eta handiagoa izan, jendea errazago erakartzen da eta jendeak joaten jarraitzen du; horixe da gakoa».

Errota desberdineko irina da, ordea, disko saltzaileek adierazi digutenaren arabera, disko salmentari buruzko datuek esaten dutena, bereziki azken urte honetan, gero eta gutxiago saltzen baitira.

Telebistaren eragina

Itzi honetakoak agertu zaizkigu, beste askoren artean, Baionako Zabal disko eta liburu dendan lanean jarduten duen Maite Idirin kantaria, Rosa Mendoza Donostiako Xaribari disko dendakoa eta Bilboko Universal liburu eta disko denda aritzen den Ilu Sotelo. Beste batzuek, berriz, beheranzko joerarik sumatu ez badute ere, halako geldialdia badagoela adierazi digute.

Iruñerriko euskaldunen zerbitzuan.

Pako Abarzuza, Iruñeko Xalbador disko-liburu den-dakoaren hitzetan, bestalde, «*lehengo urtean ez bezala, diskoetan batez ere behe-ranzko joerarik sumatzen hasiak gara*».

Hiri honetan dagoen Hauzolan liburutegiko Josu Mujikaren ustez, berriz, «*gustuak finkatzen ari dira, eta honekin batera, auke-rak ugaritzen; gainera, produktu garestia des- gertzeko bidean daudela esan daiteke*». Hitz nahiko adierazgarriak dira, krisial- diaren eragina ezin hobeto kokatzen dutenak.

Antzerkiari dagokionez, bestalde, bertako produk- zio indartsu eta administra- zio publikoek babestutako zirkuitu egonkorrik ezean, Gonzalo Centeno Barakal- doko Antzokiko zuzenda- riak agertu digunez, «*kri- siaren eragina maila des- berdinetan suma daiteke, baina batipat, produkzio*

Zenbat eta kantaldi handiagoa izan, krisiaren eragina orduan eta apalagoa da, eta areto txikiagoetan, batez ere, atariko aspaldiko jende uholdeak ahazten hasiak dira.

privatuetan. Edozein mo- dutara ere, ez da publiko berririk sortzen, eta dagoe- na oraindik orain oso urria da, eta euskaraz are urria- goa».

Bestalde, kultur jardue- rekiko krisialdi ekonomi- koaren eraginaren txanpo- naren beste aldea osatzen dutenak bertsolaritza eta zi- nema dira inolako zalan-

tzarik gabe. Halaxe adierazi digute jasotako datuek. Ber- tsolaritza, Iparraldea ezik, Imanol Lazkano Euskal Herriko Bertsolarien Elkar- teko lehendakariak jakitera eman digunez, urtez urte gorantz doala esan daiteke, hala bertso jaialdi aldetik nola bertaratzeko den iku- sentzule aldetik ere. Kasu honetan, gainera, telebistak badike 'erru' parte bat ho- rretan ere, modako bihur- tzeraino.

Zinema aretoetan, bestal- de, ez da krisialdiaren era- ginaren halako arrastorik sumatzen, eta jaso ditugun hitz guztiak zentzu honetan izan dira. Luze aritu zaigu, beste batzuen artean, Leo- poldo Arsuaga, Donostiako udal zinema aretoak ku- deatzen dituen SADEko zuzendari-gerentea: «*Ez dago desberdintasun na- barmenik bi-biru urtetik bona, zinematik aisialdi merkea izaten jarraitzen baitu. Krisiak guregan be- netako eraginik ez duela izan esan daiteke*». Kalita- teaz ere erantsi du zerbait.

Imanol Lazkano: «Krisia eta bertsolaritza ez datoz batera»

ARGIA. Nondik norakoa izan da ikusentzuleen partehartzea azken bi urteotako bertso saioetan? Gora ala behe-ranzko joerarik sumatzen al da?

IMANOL LAZKANO. Saio kopuru aldetik behe-ranzko joerarik, behintzat, ez da sumatzen; eta saio kopurua eta iku- sentzule kopurua norma- lean batera joaten dira. Jendea ondo erantzuten ari da.

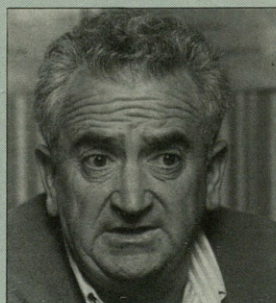
A. Gizarte mailan bizi dugun krisi ekonomikoak bertsolaritzan eraginik ez duela esan al daiteke orduan?

I.L. Momentuz hala da,

krisia eta bertsolaritza ez datoz batera. Hala ere, ez dakit zenbaiteranoiko zutarrak edukiko dituen horrek. Gerora batere eraginik izango ote duen ez dago jakiterik, baina gaur gaurkoz, behintzat, ez dauka eraginik.

A. Iparralde eta Hegoal- deko egoera berdintsua al da?

I.L. Ez, egoera desberdina da. Han, beste gauza askotan bezalaxe, nahiko hutsune badago. Ez dago arrakasta handirik, eta zenbait jende nahiko etsita dago. Lehenago, hemen- di, jende gehiago joaten zen, baina orain gero eta

gutxiago arrakasta falta horrekin.

A. Hala ere, ez litzateke krisi ekonomikoarekin zuzenean lotutakoa ezta?

I.L. Iparraldean azken urteotan euskal mundua nahiko motel dabil eta ho- rren eragina izango litzateke gehiago. Nafarroan, aldiz, azken bi urteotan bertso mundua gazteen eskutik bizitzen ari da. Honetan ere krisiak ez dauka halako eraginik.

Kultur kontsumoa gero eta gehiago etxean eta komunikabideetatik

KRISIALDIAK kultur-gintzan eragina duela ukaezina da. Kultura produzitu eta kontsumitzeko dirua beharrezkoa baita. Alabaina, eragin hori ez da askotan zuzena eta bapatekoa. Ezta berdina ere kulturaren arlo guztietan. Eskariaren aldetik begiratu gero, kultur kontsumoa, hein handi batean behintzat, faktore estrukturalen arabera egituratuta dagoela esan daiteke, eta ez duela gorabehera asko izaten epe laburreko aldaketan eraginez. Epe ertain edo luzeko ohitura kontua da gehien bat kultur kontsumoa. Eta horiek gauzatzen eta aldatzen faktore soziodemografiko eta heziketaren ingurukoek dute zeresanik nagusia.

Ekonomiaren joerek ere (prezioen igotzeak edota poltsikoko diruaren murrizteak izugarriak ez diren bitartean behintzat) epe ertain edo luzera baino ez dutela eragiten esan daiteke —salbuespenak salbuespen, arte garaikidea-rena kasu— baina hau ez

da masa kontsumorako merkatuan oinarritzen, inbertsiokoan eta espekulatiboan baizik. Ez dut uste, hortaz, egungo ekonomia krisialdiak eragin nabarmenik izan duenik dagoeneko kultur kontsumoan, lehendik ere indarrean zegoen joera indartzen ez bada; hau da, kultura gero eta gehiago etxean, esparru pribatuan eta doaneko komunikabideetatik kontsumitzen dela (telebista eta irratia) eremu publikoaren kaltean.

Horrela, krisia nonbait antzematekotan diskoen salmentetan eta kontzertuetara joatean izango litzateke nagusiki, hauen publikoa langabezia gehien nozitzen duen gazteria baita. Liburuari ere ez zaizkio urte gozoak iragartzen eta azken urteotan eskariaren gelditzea gertatu bada, datozenetan behera ere egin dezakeela aurrera daiteke. Zinearentzat, ordea, urte onak izan dira azkeneko hauek eta badirudi datozenak ere halakoxeak izango direla,

PATXI AZPILLAGA

EHUko irakaslea

urte luzez krisialdi latza jasan eta gero. Hiru arlo hauetan, baita ere, zera gerta daiteke, eskariaren gero eta konzentratze handiagoa ospe handiko produktuen inguruan.

Izenik gabeko lanek, al-diz, gero eta merkatu urriagoa izango dutelarik. Promozioak eta marketing-ak gero eta garrantzia handiagoa izango dute. Antzeko fenomenoak antzeman daiteke bestelako kultur ihardueretan ere, azpimarragarria delarik promozionatze lan hone-tan telebistak duen gero eta eragin nabariagoa. Telebista ari da bilakatzen

neurri handi batean bestelako kultur kontsumo eta praktiken nondik norakoak erabakitzen dituen medioa. Ikus bestela bertsolaritza, edo beste maila batetan, pilotarekin gertatutakoa.

Zinearen gorakadak ere badu zerikusirik telebista edo bideoarekin, lehiaren urteak pasatu eta gero. Honekin lotuta, aipagarria da baita ere, bestelako kultur ihardueren kasua (antzerkia eta abar). Kultur aretoak, programazio-politika desgokiak direla medio, ghetok bilakatze-ko arriskua dute. Jendea ez dela kultur aretoetara joaten ez da hainbeste krisia-ren eraginez, baizik eta orokorrean programazioak publiko zehatz bati zuzenduta eginak direlako, beste mota bateko publikoarengan ez joateko eta arretarik ez jartzeko ohiturak sortezaz. Hala-ber, hauexek izango dira, akaso, krisia gehien nozitu-tuko dutenak, ez hainbeste publikoaren murrizteagatik baizik eta subentzio publikoen gutxitzeagatik.

«Zinemak, krisi garaietan, beste batzuen tokia hartzen duela ere esan daiteke gainera, azken batean, beste aldagai batzuen baitan dagoen jarduera baita zinema, eta guztien artean, garrantzitsuen, progra-

mazioa da: filme onak izanez gero, berdin edo gehiago joaten da jendea». Honek frogatzen du zinema ez dagoela merkatuaren aldagaien baitan; eta ondorioa garbi atera daiteke: krisialdi ekonomikoak zinemari ez

dio eragiten.

Gasteizen ere iritzi berekoa agertu zaigu bertako Mikeldi zinema aretoen arduraduna den Ruben Salazar. Bere ustez, «sarrera, nagusiki, filmearen arabera izaten da, eta filmea ona baldin bada aretoa bete-tzea ohizkoa bilakatzen da; eta asteburuetan zer esanik ez!». Honen harian, jakin ahal izan dugunez, berdintsu gertatzen da baita beste hiriburuetan ere, bertako areto arduradunek aditzera eman digutenez.

Eragin irregularra, beraz, eta zenbaitetan erabakiorra, krisialdiak kultur jardueretan duena. Kasu batzuetan zuzenago eragingo lukeen bitartean, besteetan ez dirudi hartarainokoa denik. Beti ere, noski, poltsikoaren soinuaren arabera kultur kontsumoari begira gaudela. Baina zu, irakurle, nola-ko kultur kontsumitzailea zara? Zuk ere begiratzen al diozu poltsikoari?

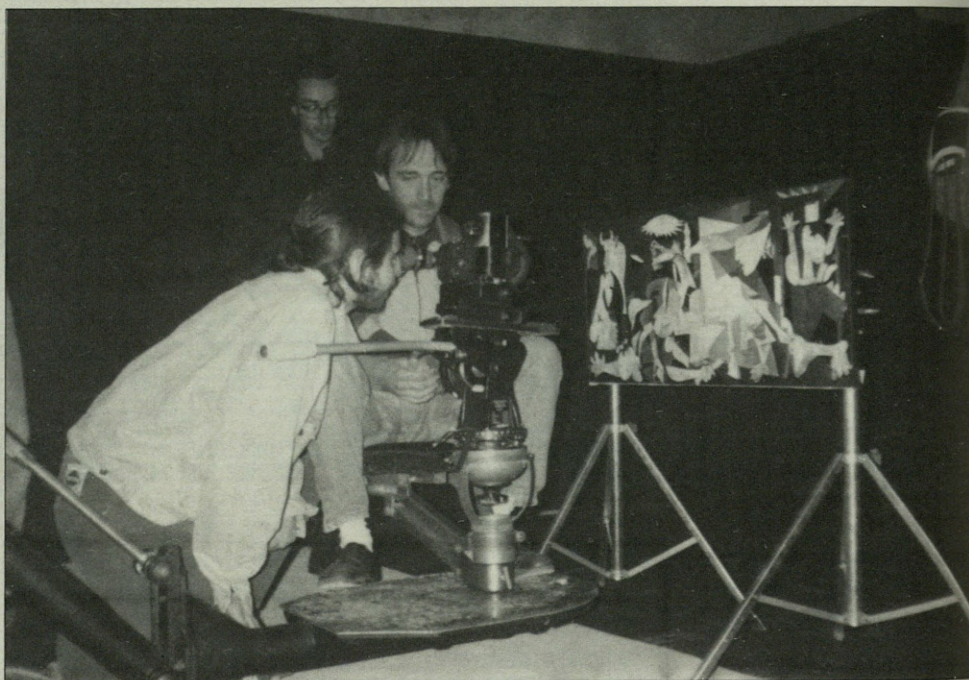
Patxi Sarriegi

■ **«Zinemak aisialdi merkea izaten jarraitzen du; krisiarena baino, beste aldagai batzuen baitan dago zinema» ●**
LEOPOLDO ARSUAGA

Iñaki Elizaldekin uda partean estreinatuko du bere lehen filmea

Gizartearen gaitz gordinak «Gernika»ra datoz itzulian

Picassoren «Gernika» koadroa oinarritzat harturik, izen bereko laburmetraia burutu du Iñaki Elizalde zuzendariak. Filmeak dirauen hamazortzi minutuetan gaur egungo gizartearen aurpegi iluna erakutsi digu. Hitzik gabea eta zuri beltzean, pintoreak irudikatu zuen gaitzaren metafora gaurkotuko du honela.

Koadrotik egungo errealitatera, gorrotoa, maltzurkeria eta sufrimendua bildu ditu irudietan.

MALAGAR artista handiaren obrak betidanik kezkatu du Iñaki Elizalde. Hasieran begi aurrean arraro samarra suertatu arren, xarma bereziko pintura dela pentsatzen du. Eta, bere obra guztiaren artean, bat bereziki: «Gernika». Koadro

hau, zehazki, barruan darama iltzaturik. «*Izugarria da edozein begirentzat: gorrotoa, maltzurkeria eta sufrimendua zer diren egundoko indarrez erakusten baitu*», adierazi digu, maisu handia hunkitu zuena bailekusan.

«Gernika»ren aurreko hausnarketak egungo gizartearen gaitzetara eraman zuen; horrela sortu zen filmea egiteko ideia: «*Picassorentzat duela 50 urte inspirazio iturri izan ziren irudiak egun ere ez ote dauden indarrean?*», gal-

■ Zuzendaria pentsakor dager argazkian: «Giza lelokeriaren adierazle izan nahi du filmeak».

detzen dion bere buruari
lñaki Elizalde: errugabeen
heriotzak direla, bortxake-
tak, erahilketak... Honela, bi
ideia nagusi josiz—koadroa
eta egungo bizitzaren kru-
delkeria, alegia—filmea
egiteko proiektua abiatu
zen.

«Ez da koadroaren espli-
kazio bat», argitu digu: «Be-
rau abiapuntu moduan
erabiltzen da. Bertako irudi
konkretu batzuk jaso eta
niri ezaguna zaidan
errealitatera iristea izan da
helburua». Istorio gogorak
zein bortitzak, beraz, zu-
zendariak bizi dituenak,
nahiz eta hein handi batean
ulergaitzak gertatu, filmatu
ditu.

Lau istoriok (edo eske-
txek) osatzen dute filmea:
batean, adibidez, Hegoa-
merikako neska baten pi-
suari su ematen diotela
ikusten da. Pintada bat ka-

lean: «Muerte a...». Uso zuria
bestaldean... Bere esanetan,
«giza lelokeriaren adierazle
izan nahi du pelikula ho-
nek; behin eta berriro sa-
rraski eta tontakeria bere-
tan erortzen garela erakus-
garri da. Zentzurik ez du-
ten gauzak jaso eta irudie-
tan islatzea lortu nahi izan
dut».

Alde beltzaren muinean

Luri beltzean egina dago
laburmetraia, «obra ere zuri
beltzean baitago». Hitzik
gabea, mutua da: «Hots ba-
tzuk entzuten dira soilik,
armoniarik gabeko soi-
nuak, nire gustuko giroak
sortu asmoz sartu dituda-
nak». Nafarroako Geren-
diain herrian, Iruñean eta
Bartzelonan (bertan egiten
ari da zuzendaritza ikaske-

monografikoa = mugapean

SUSA literatura aldizkaria

30

zenbakia
liburudendetan

16 orrialdeko eraskina dohan
(Xabier Lizardi + Jean Etchepare)

x

1938. urteko Igarobidea (euskal
pasaportea) kolorezko argazkiez

SUSA © (943) 37 07 38

Bost milioi pezeta kostatu den laburmetraian 20 antzezlek parte hartu dute. Dirulaguntzak? «Oraingoz ez digute dirurik eman».

tak Iñaki Elizalde) osatu dira eszenak, eta 35 milimetroko formatoan bildu.

Baimen guztiak lortu eta dirua jasotzen (5 milioi pezetako —227 mila libera inguru— kostua du laburmetraiak) sei hilabetez aritu ondoren, bost egunetan

bete da filmaketa. 20 antzezlek, gehienak amateurak, parte hartu dute. Argazki zuzendaria, Gerardo Gormesano, eta zuzendari laguntzailea, Xabier Gaja kataluniarrak izan dira. Postproduzioa Bartzelonan egingen ari dira.

Idea guztien lotura paregabea «Gernika» koadroa izan da. Zuzendariak dioenez, «*nabiz eta pinturaren irudiek eta pelikularenek zerikusi argirik ez izan —azalean ez baina funtsean bai—, osotasun indartsu bat erakusten diote batzuek besteek*». Picassoren irudiek, tamalez, gaurkotatutako badutela erakutsi nahi izan du Iñaki Elizalde eta berak ere, hark koadroarekin egin zuen antzera, filmaren bitartez giza erregatasunaren barruan sakondu du, hau da, errealitatearen alde beltzaren muinean.

Uda partean estreinatzea espero dute, oraindik erabat ziurra ez bada ere. Ziurra ez den moduan zinemaren munduan oihartzunik jasoko duen jakitea. Izan ere, hainbat eta hainbat laburmetrairi aretoetako «atzeko ateko sarrera» baino ez baitzaie eskaintzen. Hau errealitatearen beltza ere!

«Ezin dugu beti horrela jardun!»

ARAZO tekniko eta ekonomikoei aurre egin behar izan die Iñaki Elizalde bere lehen laburmetraian: «*Arazo larrienak diruarenak izan dira. Dirulaguntzarik ez eta jaso dugun guztia lagunengandik eta proiektuan sinetsi dutenengandik etorri da. Oraindik, ekoizpenaren ondorengo lanak falta dira eta horretarako ere dirua behar! Badirudi Euskal Media interesaturik dabilela; azken batean gaiak edo mamiak gure errealitatearekin zerikusi zuzena du eta*».

Dirulaguntzek duten garrantziaz, «*gaur egun hiru pertsonak baino ez dezakete filmatu Espainian inongo laguntza publikorik gabe*», adierazi digu. Eta beste guztiek, zerbait egin nahiz gero, diru premia larriak izaten dituztela: «*Guk egin-*

dakoa erokeria da, behin bakarrik egin daitekeena. Ezin dugu beti horrela jardun!».

Euskal zinemagintza arrakastaren erdian dagoen honetan, honi buruzko iritzia eskatu diogu. Zinemak ez duela aberrik dio: «*Ez daiteke euskal, ingeles edo japoniar zinemaz hitz egin. Unibertsa da, edo hala izan beharko luke. Hala ere, badirudi komunikabideak gune geografikoak erabiliz zatitzen saiatzen direla*».

Etorkizunari begira, Bartzelonako zuzendaritza ikasketak amaitzea eta buruan dituen hainbat ideia mamitzen jarraitzeko asmoa duela aipatu digu. Aurretik, ordea, «Gernika»-rekin egindako proba gaititu beharko du.

Iñigo Herce

Beyeler bilduma, pasio baten eraskusgarria

Zenbatuezinak dira irizpideak, aukerak, XX. mendeko arte modernoaren erakusketa bat antolatzeko. Ohizkoenak alde batera utzita, gizon baten aukera pasionala agertzea erabaki dute Berlinen, Beyeler bilduma atek zabalik.

Mattiseren «Nu bleu 1» ikusgarriak ixten du ibilbidea.

HIPER erakusketa jendetsuak modan diren garai honetan bada oraindik bestelako hautaketarik egiten duenik. Zalantzarik ez dago eragina baduela, eta handia, oihal bat non, nola, beste zein oihalen ondoan ikusten den, balioak eta ustegabeak bultzatu ala saihestu daitezkeela eta Beyeler bildumaren erakusketak asmatu du horretan.

Izen handiak dira erakusten diren gehienak, Cezanne, Monet, Matisse, Miro, Bacon, Txillida, Rothko, Lichtenstein, Klee, Tinguely... eta beldurrik gabe esan daiteke XX. mendeko arte modernoaren isla pareagabea direla baina, ez da hori xedea, bilatu gabeko ondorioa baizik. Pedagogia asmorik ez dago Beyelerren hautaketan, ez krono-

logiarik ez joeren arabeko sailkapenik. Autore beraren lanak ere, ez daude beti elkarrekin. Gogoa eta gustua asezteko bitarteko nahikoak izan dituen gizonaren, Beyelerren, begiradak saltoka jasotako istorioa da erakusten dena.

Abuztua baino lehen Berlinera doanak badu zer ikusirik Nationalgalerien eta, bestelako erakusketarik nahi izanez gero, Berlinen bertan dago aukera, mende honetako arte amerikarrari eskainitakoa. Gustu guztietarako.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

«Printze Txikiak» 50 urte bete ditu

New Yorken argitaratu zen lehen aldiz Antoine de Saint-Exupéryren obra famatua 1943an, frantsesez eta ingelesez. Egun berrogeita sei hizkuntzetan irakur daiteke eta XX. mendeko klasikotzat jotzen da asteroide batean bizi den mutikoaren abentura. Urteurrena ospatzeko, eskuizkribua eta jatorrizko irudiak erakutsiko dira New Yorken udazkenean.

Joan Brossa poesia etxaurreetan

Koloretako ehun hizki, zutabetan bilduak, eta gainean otarrain erraldoi bat, A itxurako isatsaz. Horixe da Bartzelonako Arkitekto Teknikoen Kolegioko etxaurreak egun duen itxura, hau da, Joan Brossaren «Etxaurre batentzako ikusizko poema». Lanak, Bartzelonako ondare monumentalaren sinbolo berria izan nahi du.

EKAINAK
26

■ «IPARRAGIRRE HEGALARIA» BILBON

MUSIKA eta antzerkia nahasten dituen «Iparra-
girre hegalaria» muntaia ikusi ahal izango da
larunbatean gaueko 10.30etatik aurrera Bilboko
Zezen Plazan. **Zeanuriko 150 antzezle**; Urbano
Ruiz La Ordenen zuzendaritzapean jardungo
duen 75 musikariz osaturik Bilboko Orkestra
Sinfonikoa; Areatzako Banda; eta Arratia, Etxandi
nahiz 360 partaidez osaturiko EHuko abesbatzek
parte hartuko dute **Gontzal Mendibil** kantariak
sorturiko ikuskari honetan.

EKAINAK
27

■ LUIS FEITOREN MARGOAK IRUÑEAN

EKAINAK 27 bitarte egongo dira ikusgai Iruñeko
Zapateria kaleko udal erakustokian Luis Feito
margolari madrildarraren obrak. **Olio, akriliko
eta monotipo** teknikez egindako 20 lanek osa-
tzen dute erakusketa hau.

EKAINAK
29

■ LASARTE-ORIAKO DANTZA TXAPELKETA

LASARTE-ORIAKO Okendo enparatzen burutu-
ko da 16. Fandango eta Arin-arin txapelketa. **14
urtetik beheragoko** dantzariz osaturiko 25 bi-
kotek parte hartuko dute bertan.

EKAINAK
30

■ IPUIN LEHIAKETA MARKINAN

IPUIN Lehiaketa antolatu du «**Gauzi on hau**»
aldizkariak. Hiru orrialdetik zortzira bitarteko
luzera izan beharko dute lanek, eta hasiera honi
jarraipena eman beharko diote: «*Turista japoniar
bat, Arretxenagako harritzarrak ikusi eta zur eta
lur gelditu da. Parean topatu duen baurrari
alkatedren etxea non dagoen galdetu dio*». Ekai-
naren 30a baino lehen bidali behar dira idazlanak
helbide honetara: Markinako Udala, Zehar Kalea.
48270 Markina-Xemein.

B E G I B E L A R R I

Z I N E M A

Iparramerikarren amesgaiztoa

ESTATU Batuetako hiri baterako
autobidean geldituta daude autoak,
ilara luzean. Udako eguzkiak gogor
jotzen du eta alboko autobuseko
umeen garrasiak jasanezinak dira.
Semaforoak gorrian jarraitzen du.
Presaka, eta euli madarikatu batek ez
gaitu bakean uzten. Aire egokitua ez
dabil eta leioa ezin da zabaldu.
Atzekoa bozina jotzen hasi da.
Izerdiak alkandora garbiaren zenbait
'alde' ilundu ditu. Nahikoa. Michael
Douglasen amorru eguna hasi da.

D-Fens, Douglasen kotxea
—kotxeak izendatzeko iparramerikar
'onen' ohiturari jarraituz—, autobide
erdian gelditu da eta bere jabeak
itzulpel gabeko bidea hasi du.
Eromenaren ataria zeharkatuta dago.
American dream-ak edo *way of life*-k
abiadura hartuko du baina maldan

behera, horietan fedea dutenen
mendekua baita amorru egun hau.
Lehenago ametsak amesgaizto bihurtu
dira. Betiko legez, 'onak' poliziak dira
—zer espero zenuten ba?— eta
'txarrak' *chicano*-ak, arraza
guztietako etorkinak, eta Vietnamentan
egondako 'zororen' bat. Topiko
gehiagi.

Aipamen berezia Douglasentzat.
Hain aurpegi ezaguna izan arren, eta
orain arte egindako filmeek honekin
zerikusirik ez badute ere, guztiz
sinesgarria da betetzen duen papera,
eta hori egia esan zorionekoa da,
behintzat «Instinto basico» bezalako
filmeak egin eta gero. Sinesgarritasun
honetan Douglasen 'itxurak' badu zer
gehitu. Nahiko bitxia, eta 50eko
hamarkadaren —*american dreamen*
garaia— gogoetak ekartzen dizkigu

«UN DIA DE FURIA».

ZUZENDARIA: JOEL SCHUMACHER.

ANTEZLEAK: MICHAEL DOUGLAS,

ROBERT DUVAL

burura. Emaizta? Gutxienez, «Pasajero
57» edo «Halcones del mar» baino
hobe da.

MYRIAM GARTZIA

UZTAILAK
1

■ LAZKAO TXIKI BERTSO PAPER LEHIAKETA

ORDIZIAKO Argi Berri elkarteak antolatu du Lazkao Txiki II. Bertsopaper Lehiaketa. Gazte-
txoek —1980an edo geroztik jaiotakoek— gaia
«**Kilometroak, aurten Ordizian**» eta neurria eta
doinua libreak izango dituzte. Gazteek eta hel-
duek, berriz, neurria eta doinua bezala, librea
izango dute gaia.

Uztailak 1 baino lehen bidali behar dira bertso
paperak helbide honetara: Argi Berri Elkartea
(Bertsopaper Lehiaketa), Gipuzkoa kalea 15,
20240 Ordizia.

UZTAILAK
3

■ ESKULTURA ERAKUSKETA GASTEIZEN

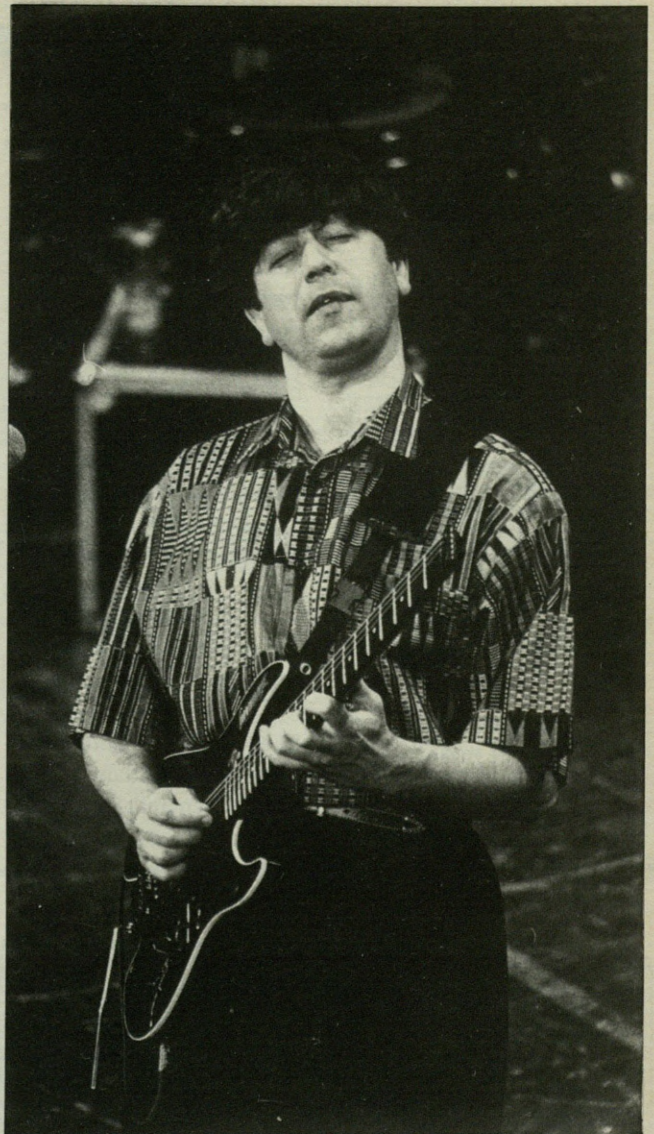
UZTAILAREN 3ra arte ikusi ahal izango dira
Gasteizko CM2 arte galerian Berline bizi den
Idoia Elozegi tolosarraren eskulturak. Mugi-
menduari begira jardun du beti Elosegik, eta
erakusketa honetan bildu dituen eta burdinazko
egitura duten lanok papera eta latexarekin egin
ditu.

UZTAILAK
5

■ IKUSMEN HEZIKETARI BURUZKO GOGOETAK ARTELEKUN

BEREN esperientziak trukatzeko eta ikusmen he-
ziketa aztertzen interesaturik dauden irakasleei
zuzenduta dago Artelekuk uztailaren 5etik 9ra
antolatu duen mintegia.

Artea eta heziketa alde batetik, eta baliabide
didaktikoak bestetik, aztertuko dira mintegi ho-
netan; eta teoria ezagutzera eman eta gogoeta
egiteaz gain, heziketa esperientzia ezberdinak
landuko dira. **Miren Eraso** da arduraduna, goi-
zeko saioak 10etan hasiko dira, arratsaldekoak
3etan, eta 20 izango dira gehienez partehartzai-
leak.

ZALDIBOBO taldeak joko du Basurton ekainaren 26an.
Bilboko auzo honetako Novia Salcedo kalean izango da
kantaldia eta gaueko hamarretan hasiko da. Bertan, Mixel
Ducau, Joseba Tapia, Mikel Artieda, Frederic Gallardet eta Beñat
Amorenak osaturiko boskote honek iaz plazaratu zuen
«Basajaun» diskoko kantuak eta beste hainbat ere entzuteko
aukera paregabea izango da.

1993 NOBEDADEAK

HAUR HEZKUNTZA

LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA

ERLIJIOA

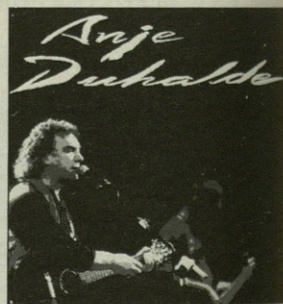

Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

L I B U R U A K

**ZENOZOIKOAREN
UGAZTUN BITXIAK**Gure arbaso erraldoien
lurraldeetan**«ZENOZOIKOAREN
UGAZTUN BIZIAK».**
GAIAK. 77 or.ORAIN 50 milioi urte inguru
gure planetan bizi ziren
ugaztun erraldoien gaineanmintzo da lan hau: itsektu-
jaleak, haragijaleak, era guz-
tietako espezieak aztertzen
dira eta irudi ugariz dator
horniturik ■**«NAFARROAKO
EUSKALDUNEN MINTZOAK
II. EUSKARA DENONA».**
EUSKALERRIA IRRATIA.
**NAFARROAKO
GOBERNUAREN
LEHENDAKARITZA
DEPARTAMENTUA.** 135 or.EUSKARAREN erabilpena
aztertzen duen lan honi ja-
rraipena emanik, oraingoan
13 herritako euskalkiak az-
tertzen dira, batuera eta herri
horretako hizkera pareka-tuz. Lehena 1990ean argitara
eman zen. Hona herrien
zerrenda: Espartza, Otsagi,
Goizueta, Intza, Iribas, Sal-
dias, orokieta, Labaien,
Abaurregaina, Arano, Iha-
ben, Arruazu eta Etxaleku ■**«ATURRITIK EBRORA.
TELESFORO MONZON.
HITZEKO GIZONA».** ANAI
ARTEA. 271 or.TELESFORO Monzonen bi-
zitza laburbildu egiten da
lan mardul horretan. Hel-
buru horrekin, haren bizi-
tza zehar senide, lagun,
ezagun eta lankide izan zi-
tuen hainbat pertsonarenesperientziak biltzen dira,
Isidro Monzonek anaiaz
eginiko biografiatik hasita.
Hainbat zatitan banaturik
dago liburua: Lekukotasu-
nak, Antzerkigile, Kantagile,
Gogoetak eta Hitzak eta
egintzak ■**«LENARRIAK». ASKOREN
ARTEAN. NAFARROAKO
GOBERNUA.** 365 or.NAFARROAKO Gobernu-
aren Hezkuntza eta Kultura
Departamentuak 1989. eta
1991. urteen artean saritu
zituen eskola-antzerki eta li-
teratur lehiaketetako lanak
biltzen dira ale mardul ho-

D I S K O A K

JULIO KAGETA**«MESTIZU».**
JULIO KAGETA.
GOR.DISKO hau talde ermuarra-
ren bigarren lana da. Bere-
zitasun ugari ditu disko ho-
nek; alde batetik, kantu bat
galegoz egiten dutela, «Fu-
sion na forxa», Ermua omen
baita Galiziako bostgarren
probintzia. Musika eta hitz
aldetik aniztasuna eta
nahasketa lantzen saiatu di-
ra —horri erantzuten dio
«Mestizu» izenak— ■**«KANTUZ. BESTE
BATEKILAN». ANJE
DUHALDE.** ELKAR.BESTE lantxo berri batekin
aurkeztzen zaigu esperien-
tzia handiko kantari honek.
Lasterrera kaleratuko duen
«Zuzenean» izeneko disko-
aren aurrerapen gisa banatu
da single hau. Izenburuak
esan bezala, «Kantuz» eta
«Beste batekila» kantuek
osatzen dute lan txiki hau
eta zuzeneko grabazio baten
zati dira ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

netan: ipuinak, poesia, antzerkia eta bertsopapera k dira jorratutako jeneroak ■

BERRIPAPER A

Euskarazko herri-prentsak 250.000 irakurle ditu

HERRI PRENTSAREN IRAKURLAK

Herri prentsa	1980	1985	1990
BERRIPAPER A	100.000	150.000	200.000
HERRI PRENTSA	100.000	150.000	200.000

EGUNGOKO EDEGIA ZENBAKITA

Herri prentsa	1980	1985	1990
BERRIPAPER A	100.000	150.000	200.000
HERRI PRENTSA	100.000	150.000	200.000

«BERRIPAPER A». HPIN.
1993.EKO EKAINA. 13.
ZENBAKIA. 4 or.

HERRI prentsak jasotzen du azala ale honetan, hain zu-

zen ere adierazteko gaur egun euskarazko herri-prentsak 250.000 irakurle dituela. Baina bada beste gairik: Patxi Altuna euskararen laguna, Eusko Jaurlaritzaren Erakunde-Nortasunaren Eskuliburua, Bizkaiko abokatuak euskaraz, berri laburrak... ■

«KARMEL». ZORNOTZAKO
KARMELDARRAK. 1993.EKO
APIRILA-EKAINA. 204.
ZENBAKIA. 120 or.

HIRUHILABETEKARI honek informazio zabala biltzen du kaleratzen duen ale bakoitzean. Honakoan, Lazkao Txikik jasotzen du azala, «Lazkao Txiki irudia hitzetan» izeneko lana dela eta. Besterik ere bada: Lapurdi-

baionako Elizbarrutiaren historiaz, Bertsolamintza, Bizkaiko Forua, baserritarra ez ote?, Euskal Herriko irakaskuntzaren inguruan... ■

«EUSKERA JATORRAREN
ILDOTIK» J.L. ETXEBERRIA
TXIGUA. ARRATE IRRATIA. 249
or.

ORAIN bost urte Arrate irratiak euskarazko eskolak ematen hasi zen programa batean, euskaraz egiten ziren hankasartze eta erdarakadak zuzentzeko asmotan. Epe horretan buruturiko saio horien laburbilduma eginez, aspaldi agertu zuten irratiako arduradunek lan hau kaleratzeko asmoa. Orain, argitaletxe baten laguntzarik gabe, eurek kale-

ratzea erabaki dute. Norbait eosi nahiko balu, laster izango du salgai 1.200 pezetan bilarako zein herrietako liburutendetan eta hiriburuetan. Bestela, dei 12 01 61 telefono zenbakira.

«ETIKA ETA ASKATASUNA».
ROMAN GARATE.
GERO. 150 or.

BESTE hainbat sailen artean, Gero argitaletxeak Unibertsitaterako liburuak kalera-tzeari ekin zion. Orain hiru urte egile beraren «Etika Sarrera Ez-Ta-Bai-Dan» argitaratu zuen. Haren asmoa etikaren egitura aztertzea zen bitartean, honakoarena askatasuna ikertzea, etikari oinarri gisa ■

B E G I B E L A R R I D I S K O A K

Uhin berriaren ildotik, ttapa-ttapa

BI bikote. Seina pieza grabatu dituzte, J. Tapia aholkulari izan duten beren lehenengo diskoan.

Lehendabiziko erdia Maixa eta Itziarren da. Kantatzeko estiloa bade: sendoa eta komentzimenduzkoa, Itziarren agudo sinpatikoak tarteka zipriztintzen dutena. Trikitiarerf estilo femeninoa ireki dute.

Sueltoko piezetan bide ezagunetatik dabilta: kantu parteetan J. Tapiaren eruditik gertu, eta bestelakoetan, Zabale edo Esnaolaren ikuitu edo koletilla apur batzuekin.

«Iluntzean»: abesti zirraragarria, maitemintze baten bihotz kolpeak edonoren barrena dakarzkiguna. Maixa, beste abestietan letragile nabarmen agertzen bada, hemen, Itziar, olerkari fin eta sentikor dabil.

Azken bi piezak, besterengandik bertsionatuak dira: bata Jambalayarren doinu folk/countrya, erreibindikazio-letra nahiko ohizkoari ahotsen

kontraste bitxia ezarri diotena. Bestea, Flaco Jimenezen bertsio entzun-atsegina.

Sorpresa polita bikote honen debut diskografikoa.

Iker eta Larraitzena da bigarren disko-erdia. Orain bi urteko Euskadi Irratiaren lehiaketan sorpresa eman zigun Ikerrek; trikitiaren oinarria ezezik, J. Tapiaren estiloa ere sakon eta ondo ikasia agertu zigun. Lasartekoa-ren berrizale-balore handienetako bat (trikitia eta rock ingurua uztartzea) hartu eta bide hori garatu du. Hain zuzen, rock-kitarraren inguruan dator, akordeak galanki sartuz, nahiz zenbaitek esango duen soinu txikia ez dela agian horretarako egokiena.

Doinu errazak —eranskoiak— egiteari nahita uko egiten dio, aurreiritzi *klasikoak* utzita, sonoridade berriak ekarri nahiz. Badago halako joera minimal bat, eskalan gorabehera haundietan ibili ez, eta erre-

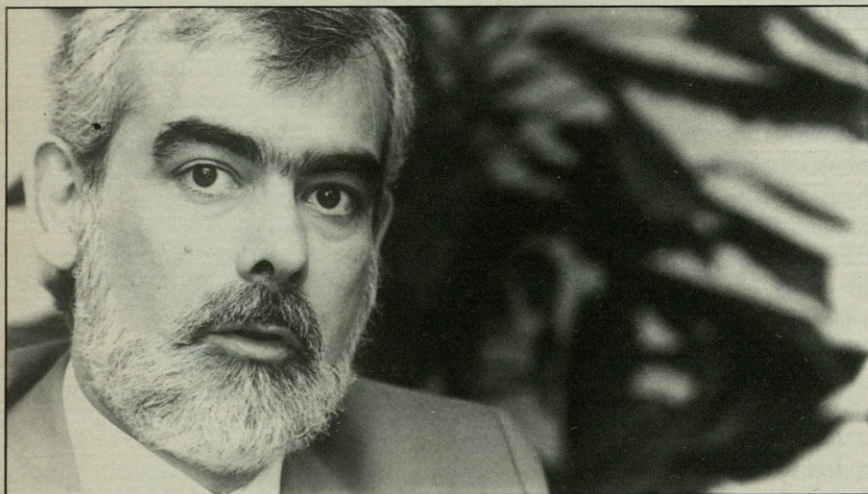
«MAIXA ETA ITZIAR / IKER ETA LARRAITZ». ELKAR.

pikaketaren estetikan barrena jotzen duena. Antzak botatzen hasita, Joseba Tapiaren azken bilaketa-lanen oso ildotik doala esan behar.

Ez da, orohar, erraz entzuten den musika arin horietakoa, baina bai trikitiari hots berriak bilatu nahi dizkion (eta bilatu baietz, apustu!) musikari gazte, ausart eta interesgarri baten abiapuntua.

MIELANJEL ARANA

T E I L A K

■ LOGSE ATZERATUKO DA

EUSKO Jaurilaritzako Hezkuntza kontseilaritzak hartutako erabakiaren arabera, LOGSE hezkuntz legearen aplikazioa urte batez atzeratuko da, liburugileek, zentruak eta Ikastolen Elkarteak zentzu honetan egindako eskaerari erantzunez. Gauzak honela, 1993-94 ikasturtean, Lehen Hezkuntzako bigarren zikloan soilik jarriko da martxan lege berria.

■ NAFARROAKO GOBERNUA ETA UZEI

NAFARROAKO Gobernuak eta UZEIk (Unibertsitate Zerbitzuetarako Euskal Ikastetxea) Euskalterm aurkeztu dute Noingo CEINen (Nafarroako Enpresen eta Ideien Europar Zentroa). Egitasmo honekin, euskaraz, espainieraz, frantsesez eta ingelesez, termino zientifikoa eta teknikoaren datu basea abiatuko da. Oro har, 125 bat mila kontzeptu desberdin eta 600 mila sarriera jasoko ditu.

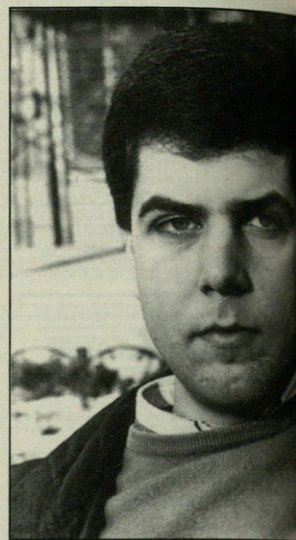
■ BAIONAKO UEU

BAIONAKO Euskal Unibertsitatearen 21. edizioa uztailaren 5etik 9ra arte egingo da. Lehen aldiz, medikuntza saila aurkeztuko da, HIESaren gaia jorrazteko asmoz. Honez gain, itzulpengintza, irratigintza, ipuingintza, pedagogia eta beste hainbat sail jorratuko dituzte. Euskara Batuarien 25. urteurrenarekin ere, ekitaldi berezia antolatu dute.

■ «DENBORAREN GIBELEAN»

GIZARTE Ikasketetarako Talde Eragileak (GITE) antolatutako «Emakumea eta zinema» zikloaren barnean estreinatu du bere seigarren filmean Mirentxu Purroyk, «Denboaren gibelean» erdimetraiak. Espainiako gerraren ondorengo urteetan giroa, orduan galtzaile izandakoen filosofia jasotzen du. Euskaraz nahiz erdaraz emango da. Josu Garin, Patxi Bisquert, Maiken Beitia, Martin Etxeberria, Amaia Elorza, Carmen Peralta eta Gaizka Aranguren parte hartu dute filmean.

F E R R A N A K E R R A N

«Euskadin izugarritzko oinarri musikala dago baina ez da gehiegi garatzen. Jendea musika estilo oso jakinetan baino ez da mugitzen».

Kepa Junkera, trikitilaria. Egunkaria, 93-VI-11.

«Ikastolei ezezaguna zaie irailaren 1etik aurrerantzerako egoera».

Iñaki Etxezarreta, Ikastolen Elkartearen bozeramailea. El Mundo, 93-VI-17.

«Nafarroako unibertsitateak zuen egoera zela eta sartu zuen eskua botere publikoak. Irailetik aurrera ez da, inolaz ere, horrelakorik izango».

Juan Garcia Blasco, NUPeko errektorea. Egunkaria, 93-VI-11.

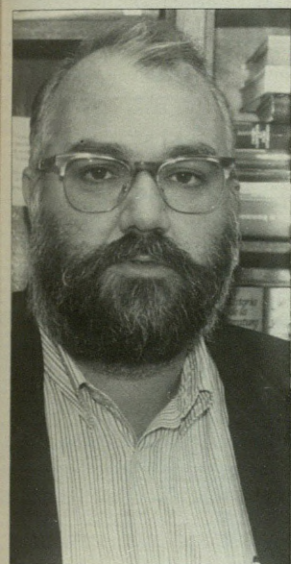

T X U T X U - M U T X U K A

ANTZERKIGINTZAREN HARI NAHASIAK

EUSKAL Autonomia Elkartean antzerkiaren egoera zein den aztertu eta ondorioak bildu asmoz bileretan ari dira Eusko Jaurlaritza, aktore eta alor honetako enpresen ordezkariak. «Xabide» kultura kudeaketara jarritako etxearen esku utzi da ikerketaren emaitzak biltzeko lana, horretara jarriko diren adituen taldeen bitartez osatuko dena. Datorren urtearen urtarilean emango dira ezagutza ondorioak. Aurretik, hainbat hari nahasturik daude, baina. Eusebio Larrañaga, Kultura Sortu eta Zabaltzeko zuzendariak, antzerki ikasketak unibertsitate pasatzeko erakutsi duen asmoa kasu, ez da ondo hartu. Orain artean funtzionatzen duten lau tailerrek zer funtzio betekiko duten jakin gabe, kezka eta aurkako iritzia piztu dira, unibertsitateko tituluak ezer onik ez dakarrela argudiatuz. Izan ere, bestela iragarri bazen ere, EHUko ordezkariak ez dute, oraingoz, ikerketa honetan parte hartu.

N O R - N O R I - N O R K

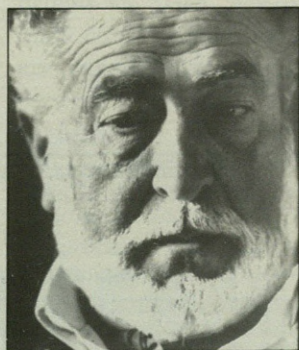

«60ko hamarkadan, Euskal Herrian, euskal kultura garaikideak izena hartu zuen. Orduko politika kultura zen. Gaur egun, neurri handi batean, hamarkada baren kontura bizi gara».

Felix Marañá, idazlea.
Deia, 93-VI-17.

«Musika ez da profesioztat jotzen. Serio hartzen ez den bitartean ez dago zer eginik».

Amaia Epelde, pianojolea.
El Diario Vasco, 93-VI-14.

N. BASTERRETXEA

eta Fernando Larrukert-ek, duela hogeita bost urte Donostiako Zinemaldian estreinatu zuten «Ama Lur» filme dokumentalaren bideoa argitaratu du Euskadiko Filmategiak, eta honekin batera, Jose Maria Unsainek koordinaturik osatu den liburua. Bere garaian, 1968an, euskal kultura irudi berriez jantzi zuen filme honek ●

RAMON SANCHEZI

eman diote azkenez, antolatzaileen akats bat medio, Mikel Sarriegik jantzi zuen Euskal Herriko Gipuzkoar Erako 8. Aurreku Txapelketako txapela. Adierazi dutenez, «koordinazio ezaren ondorioz gertatutako arazo teknikoa baino ez da izan». Sarriegik ondo jaso du, gainera, berria. Edonorentzat, hala ere, hau estropoza! ●

GORKA SIERRAK

Bilboko Koral Elkarteko zuzendariak orain dela bi urte plazaratu zuen «Sorginpunky» haurrentzako operaren euskarazko bertsioarekin ireki ditu bere ateak Arrasateko «Amaia» antzoki berriak. Bertako ikastolako 144 haurren partaidetzarekin eta inoiz ezagututako sorginik bereziena omen dena gaitzat hartuta ●

Kea eta bolbora nagusi San Martzial egunean

MENDE askotan zehar muga hiria izatea egokitu zaio Iruñi, eta ez derrigorrez, baina sarritan entzun izan dituzte gerra hotsak zuzenean. Gertutik maiz eta bertan beste askotan. Lehen gerarako prestakizuna zena, ordea, denborarekin jairako aitzakia bihurtu da. San Martzial festetan, ekainaren 31n burutzen den Alardeaz ari gara.

ALARDEA, Irungo San Martzial jaietako ekitaldi garrantzitsu eta esperoena da. Antzinako milizien gogoe-tak gaur egunera arte ekarriz, 5.000 irundar inguru Urdanibiako plazan biltzen dira ekainaren 31n, goizeko 8etan. Handik, *jeneralak* gidaturik eta konpainiatan

banatuta, Udaletxeko plazaraino abiatzen dira. Goitik begiratu-ta, jaka beltzen itsasoa estaltzen dute txapel gorriek. Osagai oinarritzkoenak: jenerala, zaldun konpainia bat, bestelako konpainiak, konpainia bakoitza gidatzen duen neska eta esku-petak.

Duen prestakuntza eta handitasunagatik desfile guztia aski ikusgarria bada ere, ikuslearentzat agian bitxiena izan liteke, jeneralaren aginduari jarraituz 5.000 eskupetek airera tiro egiten dutenean. Bolbora usaina plaza osoan barreiatzen da, milaka eztandak eragindako ke lainoa zerurantz altxatzen den bitartean.

Ondoren, armada bitxi hau, herrian bertan Udaletxetik kilometro batera edo dagoen San Martzial zelaietara abiatzen da, eta bertan erromeria egin. Arratsaldean handik jaistean, berriro burutzen da Alardea, baina dagoeneko giroa bestelakoa da, goizeko formal-tasun eta handitasunek arratsaldeko jai giroari tokia uzten diote.

JAIA, berez, gipuzkoarrek 1522an izandako garaipen militarrean oinarritzen da. Orduan, Nafarroa eta Frantziako armadek, Nafarroako Enrike de Albret erregearen agindupean, Behobiako gaztelua hartu zuten. Ho-

San Martzial eguneko alardea da jaietako ekitaldirik garrantzitsu eta ikusgarriena.

rela, bada, ekainaren 30ean Aldabeko Haitz ospetsuan izandako guduan, gipuzkoarrek, nafar eta orduan haien aliatuak ziren frantziar armadak garaitu eta gaztelua berreskuratu zuten.

Urteetan egin izan dira desfile militarrek Euskal

Herriko leku askotan, baina milizien antolakuntzaren ekitaldi gisa hartzen zen eta alkatearen agindupean jarduten zuten. Baina egungo Alardea, jai eta folklozez hornitutakoa, 1881ekoa ei da. Mendea bete du, beraz, indarra inolaz ere galdu bari-k ■

BELAGOA KIROLAK

Easo kalea 9

DONOSTIA

Tel: (943) 42 22 91

JAKIN BEHARREKOAK

✕ **LEKU BISITAGARRIAK:** Leku historiko ugari daude bisitatze-ko modukoak, Urdanibiako errota eta eguzki etxea, faisaien irla, Aiako Harriak... Hauen artean eta jai giroan murgilduta, ezin utzi bisitatu gabe San Martzialeko jai hauetan horren garrantzitsua den San Martzial mendiko basiliza.

✕ **JANTOKIAK:** Arano: bazkariak 13.15etatik 15.30etara, afariak 20.15etatik 10.30etara, Tf. 62 08 59. Errota Zahar Baserri Erretegia: goizeko 7.00etatik gaueko 22.00etara, larunbatetan goizeko 9.00etatik goizaldera, Tf. 62 79 07. Gaztelumendi: Tf. 62 06 59. Txistu: Tf. 61 93 17. Aterpe: Tf. 61 32 13-61.

✕ **ARTEA:** Arbelaitz Jauregia, Udaletxea, Ama Xantalen eliz-museoa, Santa Elenako Iturria (1677), Urdanibiako Jauregia (1612), San Juan Arriko Zutabea (1564).

MOKO FINA

HURA OTORDUA!

JOXE LIZASO

Bertsolaria

Montecristoaren keak

ARTISTA izatetik urrun, sukaldean hainbestea n moldatzen da azpeitiarra. Horregatik akaso, saltsa maltsetan beharrak irakatsitakoa denez, Joxek bere plateri gustu ona hartzen die beti. Arrain eta okela zalea, Lizaso zaharrak legatza eta itsazapoari bertsoz ederrekin botako lizkieke, are doinu gozoagoz, sagardo botilaren bat tartean egonez gero. Denetarik jaten duena, oso jenero txarrekoa beharko du Joxek zerbait muzin egin diezaion, ez da, izan ere, jangartsu horietakoa. Eta urteak badituen arren, medikuak ez ei dio orain arte ezer hartzerik debekatu, ez horren gustuko dituen Montecristo eta habanoak ere. Eskertzekoa alajaina! Eta Joxek esan digunez, eskertzeko moduko platerak jarriko dizkigute Azpeitia partean: «Juantxo»n, «Etxaniz»en, «Pantxo»n, «Mendizabal»en, «Zabaleta»n... badagoela non aukeratua, alegia.

Sergi Bruguera tenista bikainari

LEHEN aldia da Grand Slam-eko txapelketa bat irabazten duena. Hori dela eta, menu egokia eskainiko diogu.

Hasteko, eta sari ekonomiko ederra izan duenez, ez du arazorik izango gelatina, kabiarrak eta patata pureaz

eginiko errezeta dastatzeko. Ondoren, baba salteatuak eta ahate gibela, horrelako banakako kiroletan indar handia behar izaten baita. Jarraitzeko, langosta labean erreta, oso gustuko platera izaten da eta. Hara-gitarako etxeko espezialitatea dugun idi isatsa oso aproposa izan daiteke beretzat.

Amaitzeko, postrea aukeratu behar izanez gero, sa-soiko frutez osaturiko gratinatua, labean erreta, oso egokia.

Lagungarri izango zaio, edate aldetik, bere herriko edozein cava, Kataluniakoa, Gran Codorniu Etiqueta Negra adibidez.

Menu ederra da, eta diru asko irabazi duenez, ez du arazorik izango horren gauza onetara egokitu eta ohitzen ■

BOST IZARRETIK GORA

HILARIO

ARBELAITZ

MENUA

Juliana barazkiak belarrekin nahasturik

OSAGIAK

SEI LAGUNENTZAT

3 apio ● 2 kalabazin ● 2 azenario ● Porru txiki bat ● 2 koilarakada oliba olio ● 2 koilarakada ozpin (ardo txuriarena) ● 6 koilarakada belar nabasirik (zebolino, perrezila, perfolioa) ● Limoi azal puska bat birrindurik ● azukre apur bat ● gatza ● piperra

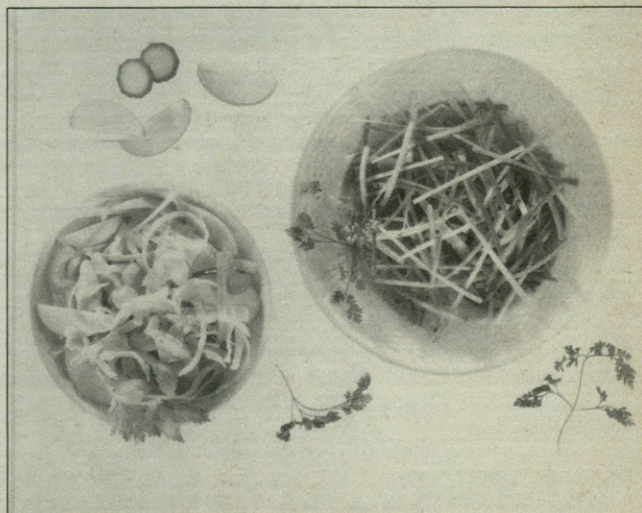
PRESTATZEKO ERA

AZKEN bolada honetan bezala, uda garairako entsalada fresko eta batez ere prestatzen errazak aholkatuko ditugu.

Nahasketa egiteko, osagai guztiak ontzi txiki batean ezarri eta nahastu, entsala-

dan jarri baino lehen. Juliana erara barazkiak banan-banan moztu eta nahastu gabe, plateretan ezarri. Nahasketa entsaladan jaurti eta nahas-

tu. Itxura txukunagoa emateko, perrexil adar batzuk jar daitezke. Uda izanik, hozkailura sar daiteke ordu laurdenez ■

Belarrez eginiko entsalada oso gustu onekoa izaten da eta uda garai hnetarako aproposa.

BATA ZURIA ERANTZITA

JON LARRAÑAGA

Elhuyar-eko kidea

Zoriaren eskuetan

KRETAZIKOAN (duela 130 milioi urte inguru hasi eta duela 65 amaitu zen aldi geologikoan), Lurreko bizia oso bestelakoa zen. Ordurako lehen hegaztiak eta ugaztunak agertzen hasiak ziren arren, lur lehorreko ornodun nagusiak dinosauruak ziren. Narrasti hauek 100 milioi urte baino gehiago zermatzaten Lurreko azalean, eta lehorreko animalien esku zeuden baliabide guztiak ustiatzeko gai ziren, itxura eta tamaina guztietako dinosaurusu belarjale, harrapari, sarraskijale, urtar eta hegalaria zeudelarik. Ugaztun primitiboak aldiz, txikiak ziren eta dinosaurusuen itzalean bizi zi-

ren.

Kretazikoaren amaieran, espaziotik eroritako astro batek, kometa batek seguraski, Lurra jo eta aldaketa fisiko eta kimiko ugari eragin zituen atmosferan. Aldaketa horien ondorioz inoiz gertatu den iraungipen masibo handienetako bat jazo zen, animalia eta landare lehortar nahiz itsastar ugari desagertu egin zirelarik.

Dinosauruak ere desagertu egin ziren eta utzi zuten lekua ugaztunek bete zuten. Ondorioz, ugaztunak biziki ugaltu eta dibertsifikatu egin ziren, antzina dinosaurusuek izan zuten arrakasta bera izatera heldu arte.

Gertakari hau, Lurraren historian zehar guk uste baino maizago gertatu izan denaren adibide bat baino ez da. Gaur egun dakigunez, nahikoa ugariak izan dira, milaka edo milioika urtetan nagusi izandako animalia edo landare-taldeak erabat desagertarazi eta eboluzioaren norabidea guztiz aldatu duten zorizko fenomenoak. Hauen eragina txikia izan da batzuetan, eta oso han-

dia bestetan, Permikoaren bukaeran (duela 225 milioi urte) espezie itsastarren % 95a desagertu zenean bezala, baina iraungipen hauen ondoren beti sortu izan dira desagertutakoen lekua bete duten izaki berriak.

Horregatik, sarritan bizidunen eboluzioa *kontingentea* dela esan izan da. Honek esan nahi du: eboluzioak ez duela bide bakar eta finko bat jarraitu, zoriaren eskuetan dauden hainbat eta hainbat fenomeno etengabe aldatu buten bide bat baizik. Edo beste era batera esanda, zoriz aldatzen diren faktore askoren menpe egon izan denez, eboluzioak jarraitu duen bidea, bide posible guztietako bat baino ez dela izan.

Guzti hau ontzat eman-go bagenu, nahikoa egoera bitxian egongo ginatke, gaur egun ezagutzen dugun bizia, eboluzioaren emaitza posibleetako bat soilik dela eta geu kasualitatearen ondorioz sortutako hainbat ugaztunetako bat besterik ez garela onartu beharko baikenuke.

ZIENTZIA

Eguzkia arerio izan ez dadin

BADAKIGU urtero, uda-soia heltzen denean, eguzkiaren eragin kaltegarrien aurkako aholkuak ematen zaizkigula nonnahi, baina ez da nahikoa nonbait, oraindik ere hamaikatxo lagun erretzen baitira uda partean (erre soilik egiten bada gustura gainera). Horregatik, gure aldizkariak ere bere aholkutxoak emango ditu.

Eguzkitan ez denbora gehiegi eman, bestela inso-lazio bat izan baitezakegu. Sintomak sukarra eta azal beroa eta lehorra dira. Onera medikuari deitzea da, baina bitartean gerizpetan etzan, zoru lau baten gainean. Arropa kendu eta iza-ra edo toaila heze batekin bildu. Azala hoztu bezain pronto, toaila lehor batekin estali ■

BIDAI AGENTZIA GAT 441 - CICMA 91 - MM

MULTIAVENTURA EN LOS PIRINEOS (9 E)	47.200,-
PIRINEOS A PICOS RUTA ECOLOGICA (9 E)	44.900,-
SIERRA DE GUARA (CAÑONES Y BARRANCOS)	18.000,-
PORTUGAL (8 E)	30.700,-
SICILIA: CATANIA (8 E)	97.900,-
MALTA (8 E)	58.900,-
ESENCIA MARROQUI (9 E)	34.900,-
MARRUECOS ATLAS DEL SAHARA (13 E)	47.400,-
MARRUECOS RUTA DEL AJUN (16 E)	59.800,-
CIRCUITO TUNEZ (8 E)	69.900,-
EXTRACTO ITALIANO (10 E)	45.900,-
PARIS MARAVILLOSO (7 E)	32.300,-
PARIS EURODISNEY (6 E)	29.900,-

ITALIA A LO GRANDE (12 E)	59.900,-
PARIS PAISES BAJOS (9 E)	39.900,-
CANALES Y MOLINOS (10 E)	59.900,-
INGLATERRA ESCOCIA (11 E)	59.800,-
INGLATERRA IRLANDA (13 E)	91.900,-
IRLANDA ESCOCIA (14 E)	91.800,-
RUTA ECOLOGICA DE LOS PIRINEOS A ALPES (11 E)	58.600,-
CORAZON DE LOS ALPES (10 E)	39.900,-
ALSACIA SELVA NEGRA-SUIZA (10 E)	45.700,-
TIROL-SUIZA (8 E)	49.800,-
CENTRO EUROPA (11 E)	57.700,-
GRAN CIRCUITO EUROPEO (19 E)	128.800,-
CHECOSLOVAQUIA-POLONIA (8 E)	73.900,-

AUSTRIA-PAISES DEL ESTE (14 E)	72.900,-
PAISES DEL ESTE (17 E)	86.900,-
ESCANDINAVIA (12 E)	91.900,-
ESCANDINAVIA-FIORDOS (14 E)	108.200,-
CABO NORTE (15 E)	159.400,-
ESCANDINAVIA-RUSIA (15 E)	149.800,-
SUPER FIORDOS (16 E)	147.900,-
LAPONIA CABO NORTE (16 E)	152.500,-
RUSIA-CABO NORTE (15 E)	225.500,-
MOSCÚ-SAN PETERSBURGO (8 E)	77.900,-
SHALOM ISRAEL (10 E)	152.800,-
ASIA MENOR (15 E)	134.900,-
SIRIA-JORDANIA-ISRAEL (13 E)	164.700,-

YEMEN-JORDANIA (12 E)	178.400,-
JORDANIA-MAR ROJO-JERUSALEM (12 E)	138.900,-
EGIPTO CRUCERO POR EL NILO (8 E)	92.600,-
KENYA-TANZANIA (15 E)	249.300,-
INDIA-NEPAL/TREKING EN EL HIMALAYA (17 E)	239.400,-
CEILAN: SRI LANKA (11 E)	189.900,-
TAHLANDIA (15 E)	151.800,-
JAPON THAILANDIA (20 E)	298.600,-
CAPITALES CHINAS + MOSCÚ (15 E)	197.500,-
TRANSIBERIANO (15 E)	157.500,-
ESTADOS UNIDOS-CANADA (15 E)	175.900,-
EEUU-COSTA ESTE (15 E)	229.900,-

TEP BIDAIAK - URBIEITA 59 zka.
DONOSTIA TF (943) 46 06 88

INFORMAZIOA ETA ERRESERBAK TELEFONUZ:
TF (9439 46 16 08

TEP BIDAIAK - SAN MARCIAL 1 zka.
DONOSTIA TF (943) 42 00 71

UDAN ORDUTEGI JARRAIA ASTELEHENETIK OSTIRALERA 08.00 ETATIK 20.30 ETARA LARUNBATETAN 09.30 ETATIK 13.30 ETARA

Arrosak eder mantentzeko era sinpleak

LUZAROAN egoera onean mantentzea ez da batere erreza izaten, baina zenbait neurri hartzea ezinbestekoa da luzaro iraun dezaten.

Zurtoina moztu eta ongi igurtzi. Ondoren mailu baten laguntzaz ongi zanpatu.

FRESKOTASUNA mantentzeko gauero aldeztu aurretik urez bustiriko egunkari paperean bildu arrosa bakoitza. Arrosak ongi bilduta daudela ziurtatu, baina gehiegi estutu gabe. Hurrengo goizean arrosak primeran egongo dira.

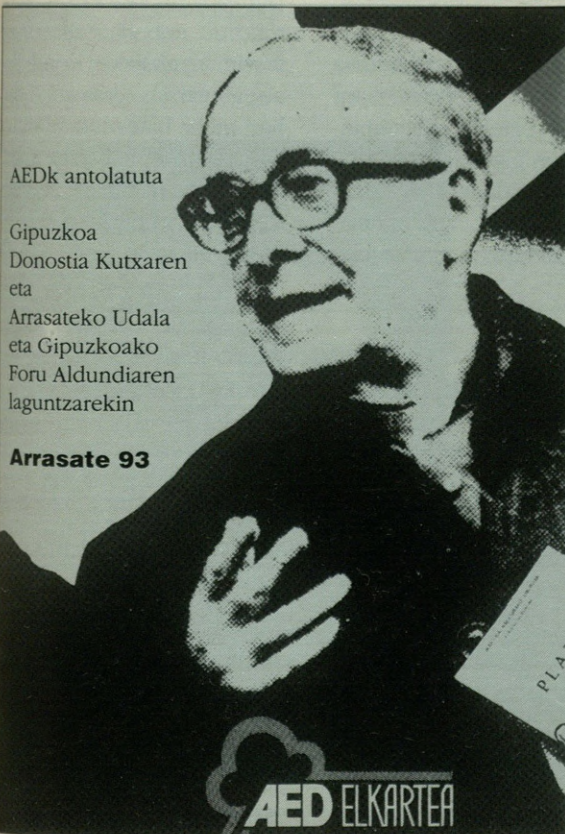
ZIMELTZEAREN aurka beste sistema bat gomendatuko dizuegu. Eguneroko lanek arrosa zimeldu gabe mantentzeko balio ez dutenean, ur hotzean hondoratu eta

pisu apur bat erabiliz horrela mantendu gau osoan; hurrengo goizean berriro ere dotore egongo da.

Ahal ditugun triki-mailu guztiak erabilita ere azkenean arrosa zimeltzen bazaizu, ez bota. Petaloak ere erabil daitezke, eta primerako emaitzekin gainera. Lepo zabaleko ontzi batean petalo batzuk jarri, gainetik gatza zabaldu, berriro ere gatza jarri, eta prozedura hau beste pare bat alditan egin. Ondoren fruta-pattarra bota. Horrela utzi, eta ontzia irekitzen den bakoitzean usain bikaina botako du ■

Tristura sentitu ohi da, besterik egin ezinik, arrosak zimeltzen ikusten ditugunean. Baina arrosak egoera onean denbora luzeagoan mantentzea lortzeko zenbait aholku jarraitzea nahikoa izaten da.

AEDk antolatuta

Gipuzkoa
Donostia Kutzaren
eta
Arrasateko Udala
eta Gipuzkoako
Foru Aldundiaren
laguntzarekin

Arrasate 93

AED ELKARTEA

VII. ITZULPEN LABURREN SARIKETA

GAIA

“Jugoslavia ohiko aldaketak”

Faktore ekonomikoak, soziologikoak, etnien arteko desberdintasunak, faktore historikoak...

EPEA

1993ko azaroaren 5a

SARIAK

Lehenengo saria: 250.000 pta

Finalistak: 50.000 pta

HELBIDEA

AED elkarte (Iokin Zaitegi sariaketa)

Pablo Uranga kalea, 4 ARRASATE (Gipuzkoa)

INFORMAZIOA

AED: (943) 79 54 46

ZUK ERE PARTE HAR DEZAKEZU!!!

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA ●

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

Igandean, 11.25etan hasita, Retegi eta Galarzaren artean jokatu den Eskuz Banakako Txapelketaren finaleko partidua emango du ETB-1ek zuzenean.

● ETB-1 berrikuntzez gainezka dator. Marrazki bizi-dunen alorrean lau saio berri hasiko dira astelehenean, ekainaren 28an: «**Popeye arotza**», espinakak jatean inor baino indartsuago bihurtzen den marinela protagonista duena, 13.30etan (65 atal guttira). 13.55etatik aurrera, «**Sei bionikoak**» taldeari buruzkoak kontatuko zaizkigu (65 ataletan ere). «**Bill eta Ted-en abentura bikainak**», dator jarraian, 14.45etan (21 ataletan luzatuko da). Azkenez, 19.35etan, «**Fly-ren abenturak**», momentuko marrazki bizidun telesailik arrakastatsuenaren sortzaileak, Akira Torimayak,

egin duena (46 atalekoa).

● Astelehenean ere, 21.10etan, «**Clown Club**», umorezko saioa estreinatuko da, munduko clown edo pailazoak ikusteko aukera ekarriko diguna.

● «**Bi eta bat**» telesaila, astelehenetik ostiralera izango da, 19.00etan. Larunbatean, uztailaren 3an, 18.05etan hasita, «**Bertan zoro**», umorezko esketx mutuak errepikatuko dira.

● Hasier Etxeberriak zuzendu eta aurkeztuko duen «**Beti eskamak kentzen**» programak, asteartean, ekainaren 29an, irekiko ditu begiak, 23.00etan. Elkarrizketak eta bideo esketxak tartekatuko ditu.

Hasier Etxeberriak zuzendu eta aurkeztuko du «**Beti eskamak kentzen**» astearte gaueko programa, jendearentzat interesa duten gaiak elkarrizketen bitartez jorratuko dituena.

LARUNBATAK 3,

18.35etan, ZINEA: «VENUSEN

LILURA». ZUZENDARIA:

WILLIAM A. SEITER.

ANTZEZLEAK: AVA GARDNER,

ROBERT WALKER, DICK

HAYNES ETA TOM CONWAY.

FANTASIAZKO komedia honek, Venus jainkosaren estatua batekin maitemintzen den gizonaren istorioa kontatzen digu. Bere ametsik handiena, Venus emakume bihurtzea, gauzatzeko

moduko maitasuna izango da berea.

Zinemagintzaren munduan fantasiak mugarik ez baitu, harrizko jainkoarekin hasi eta haragizko Ava Gardner-en besotan bukatuko du Robert Walker antzezle nagusiak. Komedia atsegingarria, zerua eta lurra hari mehe batez lotzen ditu, gero, berriro, hausteko (nor bere lekuan jarritz). Baina, Venusen irudirik bizienez jabetu eta gero ■

●EKAINAK 30,

21.10ETAN, ZINE GAUA :

«LEIZE ZULOA». ZUZENDARIA:

PETER YATES. ANTZEZLEAK:

ROBERT SHAW,

JACKELINE BISSET ETA

NICK NOLTE.

MAITALE bikotea Bermuda aldean burutzen ari den droga bilaketa batean nahastuko dute. Batetik polizia atzetik, eta bestetik, droga sairean sartuta daudenak, oporraldi lasaia izan behar zuena arrisku egoera larria bilakatuko zaie ■

●UZTAILAK 3, 23.15ETAN,

GAUEKO PELIKULA:

«UDAKO KONTUAK».

ZUZENDARIA: MAURO

BOLOGNINI. ANTZEZLEAK:

ALBERTO SORDI, UGO

TOGNAZI, PAOLO VILLAGGIO.

OPORRAK gai nagusia dirrela udako hiru istorio ezberdin kontatzen zaizkigu, modu umoretsuan (izan ere, irri eta aja aritzeko moduko filmea dugu honakoa), Italiako hainbat antzezle ospetsu eta arrakastatsuren eskutik ■

Imanol Agirre: «Clownen belaunaldi berriaren umorea biltzen saiatu gara»

Ezaguna dugu Imanol Agirre euskal kulturaren barnean, sustatzaile moduan. Antzerki munduan oso aritua, Maskaradarekin zenbait saio egin, Lekeitioko «Gastibeltzaren karabinak» muntaiako arduraduna eta egilea izan zen. Horretaz gain, telebistan ere aritua da. Oraingoan, «Clown Club» programa saila antolatu du ETBrentzat.

ARGIA. Nola sortu zen «Clown Club» proiektua?

IMANOL AGIRRE. Orain hiru urte, ETBn «Ikusmiran» saiorako lanean aritu nintzen, antzerkiaren berri emanez. Orduan Euskal Herriko clownei buruz monografikoa egin eta orduz geroztik izan nuen buruan horrelako sail bat antolatzeko asmoa. Telebistari proposamena egin eta onartu egin zuen.

A. Zein motatako klownek parte hartuko dute?

I.A. Clownen belaunaldi berriaren umorea biltzen saiatu gara, egungo joera berriak islatzen. Umora saio honetan nazioarteko clown onenak bildu ditugu, EEBBetakoak, Belgikakoak, Holandakoak, Kataluniakoak eta Euskal Herrikoak. Porpol izango da gure ordezkaria. Goi mailakoak dira, mundu osoan dauden onenak. Horien artean, aipagarriak: Avner The Eccentric eta Jango Edwards estatubatuarrek, Les Fou-

nambules belgikarrak, John Lee ingelesa, I A Tal kataluniarra, eta abar.

A. Zein umore mota erakutsiko digute?

I.A. Hitzik gabeko umorea izango da, ulergarria izateko; beraz, gorputza eta irudimenaren bidezko hizkuntza lantzen dute. Era guztietakoak daude: berrizaleak, familia zaharrekoak, eszentriko edo xeblebre dei ditza-kegunak. Ez da ohizko umorea, iradakorra, estrabagantea baizik; baina, era berean, helduek zein haurrek ulertu ahal izango dutena.

A. Saioa nola dago tajaturik?

I.A. Hamahiru saio izango dira, eta dagoeneko grabaturik daude Miramongo estudioetan. Ordu erdi iraungo dute eta saio bakoitzean lau clownek parte hartuko dute. Bakoitzari launa esketx grabatu dizkiogu eta nahasturik emango ditugu. Saioa, berez, berezia izango da, ez baita aurkezlerik ez hitzik izango, eta telebista batean horrelakorik egitea oso arriskutsua izan daiteke. Aurkezpenak egiteko kalera atera ditugu eta euren alde humanoa erakutsi dute, han ere umorea eginez.

A. Noiz hasiko dira telebistaz emititzen?

I.A. Ekainaren 28an pantailaratuko dugu lehenengoa, «Bi eta Bat» saioaren ordezkioa izango da eta igande arratsaldean errepikapena emango da.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Transmititzen

GAUR egun telebistak lortu duen garrantziaz, gizartearen lehenengo boterea dela kontsidera daiteke. Botere hau, transmititzeko ahalmenetik dator kio telebistari, beste gauza batzuen artean baloreak gizarteatzeko tresna delako: poetaera, biziera eta jarrerareduak helerazten ditu. ETBren kasuan, gainera, Euskal Herriko identitate kulturala zabaltzeko bitartekoa ere bada.

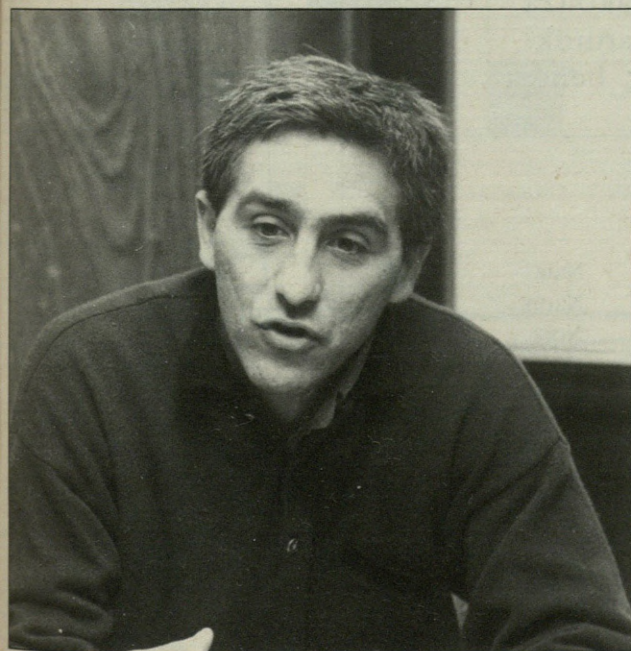
Baloreei dagokienez, momentu honetan (eta gehiago etorkizunean) nagusitzen ari diren baloreak diruzalatasuna, indibidualismoa eta materialismoa dira, besteak beste. Komunikabideek (baita ETBk ere) balore hauek gizartetik jaso eta gizartearen isladata egiten dituzte.

Euskal Herriko identitate kulturalaz ari garelarik, ezin dugu ukatu gaur egun Telebistak, Estatuko beste telebistek jarraitzen dituzten eskema berak erabiltzen dituela produzitzera-koan.

«Txokolatex», «Ganbaran bai», «Ikilimikiliklip», «Flemingo berria» eta beste zenbait programak beste telebista batzuetan emandako programak gogorazten dizkigute. Beste alde batetik, atzerriko produktu asko ere sartzen dira: hegoamerikar eta iparramerikar telesail eta filmeak, marrazki bizi-dun japoniarrak... Batzuek urrutiegi geratzen zaizkio gure kulturari.

Telebista, baloreen eta identitate kulturalen islapen argiena izan daiteke. Kritikoak askotan ez gara konturatzen telebistaren edukinak kritikatzeko ditugunean gure gizartea bera ere kritikatzeko dugula.

FERNANDO VILLAR

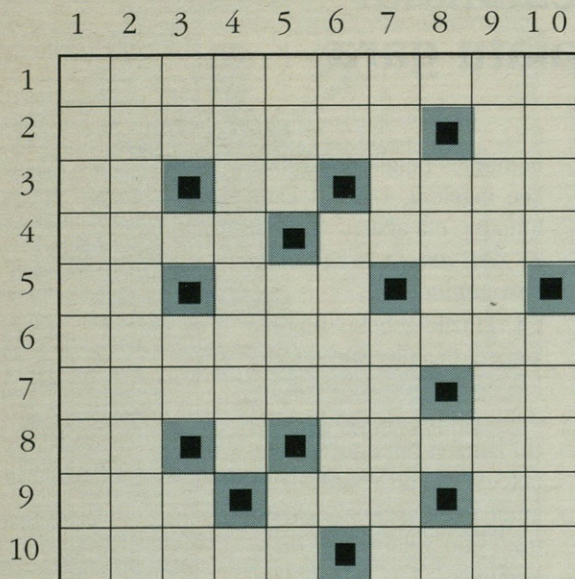

Imanol Agirreraren ardurapeko saioak clownen «hizkuntza» berriaren testigantza bildu nahi izan du, eta horretarako mundu zabaleko goi mailako hamahiru artista bildu ditu.

RITXI LIZARTZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Euskal Herria nozitzen ari den gaitz larrienetakoa. 2.- Trufak. Kontsonante bikoitza. 3.- Zamorako ibilgailuetan. Helioa. Barazki mota. 4.- Euskal abedean ez dugun hizkia. Irungo auzoa. 5.- Naizen hau. Norat atzizkia. Zaren hori. 6.- Konposizioak sortu eta bakarrik kantatzen dituen. 7.- Erasotua. Kontsonante bikoitza. 8.- Kontsonante bikoitza. Uranioa. Tarte. 9.- Joan den urtean. Ukapen. Interjekzioa. 10.- Huts. Libra.

GOITIK BEHERA: 1.- Lohikeria. 2.- Mairuak. 3.- Nafarroako ibilgailuetan. Bokala. Sodioa. Azken eta lehena. 4.- Giharre asko dituen. Tona. 5.- Emakume izena. Erakunde parafaxista. United States. 6.- Baldintzetan. Itsas arrainak. 7.- Eutsi. Arto irinezko opila. 8.- Azkenekoa. Segada. 500. Sufrea. 9.- Irakurtzen dutenak. 10.- Ez emea. Enara.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Apezpiku
Irakurle
Izukaitez
Kausitua

7 letra

Abarrak
Amatatu
Lizunak
Loteria

4 letra

Atal
Bago
Beta
Eako
Emea
Gaia
Igaz
Ilar
Kaka
Katu
Laia
Lain

Naiz
Naun
Noiz
Ogia
Onil
Oria
Pare
Zaku
amaZ
Zeru
Ziba
Zuka

2 letra

Aa
Ak
Gu
Ks
Me
Pa
Ra
Tt

3 letra

Art
Gar
Naz
Rat

Zorioneko akordioaren zain

EGUNEROKO *eta azaleko errealitate pertzeptiblea:* Zalakain, Azkargorta, Herrero... eta beste sei irakasle kanporatuak, 'despedituak' (hitz berezia hauxe), Fakultateko pasilueta zehar ibiltzen dira, euren despatxuetan egon eta lan egiten dute, baita klaseak eman eta tutoretzak egin ikasleei ere. Kanpotik norbait etorriko balitz, ez luke bederatzi horien eta beste edozein irakasleren arteko bereizketa egiten jakingo. *Azpi-ko errealitate ez pertzeptiblea eta normatiboa:* bederatzi irakasle horiek ez dute kontraturik, ez dute 'paperik' klaseak eman ahal izateko, UPV-EHUko errektoregoko bulego batean ez baitago eurek sinatutako kontratu administratiboa, sinatu ez dutelako, jakina.

ERREALITATE hauek begi aurrean jarrita, batek bere bu-ruari galdera egin diezaioke: kontratu administratiboa sinatu duten ehundaka irakasleren eta sinatu ez duten bederatzi hauen artean ez bada azaleko alderik ikusten, zergatik eta zertarako horrenbeste saltsa, kezka eta borroka. Beno... konparazioak bakanka eginez ez dira diferentziak ikusiko, baina multzoari begiratuz, 'multzoaren/taldearen' kontzeptuan sartzen garenean ezaugarri berezi eta bereak hartzen ditu multzoak. Unibertsitateko multzo batean, eta in-

IÑAKI ZABALETA URKIOLA

EHUko Kazetaritza departamenduko zuzendaria

dartsuenaren ezaugarri nagusiak bi dira, *Espainia eta funtzionaritz*a (eta honen sokatik datozen unibertsitate ierarkiak, katedrak, diruak, harremanak, ospeak eta abar). Bederatzi irakasle hauenak, berriz, nere ustez, *Euskal Herria eta espainiar-funtzionariak-ez-izatea* dira. Tartean, ehundaka irakasle dago, arrazoi desberdinengatik ez lehen multzoan ez bigarrenengan ongi kabitzen ez direnak. Abertzale edo euskaltzale izanik ere ez zaie/zaigu gehiegi axola zernolako 'papera' daukagun sinatuta errektoregoko bulegoko kajoi batean, edo nongo funtzionariak garen, baldin eta zientziaren eta unibertsitate izpiritu tolerante, demokratiko eta etikoa oinarrituz euskararen, Euskal Herriaren eta gizartearen alde zientzia eta lana egin badezakegu. Baina, truke berean ere, ez zaigu

axola eta errespetatu eta lagundu egiten diegu, gure arteko bederatzi hauek, gure izpiritu berarekin, ez badute funtzionari izan nahi. Beraz, alde honetatik eztabaida luzeak izan eta balorazio subjektibo desberdinak atera ditzakegu. Konponbide legala aurkitu behar dugu.

KONPONBIDE legala jadanik aurkitu, sinatu eta prest daukate errektoreak eta bederatzi hauek. Zergatik ez da gauzatzen? Gobernu Batzordearen boto onespina falta baita (eta ahopeka esan dezadan tristetgarri izan zaidala nere begien bistan ikustea nola Pello Salaburu irakasle, euskara errektore orde eta euskaltzaleak akordioaren kontrako botoa ematen zuen). Hala eta guztiz ere, itxaropentsua naiz laster konponduko dela arazoa, Gobernu Batzordeak onespina emango diola akordioari eta bederatzi irakasle hauek 'paper' bat sinatuko dutela, eta kontratu hori errektoregoko bulegoko kajoi batean sartuko dutela, eta denok ahaztu egingo dugula zer kristo dakarren kontratu horrek.

Orduan zer gertatuko da? Euskal Herriko Unibertsitatean tolerantzia eta autonomia handiagoa izango dugula, diskriminazio ideologikoa txikiagoa izango dela, eta akaso, irakasleak kontratatzeke era berriak sortzeko lehen pausoak eman direla.

F.M. 103.0

1992an

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebistakate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudarik gabe: bai entzulego alde-tik eta bai jendearen partaidetzagatik.

Oraindik badago zerginik, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE

68ak 25 urte

68-AREN ONDORIOAK

Mundua lekuko

Mundu mailan 68ak ondorengo urteak zuzpertz bazituen, Euskal Herrian ere urte haiek erabakiorrak izan ziren. Txabiren heriotzak oso sakonean astindu zuen gizartea, baina batez ere euskal gazteria, arazo politiko bategatik hildako bat izateak lehenbiziz ukitzen baitzuen. Gazteria hori izan zen 60ko hamarkadaren protagonista eta horrela jarraituko zuen baita 70eko lehenbiziko urteetan ere.

Epe laburrera eta gainetik begiratuta, 1968ko ondoriorik nabarmenena errepresioaren aurkako herri oso baten oldartzea izan zen, gazteria aurrean. Azpitik begiratzean, oster, hantxe ageri ziren mahaiaren oin desberdinak, denboraren abiadaz bat gero eta desberdintasun handiagoekin gainera. Oraindik erdi lo, baina iratzartzen ari zen: EAJtik hasi, ETAko barne desberdintasunekin jarraitu eta Espainiako Alderdi Komunistaraino (PCE) iritsiz, besteak beste.

Alabaina, guztiak bat frankismoaren errepresioaren aurrean. 1970eko abenduan hasitako Burgoseko Auzia izan zen horren gertakizunik adierazgarriena. V. eta VI. biltzarren arteko banaketa nagusi zen ETAn, EAJk ezin zuen bere gazteria kontrolatu, PCE langile frontean eta estatu mailako bo-

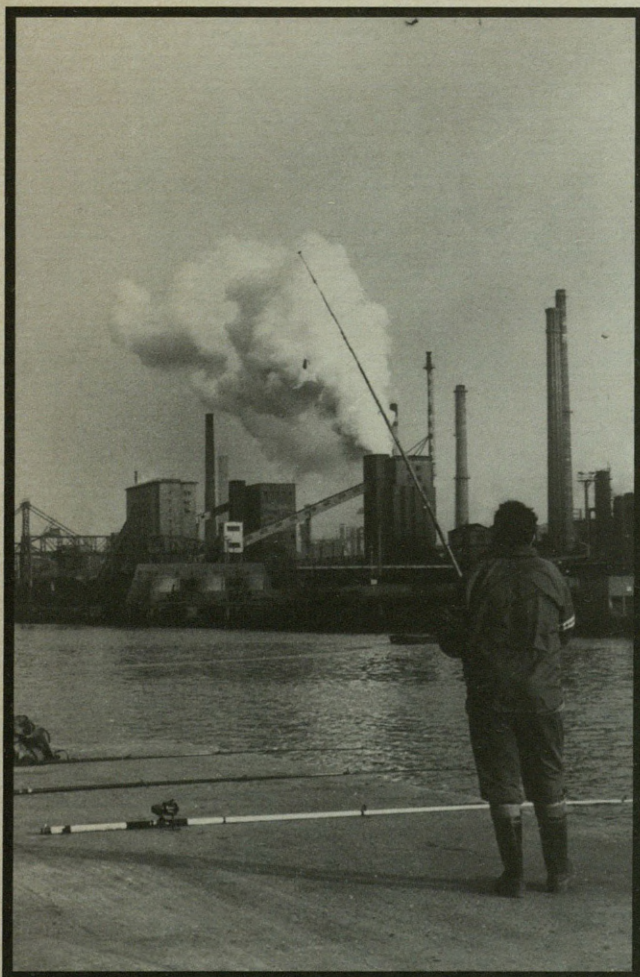
rrokan erabat murgilduta... Baina Burgoseko Auziaren aurrean erantzuna bat zen, nahiz eta EAJk lasaitasunera deitu eta beste indar askok, ETA tartean, etengabeko mobilizaziora. Erradikalizazioak euskal gizarte osoa astindu zuen. Erretereria, Arrasate, Hernani, Eibar eta Euskal Herri osoan izandako erantzuna horren lekuko.

Baina ez zen Euskal Herri mailakoa bakarrik, epaiketa Estatu mailako frankismoaren aurkako indar guztien topagune bihurtu zen. Areago, Burgoseko Auzia nazio arazoaren lehenbiziko bozgorailu indartsua bihurtu zen. Euskal arazoaren zabaltzeaz gain, elkartasun

ahotsak ere ugariak izan ziren. Epaiketa baino egun batzuk lehenago Parisen burututako 10.000 pertsonaren manifestaldia lekuko. Edota Jean Paul Sartre filosofo frantziarrak idatzitakoak: *«Euskadik, Espainiak duela gutxi konkistatutako etnia, zakar errefusatu izan du integrazioa»*, edota *«guri, frantziarroi, nabiz eta ez gura jakobinoen oinordeko garenoi, alderdi iraultzaile batek gidatutako herri berroiko batek, beste sozialismo bat ikustarazi digu, zebatz eta dezentralizatzailea»*.

Epaiketa honek jadanik etsai garrantzitsuena zein zen ikustarazi zion frankismoari: *separatismoa*, eta

Burgoseko epaiketa 1970eko abenduaren 13an hasi zen. ETAn aurka frankismoak antolatutako epaiketa erraldoia zen, eta erakunde armatuaren aurkako zigor erakusgarri moduan erabili gura izan zuen. Emaitzak, oster, ez zitzaizkion onak atera. ETAk bereziki, baina oro har euskal politikagintzan ari ziren alderdiek, euskal herriaren egoera eta Francoren erregimena salatzeke erabili baitzuten. Euskal Herriak nazioartera begira ordura arte izandako bozgorailu eraginkorrena izan zen.

Erandio zein Bilbo Handiko ibarrezkerreko leku ugaritan aire kutsadura arazo larriak daude. Ez dira oraingoak baina. Areago, 60ko hamarkadan egungoak baino larriagoak ziren. Baina protestatzea ez zen zilegi eta Erandiok eta inguruneek jasaten zuten ke-kutsaduragatik protestatzen ari zirenean, Poliziak Anton Fernandez eta Jesus Murueta hil zituen, 1969ko urriaren 28an.

Erandioko ke arteko heriotzak

Protestatzea bera arriskutsua zen sasoi hartan. 1969ko urrian Erandion gertatutakoa horren adierazle. Erandion izan ziren Euskal Herriko historiara garaiakidean ekologiaren inguruan gertatutako lehenetariko mobilizazioak. Kutsaduragatik protestatzen ari zen manifestaldi batean, Poliziak balaz larri zauritu zuen Anton Fernandez. Egun batzuk barru hil zen.

Urriaren 28a zen eta

indar guztiarekin saiatu zen bere aurka, nahiz eta frankismoaren bukaera edo bermoldatzea —ikuspegi arabera— gero eta hurbilago ikusten zen. Frankismoaren barnetik aldaketa prestatzen ari zirenek ere eskuak libreago zituzten, Armada eta Poliziaren begiak batez ere 'iparraldean' jarriak zeudelako.

Txabi Etxebarrietaren eta Meliton Manzanasen heriotzen ondorengo errepre-

sioetan bilatu behar dira aurretiko hurbilenak. Epaiak, berez, ETA eta hamarkadan zehar erakunde honek burututakoak epaitu behar zituen, baina ikusi beharra zegoen zer nolako erantzuna jaso zezakeen. Inaki Sarasketa eta Andoni Arrizabalagaren epaiak izan ziren erregimenaren amuak. Sarasketa izan zen heriotzara zigortutako lehen ETako kidea, Arrizabalaga bigarrena. Bi-etan ikusi ahal izan zuen herritarren erantzuna gogorra izan zela. Heriotz zigorrak ez ziren bete, baina bai espetxe zigor oso handiak ezarri.

Mobilizazioek errepresioa bizitzen zuten eta alderantziz. Eta itsaso harrotu horretan ETak atxiloteta zaparrada ugari jaso behar izan zituen. Seguritasun indarrek ETaren sareak erabat suntsitu ez bazituzten ere, buruzagi gehienek erbeste-ala espetxean amaitu zuten.

1968aren abenduan bertan gertatu zen Unai Dorronsoren atxiloteta ikusgarria Arrasaten. Berarekin zegoen Txomin Iturbek alde egitea lortu zuen. Atxiloteta zaparradaren hasiera besterik ez zen. Horietatik esanguratsuenak 1969ko apirilean Mogrovejo herrian eta Bilboko Arte kalean gertatutakoak: Jokin Gorostidi, Itziar Aizpurua, Xabier Larena, Mikel Azurmendi, Mario Onaindia, eta apurka Busgoseko epaietan izango ziren guztiek eta gehiagok espetxean amaitu zuten.

Euskal gizartearen izugarritzko oihartzuna izan zuten atxilotetok, bai talde desberdinek zabaltzen zuten informazioagatik baita frankismoaren bozgorailuei es-

Ekologia

erandiotarrak zein inguruko herritarrek, Erandiok pairatzen zuen kutsaduragatik protestatzeko manifestaldi bat burutzen ari ziren. «Gasa kanpora» zen oihu nagusia, baina bestelako gasak heldu ziren, Poliziarenak, eta haiekin batera balak. 1968an zehar, erandiotarrek eginak zituzten protestaldi ugari kutsaduraz protestatzeko. Antza, frankismoak bazuen kutsaduraz arduratu baino zeregin garrantzitsuagorik, eta denborak aurrera egin ahala erandiotarren arazoak larrituz zihoazen.

Minutuko hamasei bider hartzen dugu arnasa batez beste. 1969ko urriaren 28 hartan Erandion nekez hartu zitekeen arnagarik. Erandio osoa inguruko lantegietako keak erabat kutsatuta zegoen. Ke eta gasen biltzea gertatu zen egun hartan. Gurtxitan ikusi izan zuten horrelakorik. Protestaldiotan hil zituzten poliziek Anton Fernandez eta Jesus Muruaga.

Errepresioak bultzatuta, ETako kide ugarik Ipar Euskal Herrira ihes egin behar izan zuten. Espainiako gobernuak presionatuta, frantses gobernuak hauen aurkako neurriak hartzen hasi zen apurka, konfinamenduak edo lurralde zehatz batzuetan egotearen debekua horien artean. Neurri hauen aurka egiteko, euskal errefuxiatuek zenbait gose greba burutu zituzten 70eko hamarkadaren hasieran. Errefuxiatuek Enbatako partaideen

ker: programazioak ere moztu egiten ziren atxiloteten berri emateko. Militanteen gaztetasunak harritu egiten zuen gizartea, baita hauen ausardiak ere: 1969ko abenduan Xabier Izko de la Iglesia eta Goio Lopez Irasuegi, azken honen emaztea zen Arantxa

laguntza izan zuten hasieratik, eta geroxeago, baita sortu berria zen Anai Artea erakundearena ere. Argazkian, 1970ean egin zuten gose greba batean, errefuxiatuak Baionako katedralerantz abiatuz. Erdian, marradun mantarekin Txomin Iturbe.

Gaztetako argazkiak

Joxe Mari Ostolaza «Xalbardin»

Viva España / alzad los brazos / hijos del pueblo español / que vuelva a resurgir / gloria a la patria / que supo seguir / sobre el azul del mar / y el caminar del Sol.

Hau izaten genuen eguneroko lehen bazka, erroraino sarrarazten zigutena. Berrogeita-marreko hamarkada. Garaiko eskola publikoan, pedagogi aktiboaren adierazpena. Beraz, nekez esan dezakegu handik hamar urtera euskaldunak ginenik, nahiz eta orduantxe, erro-errotik erauzitako ama hizkuntza berreskuratu, horretarako auzoan lehen gaueskola sortuz. Eta amorrarazi horrek bultzatzen gintuen borrokara.

Gizarte haren baloreak hankaz gora saltaraztea eta berriak sortu eta txertatzea zen helburu. Edozerk balio zuen asmo horretan. Dena egiteko zegoen. Gaueskolak, ikastolak, eskola sozialak, lantoki taldeak, koordinadorak, jaiotzak —Olentzeroak geroakoak baitira—, musika taldeak, errepresioaren aurkakoak...

Langile mailan CCOO, ELA, USO... Sindikalgintza. Gu ez ginen sindikalzaleak eta gure antolakuntza propioaren atzetik genbiltzan. Frentea. Ekintzan beti. Autojestioa genuen eredu eta enpresa multinazionalak etsai oinarrikoena.

Euskal burgesia lokarturik zegoen eta ez genuen eza-gutzen erakunde lez. PSOE eta UGT, historikoak ziren. Ez genuen espainolak izan nahi, nahiz eta beste ezer izateko ahalmen gutxiaren jabe ginen.

Kultura ofizialari, oso gazte ginela eman genion bizkarra eta alternatiboak aurkitzeko biderik bilatzen saiatzen ginen.

Liburuak, aldizkariak, zinea, antzerkia, musika, dantza... Gure gureak homologatu nahi genituen eta funtzionarazi. Kantauri itsasoak inguratzen gintuen eta itsasnahasian igeri

Lokatzaz, harria

egiten ikasi behar izan genuen. Eta batzuek trebeki. Bizi erosoari muzin eginez, solidari-tate eta lotsaz borrokari lotutako jendez beteta dago garai hori herri honetan. Hau ez zen Pariseko unibertsitatea. Horimindutako herrialde berdea zen. Metroz metro, berdetzen zihoan berde hau. Eta horizontaleak atzeraka. Erne, adi, baina atzeraka.

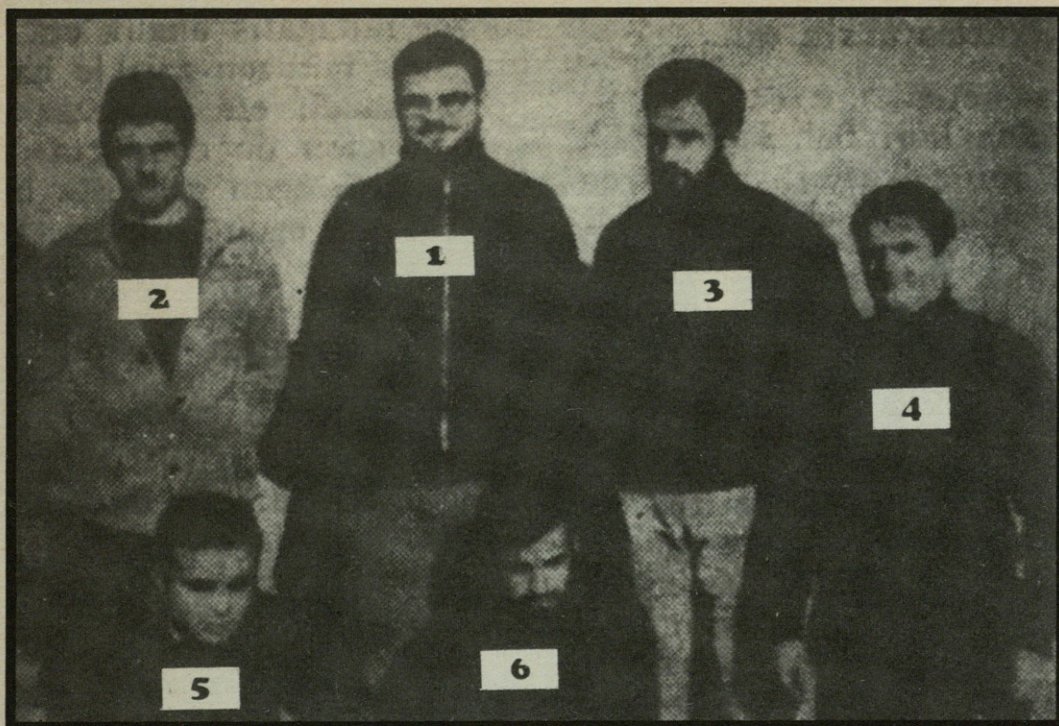
Bainan lokarturik zeudenak esnatu ziren eta atzarri, eta historikoak agertu herrialde berdea horizontitzeko asmoz.

Orain heuren homologatzen dute guztia, subentzioak direla medio. Horizontaleen homologazio bila ikusten dut jendea. Segur-tasun bila. Norberaren segurtasun bila. Eta

hemen kapitalak ematen du segurtasun hori. Nekez dakit bereizten kapitala eta Estatua, pribatua eta publikoa, kapitalarena eta estatuarena. Estatuari, enpresa multinazionalaren antza hartzen diot, agintariek internazional mailako antolakuntza baitute.

Bestalde, bezero gatibuz bizi denez, diru sarrerak segurtaturik dauzka. Ez du bere produktorik saldu behar eta ematen dituen zerbitzuak konpetentziarik gabeak dira. Beraz, enpresa zorgabea, bezeroak baitira zordunak. Eta agintariak aldatzen badira, langileek arazo gutxi, lehen bezain eroso jarraituko baitute. Zergatik deitu funtzionari eta ez langile? Langile ez deitzearen zergatia garbi daukat, baina funtzionari funtzionatzen ez duenari? Kultura homologatu subentzionatuaren ezaugarria omen. Hala dio behintzat gure lagun Pantxoak, eta hau herrialde berdearen aldekoa dugu.

Mediterraneoak inguratu gaitzan ahaleginetan dabilte eta guk ez jakin itsasbarean igeri egiten eta herrialde horituan bizitzen. Gure kaltetan noski, omen.

bota zuen bere burua. Mundura laster zabalduko zen ekintza harekin Gernikako suareman gura izan ziola diktadoreari.

Politikaren mugimenduak.-

Azaletik so eginez gero, orduko Euskal Herriak bizitasun eta indar izugarria ageri bazuen, barne mailako begiradak ez zuen gutxiago eskaintzen. Errepresioaren eraginez, ETArekin V. Biltzar Nagusiko buruzagiz-

tzaren parterik handienak Ipar Euskal Herriko bidea hartua zuen. Barne mailako koadroak ere erortzen ari ziren, eta ordura arte buruzagitza lanetan ibili gabeko

Arruti Iruñeko espetxetik ateratzera joan zirenean atxilotu zituen poliziak, espetxe barruan.

ETAK garai gogorrek bizi zituen baina, noizean behin, indarrak bazuela erakusten zuen. 1969ko abenduan Basauriko espetxean izandako ihesak hori erakutsi zuen bederen. Ustez goi mailako segurtasun espetxea zenak ETako 10 kide alde egiten ikusi zituen.

Hartu hemendik, eman handik. Horiek ziren frankismoa eta euskal gizartearen arteko hartu-emanak. Urte haietan sinbologiaz beteriko gertakizun ugari izan ziren. 1969ko urtarrian, esaterako, urtarilaren 19ko gauean, Donostiako Konstituzio Plazan Polizia Armatuaren *jeep* bat besterik ez zen: donostiarrek San Sebastian gaueko tanborradarik ez egitea erabaki zuten salbuespen egoera salatuz. 1970eko udan Francok samur pasatuko ez zuen ezustekoa bizi izan zuen. Jadanik ezaguna zen Joseba Elsegik, Anoetako pilotalekuko galeria batetik eta gorputza sutan, Francoren oinetara

Burgoseko Auziak eraginda, erradikalizazioak euskal gizarte osoa astindu zuen

militanteek hartu zituzten ETaren gidaritzaren hariak.

Pariseko gertakizunek eta Txinan Maok martxan jarritako iraultza kulturalaren hotsak indarrez eragin zuten talde honetan. ETaren ekimenak gero eta garrantzi handiagoa ematen zion langile mugimenduari, beti ere marxismo-leninismoa oinarri ideologiko funtsezkotzat hartuz. Hauek 1970eko abuztuan Iparraldean deitutako VI. Biltzarrean egin zuten topo V. Biltzarreko 'kolonialistekin' eta 'miliekin' (Etxabe, Madariaga, Krutwig...). Azken bi

Goiko argazkian, Burgoseko Auzian heriotz zigorra jaso zutenetako lau: Mario Onaindia (1), Xabier Larena (2), Xabier Izko (4) eta Jokin Gorostidi (5). Beste biak Autxan Karrera (3) eta Josu Abrisketa (6) dira. Epaitutakoak guztira 16 ziren eta epaimahai militarrek seiri bederatzi heriotz zigor jarri zizkien, eta epaitutako guztientzat 519 urteko espetxe zigorra. Honakoak ziren gainerako epaituak: Eduardo Uriarte (heriotz zigorra), J.M. Dorronsoro (heriotz zigorra), Enrike Gesalaga, Juan Etxabe, Victor Arana, Goio Lopez Irasuegi, Jone Dorronsoro, Itziar Aizpurua, Arantza Arruti eta Julen Kalzada. Beheko argazkian, abokatuak epaiketako gorabehera buruz berrikeretan.

Irabazi eta galtzeaz

Dudarik gabe, Hego Euskal Herrian eta Estatu Espāñolan gertatzen ari ziren barne aldakuntzek determinatu zituzten ETaren Bostgarren Biltzar Nagusian egin ziren aukera ideologiko eta estrategikoak. Inork ez du ukatuko nazioarteko egoeraz geneukan ikuspegiak ere garrantzia izan zuela, baina inongo modelo kanpotiarraren imitazioa ez zela egin argia da.

Nekez esan daiteke militante guztiek ikuspegi bera zutela. Baina Biltzarrean nagusi bihurtu zen tendentzia abertzale, iraultzaile eta marxistak puntu hauek bereganatu zituen:

— Iraultza sozialista garaile izan zela leku askotan, eta oraindik ere garaile izanzen zela. Errusiako Iraultza erreferentzia historiko nagusia zen; geroztik izandako esperientzia desberdinek aberastu zuten borroka legeen ezagutza eta horien ezagutzeko oso izpiritu irekia zen. ETA, beraz, bere oinarri abertzalea galdu gabe, mundu osoan zehar, eta bereziki metropoli industrialetan, aintzina zebilen iraultza proletarioaren partaidea zen.

— Komunismo sobietarrari buruz ez zen jarrera finkorik. Garaituz gero iraultza zer bilakatuko zen premiazko gaia zen, baina askok ez zuten eztabaida honetan interes handirik. Askorentzat Txinan eta Kuban izandako esperientziek Sobiet Batasunaren kritika gogorra ekarri zuten, erreformismoan erroia zela forogatuz; ikuspegi nagusia, oraindik ere, boterea hartu baino lehenagoko aldiari zegokion. Gutxi, nere ustez, ikusten zuen Sobiet Batasunaren sistema eredu garri. 1968ko bi gertakari nagusiek, Parisekoa eta Txekosloveniaren inbasioa, batzuegan piztu zituzten SESB kritikatzeko gogoia, maoismoaren eragina areagotu zuten eta, nere kasuan, bederen,

jarrera libertarioaren beharra ikusgarazi. Baina ez dut uste barneko militanteengan gauza handia egin zutenik, hemengo erritmoa dagoeneko bere kasa ibiltzen bait zen, bizi bizia.

— Askatasun nazionala lortu zuten herrien eragina nabaria izan zen. Hasieran, edukin sozialista ez zuten ereduak izan zuten munta ETAn: Irlanda, Israel... Algeriarekin eta gero Kubarekin edukin sozialista eta antiimperialista nagusitu zen Bostgarren Biltzar Nagusian. Herri kolonial eta dependienteen askapen nazionala historiaren zentzuan zela bistan zen.

Laburtzeko, zera esango genuke: Euskadi askatzeko borroka ikusten zen askatasun nazionala eta iraultza soziala lotzen ziren korapiloan bertan kokatua, Mendebaldeko Europan, gizarte desarrollatu batean. Iraultza proletarioa eta independentzia nazionala elkarrekin ziren, baina, argien ustez, oinarritzko abertzaletasunari sozialismoak ematen zion bere edukin nagusia. Eta borroka horrek garaile ateratzeko posibilitate guziak zituen, ez era mekaniko batez, baina bai militanteen emankortasunaz eta bide egokiak aurkitzeko gauza bagina: independentzia antiimperialistak lortzen ari ziren, proletariadoaren indarrak handiak ziren eta (kritika guzien gainetik) bloke sozialista azkar eta hedakorra zen, sistema kapitalistaren kontrapisu.

Urteak pasa dira. Egoera internazionala arrunt bestea da. Bloke sozialistak galdu ditu indarra eta itzala, alderdi eta sindikato proletarioak behe behean daude gure metropoliaren, eta kolonia askatuen edukin iraultzaile-sozialista desagertua edo galduta da.

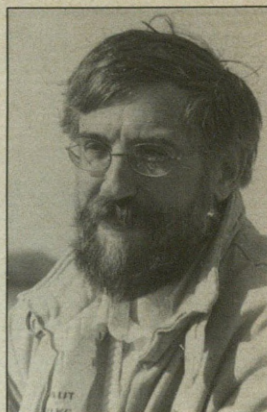
Zer esan nahi du honek? Oker ari ginela? Esan dezadan garaipen politikoak ez duela beti justiziaren

garaipena ekartzen.

Inork pentsatzen badu politika dela boterearen egoteko edozer egitea, ideia etiko eta sentimendu humanista guztien gainetik, hark esango du Etxebarrietaren belaunaldia oker zebilela. Baina nik ezagutu nituen militanteen jarrera ez zen oraingo zorri berpiztuen zinizismo merkea. Politikan sartzen zen askatasuna lortzeko, askatasun nazionala eta jendearen askatasuna; printzipio horiek gauzatzeko egiten ziren analisiak, baita egoera internazionalarena ere. Eta alor honetan iraultza komunista eta antikolonialista ez zen soilki urte haietako errealitate bat; gehiago zen: printzipio etiko, humanista eta beraz, beren zentzu noblean, politiko horien arabera garaipenaraino eramaten ahal gintuen estrategia orokorra zen. Eta gauza handia da ikustea nola nazionalismotik etorritakoek onartu genuen edukin internazionalista iraultzailea, honek ematen diolako nazionalismoari berekoikeria gaintzeko beharrezkoa zaion humanismoa.

Gero, egia esan, historiaren zentzuan ginela pentsatzen genuen eta historiak ez du zentzu handirik. Irabazteko esperantza hurbilek porrot egin dute. Baina oinarritzko printzipio etiko, filosofiko, humanistek zutik dirauteno, gaur erresistentzian eta bihar ofentsiban jarraitzeko gaitasuna atxiki dugu.

Ez dugu beraz, borroka handian garaitu, nahi genuen Euskadi independente eta komunista eraiki ez dugulako; ez dugu ere bertako boteretsuen inguruko liskar mehean irabazi, hemengo boterearen partaideak ez garelako. Baina, egia esan, eta ez naiz bakar: hobe nahi dut Txabi Etxebarriarekin galtzaile izan Felipe-Aznarrekin irabazle izatea baino.

Emilio Lope Adan «Belitza»

Black power-a Mexikon

Horren nahastua iragan zen urte hartan Olinpiadak izan ziren Mexikon. Beldur handia zegoen Mexiko hiriburuaren altuerak (2.240 m) kirolariengan izan zezakeen eraginaz, baina azkenean hauen birikek ez zuten inolako arazorik izan. Alderantziz, badirudi mesede eta guzti egin ziela, mundu mailako 29 marka berri lortu baitziren eta

Tommie Smith eta John Carlos
EEBBetako korrikalariak, Pantera Beltzen sinboloa zen eskularru beltza altxatu zuten.

ARGIAren leihotik

beste 29 olinpikoak.

Urriaren 12tik 27ra arte iragandako Olinpiada hauen atarian, ordea, Mexikok ere bizi izan zuen ikasle eta agintariek mundu mailan bide zuten 'gerraren' bere kapitulua. Urriaren 2an Mexiko hiriburuan Armadak 20 ikasle hil, 75 zauritu eta 400etik gora atxilotu zituen.

Ez, 68ko Olinpiadak ez ziren munduan gertatzen ari zenaz salbu geratzen. Esaterako, arrazakeria arrazoiak medio, Hego Afrikari ez zitzaion parte hartzen utzi. Baina keinu esanguratsuen, Estatu Batuetako kirolari beltzen eskutik etorri zen. Atletismoko 200 metroko lasterketan, lehena eta hirugarrena izandako Tommie Smith eta John Carlos estatubatuarren keinuak laster harpatu zituzten argazkilariek. Podiumera igotzean, EEBBetako banderari bizkarrara eman eta *black power*-arekin adostasuna agertuz, Pantera Beltzen sinboloa zen eskularru beltza altxatu zuten.

B e r r i b i x i - b i x i a k

■ Gure Urtain morroskoa garaille erten da Paris-en. Au zun bere lenengo profesional-saiaketa. Ta egia esateko, euskaldunen uste ta desioak nai baino hobetogo utzi ditu Arruako mutillak. Uz-kudun aundiaren oinari Urtainek jarraipen ederra emango ote dion susmoa degu... Gora, Urtain!

■ Ego-Afrika'ko gobernuak ez zuen bere lurretan Telebistarik jarri nai; ezta bere mendekoei ori bere etxetan ikusteko tramankulorik onartu nai ere. Telebistarako lanak, geienak Ipar-Ameriketara eta Breña Aundian erosi, bearko omen-lirake, ta orratx... orlik Ego-Afrikako izkuntza ta jakintzak kalte izango omen-luke.

■ Irun'go Aiuntamentuak, euskera aur eskoletan erakustea, lenbailen erabakitzeko zeregina dala erabaki du Urrileko 8'garrenean. Au izan zan 300 laguni eman zitzaion erantzuna. Auek eske orria denak izenpetuta bialdua zuten.

talde hauek ez zuten onartzen ez Biltzarra ez ETako Hegoaldeko zuzendaritzak zeraman bide *«españolista»*. Besteek, ordea, lehenengo jarrera nazionalistaburgestzat jotzen zuten, eta

**ETAk garai
gogorak bizi
zituen baina,
noizean behin,
indarrik
bazuela
erakusten zuten**

borroka armatuari, masa borrokaren alde, indarra kentzeko joera agerian uzten zuten.

Mugimendu guzti horrekin batera, zenbait indar abertzale, ('mili' zein 'kolonialistak' barne) Fronte Nazional bat egituratzen saiatu ziren. Enbata, ETako sektore biak —VI.ekoak 'bidali egin zituzten' edo 'joan egin ziren' azkenean—, EAJ, ELA-Berri, eta Anai Artea moduko erakundeak parte hartu zuten zenbait bilertan, baina EAJk laster egin zuen alde. Anai Artearen sorreran funtseko zeregina izan zuen Telesforo Monzon izan zen bultzagileetako bat. Bilera eta saltsa-maltsa ugariren ondoren, azkenean ez zen ezer argi atera eta bakoitzak bere bideari jarraitu zion.

EAJ bi uretan murgildurik. EAJ ere, errepresioak eragindako erradikalizazioa eta frankismoaren amaierak deitutako zuhurtasunaren arteko uretan ibili zen urte haietan. EGI

izan zen, be- harbada, ho- rren erakuslerik garbiena. 1969ko Aberri Egunean Jo- kin Artajo eta Alberto Azur- mendi, EGIko militanteak, zerabilten le- hergailuaren ez- tandaren ondorioz hil zi- ren. Gazteek, ETaren eragi- nez batez ere, bide bat nahi zuten; nagusiek beste bat. Ondorengo urteetan, 1971- 1972, EGI-Batasunak (EGI- ko banaketa) ETarekin bat egin zuen. Jeltzaleen le- rroetan, bitartean, EAJren frankismoaren bukaerako azken urteak eta Francoren heriotzaren ondorengoak bideratuko zituzten gizon taldea ageri zen, guztiak Juan Ajuriagerraren gidari- tzapean: Xabier Azalluz, Xabin Zubiri, Luis Mari Re- tolaza...

Espetxeratuen eta errefuxiatuen multzoaren

ugalketa. - Mugimendu guz- ti hauekin batera, segurtas- un indarrek euren lanean jarraitzen zuten. Espetxeak euskal militantez betetzen hasi ziren eta errefuxiatuen multzoa ere gero eta han- diagoa zen. Halaber, gero eta handiagoa zen Estatu frantziar eta espainiarraren arteko kolaborazioa. Frantses gobernuak konfina- menduen politikari ekin zion eta, Enbataren elkarta- sunarekin, errefuxiatuek lehenbiziko gose grebei.

Burgoseko Auzian, bes- talde, Armada espainiarrak bederatzi heriotz zigor ezarri zizkien epaitutako seiri, eta 519 urteko espetxe zigorak epaitutako 16 laguneko tal- dearentzat. Heriotz zigorak ez ziren, ordea, bete eta frankismoaren izaera oso agerian azaldu zen mun- duaren aurrean ■

Urtarrilak 10. Madrileko Ekonomia Fakultatea itxi zuten eta, zigor bezala, bertako 7.000 ikasle matrikula gabe utzi zituzten.

❖ Estatu Batuetako Surveyor programaren azken zunda ilargira heldu zen.

Urtarrilak 30. Espainiako printzeen lehen semea, Felipe Borbon, jaio zen.

Otsaila. Vietnameko Askapen Naziona- leko Fronteak iparramerikarren aurkako *The*t erasoaren ondorioz, Hegoaldeko Vietnameko hainbat hiri eta herri eskuratu zituen.

Otsailak 24. Estatu Batuetako Arma- dak Ipar Vietnamen lehenengo bonbaketa burutu zuen, Hanoi.

Otsailak 26. Estatu Batuetako Defen- tsa idazkariak bonba atomikoen abioi ga- rraioa atzera bota zuen.

Martxoak 5. Txekoslovakian estatu- buru eta alderdi komunistaren buruaren arteko funtzioak banatu ziren. Alexandre Dubcek-ek Antonin Novotny Errepubli- kako lehendakaria ordezkatu zuen Alder- di Komunistaren idazkaritza nagusian.

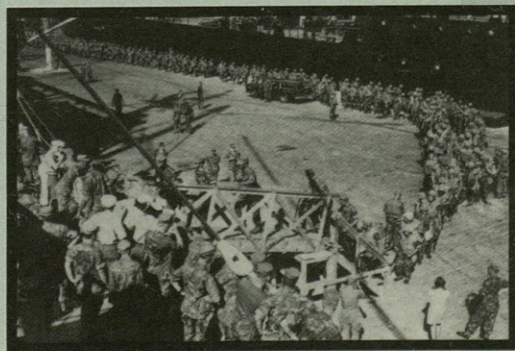
Martxoak 27. Yuri Gagarin sobieta- rra, espaziora heldu zen lehenbiziko gi- zakumea, abioi istripu batean hil zen.

Martxoak 31. EEBB-eko lehendaka- riak, Lyndon Johnson-ek, ez zela berriro hauteskundeetara aurkeztuko argitu zuen. Telebista medio, Johnsonek Vietna- meko gerra amaitzeko lehenengo pau- soak eman zituen.

Apirilak 4. Martin Luther King hil zu- ten Memphisen (Tennessee).

❖ Brasileko ikasle eta Poliziaren arteko borroka Rio de Janeiroko kaleetan.

Apirilak 6. Pierre Trudeau, «Quebe- ceko banatze nahiekin bukatzeko gai den gizona», Kanadako lehen ministro auke- ratu zuten.

Estatubatuarrek, II. Mundu Gerran jaurti ziren baino bonba tona gehiago bota zituzten Vietnamen.

Apirilak 8. Poloniako protesta mugimenduak erreprimitu ziren.

Apirilak 15. Alexandre Dubcek-ek eta Txekoslovakiako lehendakari berriak, Oldrih Cernik-ek, programa politiko berria aurkeztu zuten. Eskubide indibidua- len berreskurapena ospatzeko, herrita- rrek kaleak hartu zituzten.

Maiatzak 1. Langile eta ikasleen ma- nifestaldiak antolatu ziren Madril eta Es- painiako beste hiriburu batzuetan.

Maiatzak 13. Estatu Batuak eta Viet- namen arteko bake elkarrizketak hasi zi- ren Parisen.

Maiatzak 15. Ikasleek Milaneko Uni- bertsitatea hartu zuten Italian.

Maiatzak 29. Pariseko kaleak grina iraultzailearen lekuko bihurtu ziren. Ika- sleet sistema osoaren oinarriak zalantzan

Vietnam: EEBB garaituak

1968an Vietnameko gerra bere amaieraren atarian zegoen. Ge- rrak jarraitzen bazuen ere, gero eta garbiago ikusten zen EEBBek galduta zutela gerra hura. Mun- duko mugimendu abertzale eta iraultzaileentzat hamarkadako erreferentziarik garrantzitsuene- takoa izan zen Vietnameko gerra. Horregatik, munduko nazio as- kapen mugimenduek eta, es- kuarki, ezkertiarrek, EEBBen aur- kako garaipen gisa hartu zuten Vietnameko gatazka hura. EEBB ez ziren gaindiezinak.

Gerra 1961ean hasi zen eta 1968rako, EEBBek 120.000 baja inguru zituzten zauritu, hil- dako eta desagertutakoen artean. 1969an EEBBek Vietnamen zituzten solda- du kopurua 580.000 solda- duraino iritsi zen. Halaber, lurraldea arma berrien la- borategi gisa erabili zen, kimikoak eta bakteriologi- koak batipat. 1964eko maiatzean Curtis Lemay je- neralaren adierazpenek garbi utzi zuten EEBBen helburua: «Vietnam harriaren arora itzularaziko dugu».

Ilargiaren konkistara

Espazioaren konkista garaiak ziren eta abenduaren 21ean hiru astronauta estatubatuarrek ilargiari itzulia ematea lortu zuten, Apolo VIII untzian. Frank Borman, James A. Lowel eta Williams izan ziren ilargia hurbilen ikusi zuten lehen gizakumeak. Ilargiari itzulia eman ondoren, ekainaren 26an berriro itzuli ziren lurrera.

Ordurako jada 'espazioaren konkistaren gerra' piztua zegoen munduko bi superpotentzien artean, SESB eta EEBB alegia. Sobietarrak izan ziren espazioan gizakume bat jarria zuten lehenak: Yuri Gagarin izan zen. 1968an bertan hil zen, martxoaren 27an, hegazkin berri bat frogatzen ari zela. Gero, ilargia 'konkistatuko' zutenak, aldiz, estatubatuarrek izan ziren 1969ko uztailaren 21ean, Apolo XI izeneko espaziontzian. Neil Armstrong izan zen ilargian bere oina jarri zuen lehen lurtarra.

jarri zituzten.

Ekainak 6. Bob Kennedy senadorea Los Angelesen hil zuten.

Ekainak 16. Poliziak ikasleak Sorbonako Unibertsitatetik atera zituen.

Ekainak 30. Frantziako hauteskundeetan gaullistek gehiengo absolutua lortu zuten.

Uztailak 1. Europako Komunitate Ekonomikoak azken muga ekonomikoak ezabatu zituen.

Uztailak 5. Txekoslovakiako Bitzar Nazionalak 1948tik prozesu politikoak jasaten zituzten pertsonen irudi

eta delituak garbitu zituen.

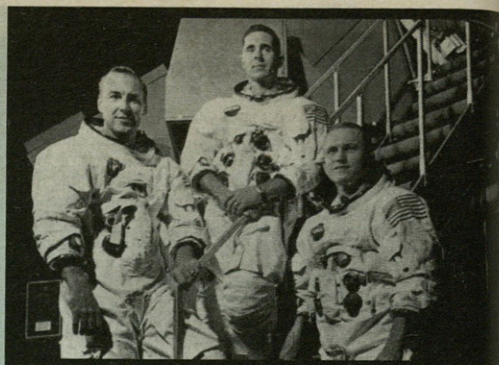
Abuztuak 2. Ikasle eta Poliziaren arteko istilu gogorrek gertatu ziren Mexikon. 20 hildako eta milaka zauritu eta atxilotu zenbatu ziren.

Abuztuak 20. Varsoviako Itunaren Armada Pragan sartu zen. Guztira 600.000 soldaduk hartu zuten hiria Ivan Pavlovskiren agindupean.

Irailak 1. EEBBetako Pantera Beltzek munduan oihartzuna hartu zuten.

Irailak 12. Varsoviako Itunaren Armada Pragatik erretiratu zen.

Irailak 20. Uruguayko ikasle ma-

Apolo VIII.lean eman zioten itzulia ilargiari estatubatuarrek.

nifestaldi batean, Poliziak hauetako bi hil eta horren ondorioz agintariak ikasketa zentru guztiak itxi zituzten.

Irailak 29. Grezian estatu kolpea eman zuten koronelek erregimenari buruzko erreferenduma irabazi zuten.

Urriak 4. Espainiako «No-do» zinema aldizkaria bihurtu zen.

Urriak 3. Perun, estatu kolpe bat medio, Fernando Belaunde Terry lehendakariatzatik kendu eta armadak Juan Velasco jenerala izendatu zuen lehendakari.

Urriak 11. Boterea bereganatu eta 10 egunera Omar Torrijos koronelak estatu kolpea burutu eta Panamako buruzagitza eskuratu zuen.

Urriak 12. 180 urtetan kolonia espainiarra izan ondoren, Ekuatore-Gineak independentzia lortu zuen. Francisco Macias izendatu zuten lehendakari.

Urriak 27. XIX. Olinpiaden amaiera ekitaldea burutu zen Mexikon.

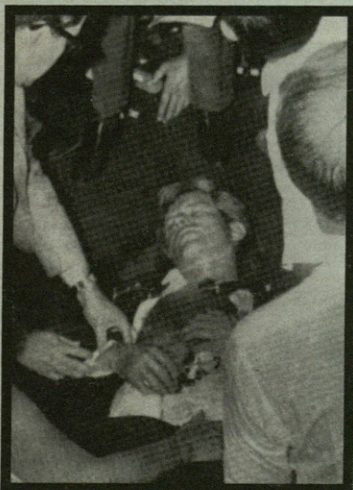
Azaroak 1. L.B. Johnson lehendakari estatubatuarrek Vietnamen aurkako bonbaketak geldiarazi zituen.

Azaroak 5. Richard Nixon EEBBetako lehendakari hautatu zuten.

Azaroak 15. Eztabaida bizen ondoren, alderdi politikoaren egituratzea baimendu zen Espainian.

Abenduak 2. NBek Hego Afrikako gobernuaren *apartheid* politika gaitzetsi zuten.

Abenduak 18. NBeko Bitzar Nagusiak 1969 baino lehenago Gibraltar uztea eskatu zion Erresuma Batuari.

Bost urte lehenago hil zioten anaia Robert Kennedyri.

Kennedytarren madarikazioa

Ekainaren 6an Robert Kennedy tiroz hil zuten EEBBetan. Martxoan EEBBetako lehendakariatzarako hautagaitzara aurkeztuko zuela iragarri zuen, baina hilabete batzuk geroago hil egin zuten. 1963an, J.F. Kennedy bere anaia lehendakari zela hil zuten. Lyndon Johnson lehendakari demokratikak Vietnamekiko zuen politikaren kontrako kritika gogorak egin zituen, eta 1964ean Justizia ministroa izateari utzi zion. Azken

hilabeteetan Vietnamekiko bere kritikak biziki areagotu zituen.